

KOSOVO SPECIALIST CHAMBERS
DHOMAT E SPECIALIZUARA TË KOSOVËS
SPECIJALIZOVANA VEĆA KOSOVA

PRAVILNIK O POSTUPKU I DOKAZIMA PRED SPECIJALIZOVANIM VEĆIMA KOSOVA

(usvojen 17. marta 2017, izmenjen i dopunjen 29. maja 2017,
stupio na snagu 5. jula 2017.)

uključujući

POSLOVNIK O RADU SPECIJALIZOVANOG VEĆA USTAVNOG SUDA

(usvojen i stupio na snagu 21. jula 2017,
izmenjen i dopunjen 13. marta 2020.)

DEO I PRAVILNIK O POSTUPKU I DOKAZIMA PRED SPECIJALIZOVANIM VEĆIMA KOSOVA	1
POGLAVLJE 1 OPŠTE ODREDBE	1
Pravilo 1 Obim primene i stupanje na snagu	1
Pravilo 2 Definicije	1
Pravilo 3 Autentičnost teksta	5
Pravilo 4 Tumačenje Pravilnika	5
Pravilo 5 Postupak u slučaju pravne praznine u Pravilniku	5
Pravilo 6 Nepoštovanje Pravilnika	5
Pravilo 7 Izmene i dopune Pravilnika	6
Pravilo 8 Radni jezici	6
Pravilo 9 Izračunavanje i promena rokova	7
POGLAVLJE 2 ORGANIZACIJA I UPRAVA U SPECIJALIZOVANIM VEĆIMA	8
<i>Odeljak I: Interno funkcionisanje Specijalizovanih veća</i>	8
Pravilo 10 Plenarna sednica	8
Pravilo 11 Kvorum i glasanje	8
Pravilo 12 Konsultacije predsednika sa sekretarom i specijalizovanim tužiocem	9
<i>Odeljak II: Veća</i>	10
Pododeljak 1: Predsednik	10
Pravilo 13 Funkcije predsednika	10
Pravilo 14 Zamena predsednika	10
Pododeljak 2: Sudije	11
Pravilo 15 Predsedavajući sudija	11
Pravilo 16 Prvenstvo	11
Pravilo 17 Sudija izvestilac	11
Pravilo 18 Rezervni sudija	11
Pravilo 19 Odsutnost sudije	12
Pravilo 20 Izuzete ili diskvalifikacija sudije	12
Pravilo 21 Ostavka ili smrt sudije	13
Pravilo 22 Uklanjanje sa liste i disciplinske mere	13
<i>Odeljak III: Sekretarijat</i>	14
Pododeljak 1: Opšte odredbe	14
Pravilo 23 Dužnosti sekretara u vezi sa pružanjem pravosudne podrške	14
Pravilo 24 Evidencija o postupku i čuvanje dokaza	15
Pododeljak 2: Branioци i zastupnici	16
Pravilo 25 Spisak branilaca i zastupnika	16
Pravilo 26 Imenovanje i dodeljivanje branilaca i zastupnika	16
Pododeljak 3: Pružanje zaštite i podrške svedocima	17
Pravilo 27 Zaduženja sekretara u vezi sa pružanjem zaštite i podrške svedocima	17
Pododeljak 4: Služba ombudsmana	18
Pravilo 28 Opšta odredba	18
Pravilo 29 Uloga i funkcije ombudsmana Specijalizovanih veća	18
POGLAVLJE 3 ISTRAGA	20
<i>Odeljak I: Istražne radnje</i>	20
Pododeljak 1: Opšte odredbe	20
Pravilo 30 Opšta odredba	20
Pravilo 31 Minimalni mehanizmi zaštite opšte prirode	20
Pravilo 32 Čuvanje, skladištenje i zaštita materijala prikupljenih ili zaplenjenih na osnovu pravila 34 do 41	21
Pravilo 33 Povraćaj ili uništavanje materijala prikupljenih ili zaplenjenih na osnovu pravila 34 do 41	21
Pododeljak 2: Specijalne istražne radnje	22
Pravilo 34 Uslovi za preduzimanje specijalnih istražnih radnji	22
Pravilo 35 Specijalne istražne radnje po odobrenju panela	23
Pravilo 36 Specijalne istražne radnje po nalogu specijalizovanog tužioca	23

<i>Pododeljak 3: Pretres i plenidba</i>	24
Pravilo 37 Pretres i plenidba po odobrenju panela	24
Pravilo 38 Pretres i plenidba koje vrši specijalizovani tužilac	25
Pravilo 39 Izvršenje pretresa i plenidbe	25
<i>Pododeljak 4: Druge radnje</i>	26
Pravilo 40 Ekshumacije i obdukcije	26
Pravilo 41 Prikupljanje uzoraka telesnih materijala radi veštačenja	26
<i>Odeljak II: Prava lica tokom istrage</i>	28
Pravilo 42 Opšta odredba	28
Pravilo 43 Prava osumnjičenog tokom istrage	28
Pravilo 44 Snimanje ispitivanja osumnjičenog	29
Pravilo 45 Priznanja	29
Pravilo 46 Obezbeđenje informacija	30
Pravilo 47 Okončanje istrage	30
POGLAVLJE 4 SUDSKI POZIVI, HAPŠENJE I PRITVOR	31
<i>Odeljak I: Opšte odredbe</i>	31
Pravilo 48 Osnovna načela	31
Pravilo 49 Sudski pozivi i drugi nalozi	31
Pravilo 50 Dovođenje u Specijalizovana veća	31
Pravilo 51 Odšteta za protivpravno hapšenje ili pritvor	32
<i>Odeljak II: Hapšenje</i>	32
Pravilo 52 Naredba za hapšenje koju izdaje specijalizovani tužilac	32
Pravilo 53 Nalog za hapšenje koji izdaju Specijalizovana veća	32
Pravilo 54 Međunarodni nalog za hapšenje koji izdaju Specijalizovana veća	33
Pravilo 55 Izvršenje naloga za hapšenje	33
<i>Odeljak III: Pritvor</i>	34
Pravilo 56 Sudski pritvor	34
Pravilo 57 Razmatranje i preispitivanje sudskog pritvora	34
Pravilo 58 Interlokutorna žalba na sudski pritvor	35
Pravilo 59 Zaštita zakonitosti protiv pravosnažnih odluka o sudskom pritvoru	35
Pravilo 60 Smrt pritvorenika	35
POGLAVLJE 5 ODREDBE KOJE SE ODNOSU NA RAZLIČITE FAZE POSTUPKA	36
<i>Odeljak I: Opšte odredbe</i>	36
Pravilo 61 Nadzor nad odvijanjem postupka u sudnici	36
Pravilo 62 Dužnosti specijalizovanog tužioca	36
Pravilo 63 Zloupotreba postupka	36
Pravilo 64 Neefikasna pomoć branioca ili zastupnika	37
Pravilo 65 Neizvršavanje naloga panela	37
Pravilo 66 Sredstva ograničavanja slobode	38
Pravilo 67 <i>Amicus Curiae</i>	38
Pravilo 68 Odsutnost optuženog	38
Pravilo 69 Lekarski pregled osumnjičenog ili optuženog	39
Pravilo 70 Smrt optuženog	39
Pravilo 71 Privremene mere za obezbeđenje sredstava	39
Pravilo 72 Ubrzani postupak	40
<i>Odeljak II: Mesto postupka</i>	40
Pravilo 73 Sudska delatnost van sedišta Specijalizovanih veća	40
Pravilo 74 Terenske posete i stupanje svedoka pred sud van sedišta Specijalizovanih veća	40
<i>Odeljak III: Podnesci i odluke</i>	41
Pravilo 75 Zahtevi i drugi podnesci	41
Pravilo 76 Rokovi za predaju podnesaka	42
Pravilo 77 Interlokutorna žalba za koju je potrebno odobrenje	42
Pravilo 78 Većanje	42
Pravilo 79 Ovlašćenje za preispitivanje odluka	42
<i>Odeljak IV: Zaštita svedoka i žrtava</i>	43

Pravilo 80	Zaštitne mere	43
Pravilo 81	Izmena zaštitnih mera	44
Odeljak V: Stepen tajnosti		45
Pravilo 82	Određivanje stepena tajnosti podnesaka	45
Pravilo 83	Određivanje stepena tajnosti dokumentacije o postupku i dokazima	46
Pravilo 84	Izmena stepena tajnosti dokumentacije o postupku i dokazima	46
POGLAVLJE 6 OPTUŽNICA I PRETHODNI POSTUPAK		47
Odeljak I: Optužnica		47
Pravilo 85	Dužnosti sudije za prethodni postupak pre potvrđivanja optužnice	47
Pravilo 86	Podizanje, pregled i potvrđivanje optužnice	47
Pravilo 87	Uručenje optužnice	48
Pravilo 88	Javnost optužnice	49
Pravilo 89	Spajanje ili razdvajanje optužnice	49
Pravilo 90	Izmena optužnice	50
Pravilo 91	Povlačenje optužnice ili optužbi	50
Odeljak II: Prvo stupanje pred sud i izjašnjavanje o krivici		51
Pravilo 92	Prvo stupanje optuženog pred sud	51
Pravilo 93	Priznanje krivice	51
Pravilo 94	Sporazum o priznanju krivice	52
Odeljak III: Prethodni postupak		54
Pravilo 95	Dužnosti sudije za prethodni postupak nakon potvrđivanja optužnice	54
Pravilo 96	Statusne konferencije	56
Pravilo 97	Preliminarni podnesci	56
Pravilo 98	Predaja spisa predmeta pretresnom panelu	57
Odeljak IV: Jedinstvena istražna prilika		58
Pravilo 99	Opšte odredbe	58
Pravilo 100	Uzimanje vanpretresnih iskaza po odluci sudije za prethodni postupak	58
Pravilo 101	Dokazi koje prikupe pravosudni organi treće države	59
POGLAVLJE 7 OBELODANJIVANJE		60
Pravilo 102	Obelodanjivanje koje vrši specijalizovani tužilac	60
Pravilo 103	Obelodanjivanje oslobađajućih dokaza	60
Pravilo 104	Obelodanjivanje koje vrši odbrana	61
Pravilo 105	Privremeno neobelodanjivanje identiteta	62
Pravilo 106	Neobelodanjivanje izveštaja, memoranduma i drugih internih dokumenata	62
Pravilo 107	Zaštićene informacije koje ne podležu obelodanjivanju	62
Pravilo 108	Druge informacije koje ne podležu obelodanjivanju	63
Pravilo 109	Postupak obelodanjivanja	64
Pravilo 110	Neizvršavanje obaveze obelodanjivanja	64
Pravilo 111	Privilegovana komunikacija i informacije	64
Pravilo 112	Trajnost obaveze obelodanjivanja	65
POGLAVLJE 8 UČEŠĆE ŽRTAVA U POSTUPKU		67
Pravilo 113	Dodeljivanje statusa žrtve koja učestvuje u postupku	67
Pravilo 114	Modaliteti učešća u postupku	68
POGLAVLJE 9 SUDSKI POSTUPAK		69
Odeljak I: Priprema i vođenje suđenja		69
Pravilo 115	Raspoređivanje pretresnog panela	69
Pravilo 116	Vođenje postupaka i statusnih konferencija	69
Pravilo 117	Konferencija za pripremu suđenja	70
Pravilo 118	Konferencija za pripremu specijalizovanog tužioca	70
Pravilo 119	Izvođenje dokaza odbrane i konferencija za pripremu odbrane	71
Pravilo 120	Javne, poluzatvorene i zatvorene sednice	72
Pravilo 121	Pozvani svedoci ili svedoci po sudskom pozivu	73
Pravilo 122	Neodazivanje svedoka sudskom pozivu	73
Pravilo 123	Odlaganje postupka	73
Odeljak II: Glavni pretres		74

Pravilo 124	Početak pretresa	74
Pravilo 125	Početna obaveštenja optuženom	74
Pravilo 126	Uvodna izlaganja	74
Pravilo 127	Izvođenje dokaza	75
Pravilo 128	Dovođenje pritvorenog svedoka radi svedočenja pred Specijalizovanim većima	75
Pravilo 129	Završetak izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca	75
Pravilo 130	Odbacivanje optužbi	76
Pravilo 131	Završetak izvođenja dokaza odbrane	76
Pravilo 132	Dokazi koje traži panel	76
Pravilo 133	Zahtevi za dopunu dokaznog postupka	76
Pravilo 134	Završetak dokaznog postupka	77
Pravilo 135	Završna izlaganja	77
Pravilo 136	Završetak pretresa	77
Odeljak III: Dokazi		78
<i>Pododeljak 1: Prihvatljivost i ocena dokaza</i>		<i>78</i>
Pravilo 137	Opšte odredbe	78
Pravilo 138	Prihvatljivost dokaza	78
Pravilo 139	Ocenjivanje dokaza za potrebe donošenja presude	78
Pravilo 140	Standard dokazivanja	79
<i>Pododeljak 2: Svedočenje, izjave i drugi dokazi</i>		<i>79</i>
Pravilo 141	Opšte odredbe o svedočenju svedoka	79
Pravilo 142	Izjave, ispitivanje i svedočenje optuženog	80
Pravilo 143	Ispitivanje svedoka	80
Pravilo 144	Ispitivanje putem video-konferencijske veze	81
Pravilo 145	Ispitivanje svedoka van mesta održavanja suđenja	81
Pravilo 146	Ispitivanje svedoka sa posebnim potrebama	82
Pravilo 147	Ispitivanje anonimnih svedoka	82
Pravilo 148	Dokazi u slučajevima navoda o seksualnom nasilju	83
Pravilo 149	Svedočenje veštaka	83
Pravilo 150	Svedočenje saoptuženog	84
Pravilo 151	Samooptuživanje svedoka	84
Pravilo 152	Optuživanje od strane članova porodice	85
Pravilo 153	Prihvatanje pismenih izjava i transkripata umesto usmenog svedočenja	85
Pravilo 154	Prihvatanje pismenih izjava i transkripata umesto glavnog ispitivanja	86
Pravilo 155	Prihvatanje pismenih izjava lica koja nisu dostupna i lica na koje je izvršen uticaj	87
Pravilo 156	Usaglašene činjenice	88
Pravilo 157	Formalno primanje na znanje	88
Odeljak IV: Prvostepena presuda		88
Pravilo 158	Većanje o prvostepenoj presudi	88
Pravilo 159	Izricanje prvostepene presude	88
Pravilo 160	Status osuđenog lica	89
Pravilo 161	Status oslobođenog lica	89
Odeljak V: Odmeravanje kazne		89
Pravilo 162	Postupak odmeravanja kazne	89
Pravilo 163	Odmeravanje kazne	90
Pravilo 164	Izricanje presude o kazni	91
Pravilo 165	Novčana kazna	91
Pravilo 166	Mesto izdržavanja kazne zatvora	92
Odeljak VI: Reparacije		92
Pravilo 167	Upućivanje na parnični postupak	92
Pravilo 168	Nalog osuđenom licu za plaćanje reparacija	92
POGLAVLJE 10 ŽALBENI POSTUPAK		93
Odeljak I: Drugostepeni žalbeni postupak		93
<i>Pododeljak 1: Interlokutorne žalbe</i>		<i>93</i>
Pravilo 169	Raspoređivanje panela Apelacionog suda za interlokutorne žalbe	93
Pravilo 170	Ulaganje interlokutorne žalbe	93

Pravilo 171	Suspenzivno dejstvo interlokutorne žalbe.....	93
<i>Pododeljak 2: Žalba na prvostepenu presudu.....</i>		94
Pravilo 172	Raspoređivanje panela Apelacionog suda usled žalbe na prvostepenu presudu	94
Pravilo 173	Opšte odredbe	94
Pravilo 174	Status lica do donošenja odluke o žalbi.....	94
Pravilo 175	Žalbeni spis	94
Pravilo 176	Najava žalbe.....	94
Pravilo 177	Sudija izvestilac u žalbenom postupku	95
Pravilo 178	Predžalbena konferencija	95
Pravilo 179	Žalbeni podnesci	95
Pravilo 180	Datum žalbenog pretresa	96
Pravilo 181	Dodatni dokazi	96
Pravilo 182	Većanje o žalbenoj presudi.....	97
Pravilo 183	Izricanje žalbene presude.....	97
Pravilo 184	Postupak odmeravanja kazne	98
Pravilo 185	Status oslobođenih i osuđenih lica po donošenju žalbene presude	98
<i>Odeljak II: Trećestepeni žalbeni postupak</i>		98
Pravilo 186	Opšta odredba	98
POGLAVLJE 11 VANREDNI PRAVNI LEKOVI.....		99
<i>Odeljak I: Ponovno pokretanje krivičnog postupka</i>		99
Pravilo 187	Zahtev za ponovno pokretanje postupka.....	99
Pravilo 188	Preliminarno razmatranje zahteva za ponovno pokretanje postupka	99
Pravilo 189	Odluka o zahtevu za ponovno pokretanje postupka	99
Pravilo 190	Žalbe na presudu posle ponovnog pokretanja postupka	99
<i>Odeljak II: Vanredno ublažavanje kazne</i>		100
Pravilo 191	Zahtev za vanredno ublažavanje kazne	100
Pravilo 192	Presuda po zahtevu za vanredno ublažavanje kazne	100
<i>Odeljak III: Zaštita zakonitosti.....</i>		100
Pravilo 193	Zahtev za zaštitu zakonitosti	100
Pravilo 194	Presuda po zahtevu za zaštitu zakonitosti	101
POGLAVLJE 12 UBLAŽAVANJE KAZNE.....		102
Pravilo 195	Obaveštenje od države	102
Pravilo 196	Opšti standardi za ublažavanje kazne	102
Pravilo 197	Postupak za ublažavanje kazne	103
POGLAVLJE 13 PRVENSTVO, SARADNJA I SUDSKA POMOĆ		104
<i>Odeljak I: Opšte odredbe o saradnji</i>		104
Pravilo 198	Slanje i prijem dopisa u vezi sa saradnjom i sudskom pomoći	104
Pravilo 199	Zahtev za svedočenje lica koje se nalazi u pritvoru Specijalizovanih veća	104
<i>Odeljak II: Saradnja i sudska pomoć sa Kosovom.....</i>		105
Pravilo 200	Opšte odredbe.....	105
Pravilo 201	Zahtev za izdavanje naloga za pružanje informacija, saradnje i pomoći	105
Pravilo 202	Nalog za pružanje informacija, saradnje i pomoći.....	106
Pravilo 203	Nalog za ustupanje nadležnosti drugih kosovskih sudova	106
Pravilo 204	Neizvršenje naloga za pružanje informacija, saradnje i pomoći ili ustupanje nadležnosti	106
Pravilo 205	<i>Non Bis In Idem</i>	107
Pravilo 206	Zahtevi za pomoć ili saradnju koje upućuju organi vlasti Kosova	107
Pravilo 207	Neobavezujuće dejstvo odluka drugih sudova	107
<i>Odeljak III: Međunarodna saradnja.....</i>		107
Pravilo 208	Sporazumi sa trećim državama, međunarodnim organizacijama i drugim telima	107
Pravilo 209	Neizvršavanje sporazuma	108
Pravilo 210	Zahtev za pomoć koji upućuju treće države, međunarodne organizacije i druga tela	108
Pravilo 211	Zahtev za zaštitu saradnika i informacija	108
DEO II POSLOVNIK O RADU SPECIJALIZOVANOG VEĆA USTAVNOG SUDA.....		109
POGLAVLJE 1 OPŠTE ODREDBE.....		109
Pravilo 1	Opseg primene Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda	109

Pravilo 2	Izмене i dopune Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda	109
Pravilo 3	Sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda	109
Pravilo 4	Nadležnost Specijalizovanog veća Ustavnog suda	110
POGLAVLJE 2 ORGANIZACIJA I FUNKCIONISANJE SPECIJALIZOVANOG VEĆA USTAVNOG SUDA.....		111
Pravilo 5	Radni jezici panela Ustavnog suda.....	111
Pravilo 6	Izračunavanje i promena rokova	111
Pravilo 7	Predsedavajući sudija	111
Pravilo 8	Mesto vođenja postupka Specijalizovanog veća Ustavnog suda.....	112
Pravilo 9	Izuzete ili diskvalifikacija sudija panela Ustavnog suda.....	112
Pravilo 10	Ostavka ili smrt sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda.....	113
Pravilo 11	Stepen tajnosti.....	113
POGLAVLJE 3 PODNOŠENJE ZAHTEVA ZA OCENU USTAVNOSTI NA OSNOVU ČLANA 19(5) ZAKONA		114
Pravilo 12	Ocena ustavnosti Pravilnika o postupku i dokazima	114
Pravilo 13	Ocena ustavnosti izmena i dopuna Pravilnika o postupku i dokazima	114
POGLAVLJE 4 PODNOŠENJE ZAHTEVA ZA OCENU USTAVNOSTI NA OSNOVU ČLANA 49 ZAKONA...		115
Pravilo 14	Nedopušteni zahtevi	115
Pravilo 15	Opšte odredbe za razmatranje zahteva za ocenu ustavnosti	115
Pravilo 16	<i>Amicus Curiae</i>	116
Odeljak I: Obaveštenje o zahtevu za ocenu ustavnosti i ustupanje zahteva za ocenu ustavnosti		116
Pravilo 17	Obaveštenje o zahtevu za ocenu ustavnosti podnetom Ustavnom sudu Kosova	116
Pravilo 18	Nalog za ustupanje zahteva za ocenu ustavnosti podnetog Ustavnom sudu Kosova.....	116
Pravilo 19	Dopuštenost ustupljenog zahteva	116
Odeljak II: Zahtevi za ocenu ustavnosti podneti na osnovu člana 49(3) Zakona		117
Pravilo 20	Zahtev za ocenu ustavnosti koji podnosi ovlašćeno lice	117
Pravilo 21	Privremene mere za ovlašćena lica	117
Pravilo 22	Izmena privremenih mera	118
Pravilo 23	Prihvatanje dokaza	118
Pravilo 24	Zaštitne mere.....	118
Odeljak III: Zahtevi za ocenu ustavnosti podneti na osnovu člana 49(4) Zakona		119
Pravilo 25	Zahtev za ocenu ustavnosti koji upućuje panel	119
Odeljak IV: Zahtevi za ocenu ustavnosti podneti na osnovu člana 49(5) Zakona		119
Pravilo 26	Zahtevi za ocenu ustavnosti koje podnose ombudsman Specijalizovanih veća i ombudsman Republike Kosovo	119
POGLAVLJE 5 VEĆANJE I PRESUDE.....		120
Pravilo 27	Većanje.....	120
Pravilo 28	Odluke, presude i mišljenja	120
Pravilo 29	Presude o zakonodavnim odredbama.....	120
Pravilo 30	Uputstva i nalozi	120
Pravilo 31	Ispravljanje grešaka.....	121

DEO I

PRAVILNIK O POSTUPKU I DOKAZIMA PRED SPECIJALIZOVANIM VEĆIMA KOSOVA

Poglavlje 1 Opšte odredbe

Pravilo 1

Obim primene i stupanje na snagu

- (1) Pravilnik o postupku i dokazima za vođenje postupaka pred Specijalizovanim većima je, izuzev Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda, usvojen 17. marta 2017. shodno članu 162(6) Ustava Republike Kosovo i članu 19(1) Zakona, i izmenjen i dopunjen 29. maja 2017. apsolutnom većinom glasova svih sudija Specijalizovanih veća na plenarnoj sednici, osim sudija Specijalizovanog veća Ustavnog suda.
- (2) Shodno članu 49(6) Zakona, Poslovnik o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda usvajaju sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda kako bi utvrdili unutrašnju organizaciju, postupak odlučivanja i druga organizaciona pitanja u sklopu Specijalizovanog veća Ustavnog suda.
- (3) Pravilnik stupa na snagu sedam (7) dana nakon što Specijalizovano veće Ustavnog suda utvrdi, shodno članu 19(5) Zakona, da je Pravilnik u skladu sa Poglavljem 2 Ustava Republike Kosovo.

Pravilo 2

Definicije

- (1) Osim ukoliko iz konteksta ne proizilazi drugačije, dole navedeni izrazi u Pravilniku imaju sledeće značenje:

Branilac/zastupnik	Lice na spisku specijalizovanih branilaca ili na spisku zastupnika žrtava;
Država domaćin	Kraljevina Holandija;
EKLjP	Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda usvojena 4. novembra 1950;
Interni pravilnici, uputstva za rad, smernice	Svaki interni normativni akt koji donesu Specijalizovana veća shodno članu 19(6) Zakona;

Istraga	Svaka aktivnost koju preduzima Specijalizovano tužilaštvo shodno Zakonu i Pravilniku, ili SIRG shodno krivičnom zakonodavstvu Kosova i postupku za prikupljanje informacija i dokaza;
Kodeks sudijske etike	Kodeks sudijske etike za sudije imenovane na listu međunarodnih sudija Specijalizovanih veća Kosova;
Krivični zakonik Kosova	Krivični zakonik Republike Kosovo br. 04/L-082, usvojen 20. aprila 2012;
Lista	Lista nezavisnih međunarodnih sudija predviđena članom 26 Zakona;
MKCK	Međunarodni komitet Crvenog krsta;
MPGPP	Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima usvojen 16. decembra 1966;
Nalog za hapšenje	Nalog koji izdaju Specijalizovana veća protiv osumnjičenog, optuženog ili svedoka shodno članu 41(6) ili članu 42(8) Zakona;
Naredba za hapšenje	Naredba koju izdaje specijalizovani tužilac protiv osumnjičenog ili optuženog u istražnoj fazi shodno članovima 35(2)(h) i 41(6) Zakona;
Nezavisno predstavničko telo specijalizovanih branilaca i zastupnika	Nezavisno predstavničko telo specijalizovanih branilaca i zastupnika osnovano u skladu sa članom 19(4) Zakona radi zastupanja interesa specijalizovanih branilaca i zastupnika žrtava pred Specijalizovanim većima;
Odbrana	Osumnjičeni/optuženi i/ili specijalizovani branilac;
Optuženi	Fizičko lice protiv kojeg je potvrđena jedna ili više optužbi shodno članu 39(2) Zakona i pravilu 86;
Organ za imenovanje	Šef Misije Zajedničke bezbednosne i odbrambene politike Evropske unije;

Osumnjičeni	Lice za koje specijalizovani tužilac opravdano sumnja da je počinilo krivično delo u nadležnosti Specijalizovanih veća ili da je učestvovalo u njegovom izvršenju;
Panel	Svaki panel ili sudija pojedinac raspoređen u skladu sa članovima 25(1) i 33 Zakona, ukoliko nije drugačije predviđeno;
Plenarna sednica	Skupština sudija sa liste međunarodnih sudija koja zaseda bilo u sedištu Specijalizovanih veća ili se daljinski konsultuje, shodno odluci predsednika na osnovu pravila 10(5) Pravilnika;
Pravilnik	Važeći Pravilnik o postupku i dokazima;
Pravilnik o raspoređivanju	Pravilnik o raspoređivanju sudija Specijalizovanih veća sa liste međunarodnih sudija shodno članu 25(3) Zakona;
Predsedavajući sudija	Sudija izabran shodno pravilu 15, ili imenovan shodno članu 32(1) Zakona;
Predsednik	Predsednik Specijalizovanih veća, imenovan ili izabran shodno članu 32 Zakona;
Profesionalni kodeks branilaca i zastupnika	Profesionalni kodeks za braniocce i zastupnike s pravom postupanja pred Specijalizovanim većima, usvojen shodno pravilu 23(3);
Sekretar	Sekretar imenovan shodno članu 34(4) Zakona, odnosno član njegovog osoblja ovlašćen da ga zastupa u vršenju dužnosti;
SIRG	Specijalna istražna radna grupa;
Služba odbrane	Služba u sastavu Sekretarijata predviđena članom 34(7) Zakona;
Specijalizovana veća	Specijalizovana veća Kosova osnovana shodno članu 162(1) Ustava i shodno Zakonu;

Specijalizovani branilac	Lice na spisku specijalizovanih branilaca dodeljeno ili imenovano shodno pravilu 26(1), u zavisnosti od slučaja;
Specijalizovani tužilac	Tužilac imenovan shodno članu 35(6) ili (7) Zakona, odnosno član njegovog osoblja koga on ovlasti da ga zastupa u vršenju dužnosti;
Specijalne istražne radnje	Sve radnje definisane u članu 87(1) (1.1 do 1.7), (1.11 i 1.12), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (11) i (12) Zakonika o krivičnom postupku Kosova;
Sporazum sa državom domaćinom	Sporazum između Kraljevine Holandije i Republike Kosovo o sedištu Izmeštene specijalizovane sudske ustanove u Holandiji potpisan 15. februara 2016, a stupio na snagu 1. januara 2017;
Strana u postupku	Specijalizovani tužilac ili odbrana;
Sudije	Nezavisne međunarodne sudije Specijalizovanih veća, imenovane shodno članu 28 Zakona;
Treća država	Bilo koja država ili njen organ, osim Republike Kosovo;
Ustav	Ustav Republike Kosovo;
Ustavni sud Kosova	Ustavni sud Republike Kosovo;
Zakon	Zakon o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu, Zakon br. 05/L-053, usvojen 3. avgusta 2015;
Zakonik o krivičnom postupku Kosova	Zakonik o krivičnom postupku Republike Kosovo br. 04/L-123, usvojen 13. decembra 2012;
Zastupnik žrtava	Lice na spisku zastupnika žrtava, dodeljeno u odgovarajućim slučajevima shodno pravilu 26(2).
Žrtva	Fizičko lice koje je pretrpelo fizičku, materijalnu ili duševnu štetu kao direktnu posledicu krivičnog dela o kojem se iznose navodi u optužnici koju je potvrdio sudija za prethodni postupak;

Žrtva koja učestvuje u
postupku

Žrtva kojoj je, shodno Pravilniku, dodeljen status
žrtve koja učestvuje u postupku;

- (2) U Pravilniku jednina obuhvata množinu i *vice versa*¹.

Pravilo 3

Autentičnost teksta

Merodavan je tekst Pravilnika na engleskom jeziku.

Pravilo 4

Tumačenje Pravilnika

- (1) Pravilnik se tumači u skladu sa opštim okvirom izloženim u članu 3 Zakona i, kada je to primereno, u skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku Kosova.
- (2) U slučaju nepodudarnosti između Zakona i Pravilnika, Zakon ima prevagu.
- (3) Svaka dvosmislenost koja se ne otkloni u skladu sa stavom (1) rešava se usvajanjem najpovoljnijeg tumačenja po osumnjičenog ili optuženog u datim okolnostima.

Pravilo 5

Postupak u slučaju pravne praznine u Pravilniku

Kada se u toku postupka javi pitanje koje nije regulisano Pravilnikom, panel donosi odluku u skladu sa članom 19(2) i (3) Zakona i u skladu sa načelima izloženim u pravilu 4.

Pravilo 6

Nepoštovanje Pravilnika

¹Svaki slučaj nepoštovanja Pravilnika koji prouzrokuje stvarnu štetu prijavljuje se odmah, a najkasnije deset (10) dana pošto se za njega sazna. ²Panel takođe može da pokrene pitanje nepoštovanja Pravilnika *proprio motu* i da preduzme sve potrebne mere sa ciljem da obezbedi integritet i pravičnost postupka.

¹ U tekstu Pravilnika na srpskom jeziku, muški rod obuhvata ženski.

Pravilo 7

Izmene i dopune Pravilnika

- (1) ¹Nakon stupanja Pravilnika na snagu osniva se Odbor za Pravilnik, u čijem se sastavu nalaze predsjednik i još dvoje sudija koje predsjednik odredi, a koji razmatra predloge za izmenu i dopunu Pravilnika. ²Predsjednik saziva Odbor za Pravilnik i njime predsestava.
- (2) Sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda ne predlažu izmene i dopune Pravilnika niti učestvuju u njihovom usvajanju, izuzev Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda.
- (3) Svaki sudija na listi, uz izuzetak predviđen u stavu (2), specijalizovani tužilac, Nezavisno predstavničko telo specijalizovanih branilaca i sekretar mogu Odboru za Pravilnik da podnesu predloge za izmenu i dopunu Pravilnika.
- (4) ¹Nakon konsultacija sa specijalizovanim tužiocem, Nezavisnim predstavničkim telom specijalizovanih branilaca i sekretarom, Odbor za Pravilnik izveštava sudije o predloženim izmenama i dopunama Pravilnika najmanje trideset (30) dana pre datuma plenarne sednice. ²Rezime konsultacija i stavova svih konsultovanih lica se dostavlja sudijama. ³Sekretar svoje mišljenje iznosi konkretno o izmenama ili dopunama koje bi mogle finansijski da se odraze na rad Specijalizovanih veća.
- (5) Predlozi izmena i dopuna usvajaju se na plenarnoj sednici apsolutnom većinom glasova sudija koji učestvuju u glasanju, shodno pravilu 11.
- (6) ¹Po usvajanju izmena i dopuna, predsjednik upućuje izmenjena i dopunjena pravila Specijalizovanom veću Ustavnog suda koje u roku od trideset (30) dana, a u skladu sa članom 19(5) Zakona, proverava usaglašenost istih sa Poglavljem II Ustava. ²Predsjednik može da dostavi i obrazloženje za usvojene izmene i dopune Specijalizovanom veću Ustavnog suda.
- (7) ¹Usvojene izmene i dopune stupaju na snagu sedam (7) dana nakon što Specijalizovano veće Ustavnog suda utvrdi, shodno članu 19(5) Zakona, da su u saglasnosti sa Poglavljem II Ustava. ²Predsjednik usvojene izmene i dopune, uz obrazloženje za njihovo usvajanje, daje na uvid javnosti nakon što stupe na snagu.
- (8) ¹Pre stupanja na snagu, izmene i dopune Pravilnika nemaju uticaj na valjanost bilo koje procesne radnje Specijalizovanih veća, strana u postupku, zastupnika žrtava ili sekretara. ²Izmene ili dopune ni u kom slučaju ne mogu imati retroaktivno dejstvo niti se mogu primenjivati na bilo koje pitanje koje panel razmatra na štetu prava osumnjičenog, optuženog, osuđenog ili oslobođenog lica.

Pravilo 8

Radni jezici

- (1) Službeni jezici su navedeni u članu 20 Zakona.
- (2) Osumnjičeni ili optuženi ima pravo da se pred Specijalizovanim većima služi jezikom koji razume i govori.
- (3) Imajući u vidu član 20 Zakona:

- (a) nakon što sasluša strane u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, panel u najranijoj mogućoj fazi postupka odlučuje koji će se radni jezik/jezici koristiti u postupku; i
 - (b) druga lica koja stupaju pred Specijalizovana veća, a ne vladaju u dovoljnoj meri datim radnim jezikom/jezicima, mogu da se služe jezikom koji razumeju ukoliko to panel odobri.
- (4) Sekretar organizuje usmeno i pismeno prevođenje sa radnog/radnih jezika i na radni/radne jezike, a isto važi i za jezik kojim se služi optuženi ili osumnjičeni, u skladu sa odredbama Pravilnika ili sa nalogom panela.
- (5) U slučajevima kada je neki dokument podnet na jeziku koji ne spada u radne jezike, rokovi ne teku sve dok strana, ili drugi učesnik u postupku koji treba da preduzme određenu radnju, ne dobije od sekretara prevod predmetnog dokumenta na jedan od radnih jezika.

Pravilo 9

Izračunavanje i promena rokova

- (1) Rokovi navedeni u Pravilniku se računaju na osnovu kalendarskih dana.
- (2) ¹Rokovi počinju da teku prvog radnog dana od dana dostave obaveštenja o podnošenju relevantnog dokumenta na radnom jeziku/jezicima koje odredi panel. ²U slučajevima kada se, na osnovu odredbi Pravilnika ili odluke panela, rok za bilo koju radnju vezuje za određeni događaj, rok počinje da teče prvog radnog dana od dana kada se dati događaj odigrao.
- (3) ¹Rokovi počinju da teku prvog radnog dana od dana donošenja usmenog naloga, odluke ili presude. ²Ukoliko panel navede da će uslediti pismeno obrazloženje, rokovi počinju da teku prvog radnog dana od dana dostave obaveštenja o pismenom obrazloženju.
- (4) Kada poslednji dan roka koji je propisan Pravilnikom odnosno koji odredi panel pada u dane vikenda ili zvaničnog praznika Specijalizovanih veća, naredni radni dan se smatra poslednjim danom roka.
- (5) Panel može, *proprio motu* ili pošto mu se predlože valjani razlozi:
- (a) da produži ili skрати svaki rok koji je propisan Pravilnikom ili koji je prethodno sâm odredio; ili
 - (b) da prihvati kao valjanu svaku radnju izvršenu po isteku tog roka.
- (6) Ukoliko panel ne naloži drugačije i ako se time ne nanosi šteta suprotnoj strani u postupku ili zastupniku žrtava, zahtev za izmenu roka može da se reši a da se suprotnoj strani ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava, ne pruži prilika da se izjasni.

Poglavlje 2

Organizacija i uprava u Specijalizovanim većima

Odeljak I: Interno funkcionisanje Specijalizovanih veća

Pravilo 10

Plenarna sednica

- (1) Sudije se sastaju na plenarnoj sednici radi:
 - (a) usvajanja, izmena i dopuna Pravilnika, uz izuzetke predviđene članom 19(1) i (5) Zakona i pravilu 7(2);
 - (b) usvajanja, izmena i dopuna Pravilnika o raspoređivanju;
 - (c) usvajanja, izmena i dopuna Kodeksa sudijske etike;
 - (d) izbora novog predsednika i potpredsednika shodno članu 32(2) i (4) Zakona; i
 - (e) vršenja svih drugih dužnosti predviđenih Zakonom, Pravilnikom ili Kodeksom sudijske etike.
- (2) Predsednik saziva plenarnu sednicu i njome predsedava.
- (3) ¹Predsednik utvrđuje datum održavanja plenarne sednice u dogovoru sa svim sudijama. ²Plenarna sednica se održava najmanje jednom svake kalendarske godine. ³Pored toga, plenarna sednica se saziva na zahtev najmanje sedam sudija ili kad god to iziskuje vršenje predsednikovih dužnosti prema Zakonu.
- (4) ¹Plenarne sednice nisu javne i mogu im prisustvovati samo lica koja pozove predsednik ili sudije koje zasedaju na plenarnoj sednici. ²Pismeni zapisnik o radu sednice i o donetim odlukama se vodi na engleskom jeziku po potrebi.
- (5) ¹Plenarne sednice se mogu održavati na daljinu elektronskim putem. ²Predsednik može da odobri učestvovanje na plenarnoj sednici putem video-konferencijske veze.

Pravilo 11

Kvorum i glasanje

- 1) ¹Kvorum na plenarnoj sednici sačinjava apsolutna većina sudija. ²U slučajevima kada sudijama Specijalizovanog veća Ustavnog suda nije dozvoljeno da prisustvuju sednici shodno pravilu 7(2), kvorum sačinjava apsolutna većina preostalih sudija.
- (2) ¹Na plenarnoj sednici se odlučuje apsolutnom većinom glasova sudija koji učestvuju u glasanju. ²Predsednik ima odlučujući glas.
- (3) ¹Sudije mogu da glasaju putem punomoćnika, odnosno posredstvom drugog sudije koga ovlaste pismenim obaveštenjem predsedniku pre početka plenarne sednice. ²Sudija može da postupa

kao punomoćnik samo jednog sudije. ³Ovaj stav se ne primenjuje na glasanje na plenarnoj sednici na osnovu Poglavlja 4 Kodeksa sudijske etike.

Pravilo 12

Konsultacije predsednika sa sekretarom i specijalizovanim tužiocem

¹Ne dovodeći u pitanje nezavisno vršenje svojih dužnosti, predsednik i sekretar se po potrebi konsultuju i sarađuju u vršenju sudske delatnosti Specijalizovanih veća. ²Predsednik se u vezi sa istom problematikom po potrebi može konsultovati i sa specijalizovanim tužiocem.

Odeljak II: Veća

Pododeljak 1: Predsednik

Pravilo 13

Funkcije predsednika

- (1) U sklopu vršenja svojih dužnosti u skladu sa članom 32(3) Zakona, predsednik obavlja sledeće funkcije:
 - (a) koordiniše rad Veća;
 - (b) odgovoran je za efikasnu sudsku delatnost Specijalizovanih veća i za pravilno vršenje pravosuđa;
 - (c) raspoređuje sudije u panele u skladu sa Zakonom i Pravilnikom o raspoređivanju;
 - (d) određuje datume sudskih pauza za datu godinu nakon konsultacija sa sekretarom;
 - (e) predstavlja Specijalizovana veća pred Kosovom, trećim državama, međunarodnim organizacijama i drugim telima kada to iziskuju delatnosti Specijalizovanih veća;
 - (f) konsultuje se i koordiniše sa sekretarom u svim pitanjima koja se tiču njegovih dužnosti u vezi sa pravosudnom podrškom; i
 - (g) obavlja sve druge funkcije koje su predsedniku poverene shodno Zakonu, Pravilniku, Kodeksu sudijske etike i svim dopunskim propisima usvojenim u skladu sa članom 19(6) Zakona.
- (2) U dogovoru sa sekretarom, specijalizovanim tužiocem i, kada je to primereno, sa sudijama, predsednik može da izdaje uputstva za rad saglasna sa Zakonom i Pravilnikom, a u kojima se detaljno uređuje vođenje postupaka pred Specijalizovanim većima.

Pravilo 14

Zamena predsednika

U slučaju sprečenosti predsednika i potpredsednika da obavljaju svoje funkcije, a imajući u vidu član 32(4) Zakona, njihove funkcije preuzima najstariji sudija po prvenstvu shodno pravilu 16(2).

Pododeljak 2: Sudije

Pravilo 15

Predsedavajući sudija

- (1) ¹Predsednik predsedava panelom Vrhovnog suda čiji je član. ²Predsedavajućeg sudiju svih drugih panela bira većina sudija tog panela.
- (2) ¹Predsedavajući sudija pretresnog panela se bira za celokupno trajanje suđenja. ²Članovi panela mogu da odluče da zamene predsedavajućeg sudiju. ³Predsedavajući sudija panela Apelacionog suda se bira za svaku žalbu.
- (3) Predsedavajući sudija koordiniše rad panela, sarađuje sa sekretarom u pitanjima povezanim sa upravnim poslovima i pružanjem usluga u konkretnom postupku, u skladu sa članom 34(1) Zakona, i vrši sve druge funkcije koje su mu stavljene u zadatak Zakonom i Pravilnikom.
- (4) ¹Na osnovu odredbi Pravilnika ili odluke panela, predsedavajući sudija može da donosi odluke o pitanjima u vezi sa upravljanjem postupkom pošto prethodno obavesti ostale članove panela o koracima koje namerava da preduzme. ²Panel može da preispita takve odluke.

Pravilo 16

Prvenstvo

- (1) Izuzev u slučajevima predviđenim Pravilnikom, sve sudije su ravnopravne u vršenju svojih sudijskih funkcija.
- (2) ¹Posle predsednika, potpredsednika i izabranih predsedavajućih sudija, prvenstvo se utvrđuje na osnovu datuma imenovanja. ²Za sudije imenovane istog dana, prvenstvo se određuje na osnovu godina starosti.

Pravilo 17

Sudija izvestilac

¹Predsedavajući sudija može, u dogovoru sa sudijama panela, da odredi sudiju izvestioca. ²Sudiji izvestiocu može biti poverena izrada nacрта odluka panela ili može biti zadužen za druga pitanja o kojima odluči panel.

Pravilo 18

Rezervni sudija

- (1) ¹Nakon početka suđenja shodno pravilu 124, rezervni sudija prisustvuje svakoj fazi suđenja. ²On može da postavlja pitanja tokom zasedanja i da prisustvuje većanju. ³Može da obavlja i druge funkcije u panelu koje predsedavajući sudija, u dogovoru sa drugim članovima panela, smatra potrebnim.

- (2) Rezervni sudija ne može da bude imenovan za sudiju izvestioca, ne može da glasa niti da daje mišljenje u vezi sa bilo kojom odlukom, osim u slučajevima kada je raspoređen shodno pravilu 19(5) ili pravilu 20(4) i sve dok se to ne dogodi.

Pravilo 19

Odsutnost sudije

- (1) Raspoređene sudije prisustvuju svakoj fazi postupka i celokupnom toku većanja.
- (2) ¹Sudija može da odsustvuje po odobrenju predsednika. ²Predsednik se obaveštava unapred, kada to okolnosti dozvoljavaju, o odsustvu raspoređenog sudije i sa tim upoznaje sekretara.
- (3) Kada je sudija trajno sprečen da nastavi zasedanje u određenom predmetu, predsednik raspoređuje rezervnog sudiju ili, kada je to primereno, drugog sudiju za dalji tok zasedanja u tom predmetu.
- (4) ¹Kada sudija odsustvuje sa zasedanja u već započetom predmetu, panel ili preostale sudije, u zavisnosti od slučaja, privremeno obustavljaju postupak tokom najviše trideset (30) uzastopnih radnih dana. ²Ukoliko je, po isteku privremene obustave postupka, sudija i dalje sprečen da zaseda, primenjuje se stav (3). ³Shodno članu 33(4) Zakona, zamenjeni sudija neće biti preraspoređen u drugi panel koji zaseda u različitoj fazi istog postupka.
- (5) Ukoliko je sudija pojedinac iz bilo kog razloga sprečen da zaseda na već započetom suđenju tokom najverovatnije dužeg vremenskog perioda, predsednik može da rasporedi drugog sudiju pojedinca na taj predmet i, nakon što sasluša strane u postupku, da naloži obnovu postupka ili nastavak postupka tamo gde je prekinut.

Pravilo 20

Izuzeće ili diskvalifikacija sudije

- (1) ¹Sudija koji ima lični interes u predmetu ili koji s tim predmetom ima ili je imao ikakve veze koja bi mogla uticati ili delovati kao da utiče na njegovu nepristrasnost, sudijsku nezavisnost ili integritet postupka ne sme da učestvuje u postupku. ²Osnovi za izuzeće ili diskvalifikaciju su, između ostalog:
- (a) lični interes u predmetu, uključujući interes supružnika, roditelja ili drugog člana uže porodice, lični, profesionalni ili podređeni odnos sa jednom od strana ili sa zastupnikom žrtava, ili situacije za koje se opravdano može smatrati da dovode do sukoba interesa;
- (b) učešće u pravnom postupku u kojem je osumnjičeni ili optuženi bio ili jeste strana, izuzev u svojstvu sudije Specijalizovanih veća;
- (c) obavljanje funkcija tokom kojeg je, pre raspoređivanja na predmet, sudija mogao da o datom predmetu stekne mišljenje koje bi moglo nepovoljno da utiče na njegovu neophodnu nepristrasnost; i
- (d) bilo koji drugi razlog koji bi opravdano mogao da deluje kao da utiče na nepristrasnost sudije.

- (2) ¹Kada sudija s razlogom smatra da postoje osnove za njegovo izuzeće, on odmah podnosi strogo poverljiv zahtev za izuzeće predsedniku i, u odgovarajućim slučajevima, o tome obaveštava predsedavajućeg sudiju panela. ²Predsednik donosi odluku u skladu sa pravilom 5 Pravilnika o raspoređivanju. ³Obrazloženje za ovu odluku se daje na uvid javnosti tek nakon konsultacija sa predmetnim sudijom.
- (3) ¹Strana u postupku zahtev za diskvalifikaciju sudije predsedniku može da podnese odmah, a najkasnije deset (10) dana pošto stekne saznanja o osnovama na kojima zahtev počiva. ²Sudija na koga se odnosi zahtev za diskvalifikaciju može sam da se povuče pošto dobije obaveštenje o zahtevu za diskvalifikaciju. ³Ukoliko predsednik smatra da je zahtev šikanirajući, pogrešan, obestan ili neosnovan, odbacuje ga po kratkom postupku u najkraćem mogućem roku. ⁴U svim drugim slučajevima, predsednik određuje panel od troje sudija radi donošenja odluke o diskvalifikaciji sudije. ⁵Sudiji se pruža prilika da odgovori na zahtev. ⁶Njegov podnesak se dostavlja stranama u postupku, kojima panel može da dozvoli da iznesu svoj stav. ⁷Sudija može da iznese repliku na tako iznete stavove. ⁸Panel donosi obrazloženu odluku u najkraćem mogućem roku. ⁹Takva odluka je javna, s redigovanim delovima u izuzetnim okolnostima.
- (4) ¹Panel u svakom pojedinačnom slučaju odlučuje da li, u datim okolnostima, sudija na koga se odnosi zahtev može da nastavi sa radom u postupku u periodu dok se zahtev ne reši. ²Pre nego što donese odluku o tom pitanju, panel će saslušati strane u postupku. ³Nakon izuzeća ili odluke o diskvalifikaciji sudije, predsednik raspoređuje drugog sudiju da ga zameni.
- (5) Odluka koja se donosi na osnovu stavova (2) i (3) ne podleže preispitivanju.
- (6) Ukoliko se zahtev odnosi na predsednika, potpredsednik preuzima predsednikove dužnosti predviđene ovim pravilom.

Pravilo 21

Ostavka ili smrt sudije

- (1) ¹Sudija koji namerava da podnese ostavku svoju ostavku pismeno dostavlja predsedniku. ²Nastojće da to učini devedeset (90) dana pre stupanja ostavke na snagu. ³Pre nego što ostavka stupi na snagu, sudija će, ukoliko je to moguće, završiti svoje preostale obaveze.
- (2) Nakon ostavke ili smrti sudije, ili pošto bude obavešten da je neki sudija takvog zdravstvenog stanja da nije u mogućnosti da lično podnese ostavku, predsednik sa svoje strane o tome obaveštava Organ za imenovanje u slučajevima kada se broj sudija na listi smanji do tačke na kojoj počinje da remeti rad Specijalizovanih veća.

Pravilo 22

Uklanjanje sa liste i disciplinske mere

Uklanjanje sa liste u skladu sa članom 31(4) Zakona, druge disciplinske mere, kao i propisani postupak uređuju se Kodeksom sudijske etike.

Odeljak III: Sekretarijat

Pododeljak 1: Opšte odredbe

Pravilo 23

Dužnosti sekretara u vezi sa pružanjem pravosudne podrške

- (1) ¹Shodno članu 34(1) Zakona, sekretar je zadužen za upravne poslove i pružanje usluga Specijalizovanim većima i sve neophodne i povezane funkcije. ²Sekretar može da u te svrhe donosi sve potrebne interne pravilnike i uputstva i može da se, po potrebi, s tim u vezi konsultuje sa predsednikom.
- (2) U vršenju svojih dužnosti predviđenih Zakonom, Pravilnikom i relevantnim uputstvima za rad, sekretar može:
 - (a) da se obrati predsedniku ili bilo kojem panelu u vezi sa pitanjima koja se jave u kontekstu konkretnog predmeta, a koja utiču na obavljanje njegovih dužnosti;
 - (b) da podnosi preporuke i obraća se plenarnoj sednici u vezi sa funkcijama Sekretarijata koje utiču na sudsku delatnost Specijalizovanih veća; i
 - (c) da izveštava sudije na plenarnoj sednici o svojim aktivnostima koje utiču na sudske funkcije Specijalizovanih veća.
- (3) ¹Po odobrenju predsednika, sekretar usvaja Uputstvo o braniocima i zastupnicima, kao i Profesionalni kodeks branilaca i zastupnika, i sve eventualne izmene i dopune istih. ²Predsednik može da se konsultuje, kada je to primereno, sa svim sudijama na listi, sa Nezavisnim predstavničkim telom specijalizovanih branilaca ili sa drugim relevantnim spoljnim telima.
- (4) ¹Uz izuzetke predviđene Pravilnikom i u skladu sa nalogima panela, sekretar prima i distribuira podneske. ²U tom cilju sekretar usvaja Uputstvo za rad.
- (5) ¹Služba za učešće žrtava u sastavu Sekretarijata rukovodi sistemom za učešće žrtava, predviđenim članom 22 Zakona i Pravilnikom, spiskom zastupnika žrtava, kao i sistemom za isplatu naknade za zastupanje žrtava. ²Služba za učešće žrtava pruža pomoć i savete žrtvama koje učestvuju u postupku pred Specijalizovanim većima.
- (6) Služba odbrane u sastavu Sekretarijata vodi spisak specijalizovanih branilaca koji imaju pravo da postupaju pred Specijalizovanim većima i rukovodi sistemom pravne pomoći za zastupanje osumnjičenih ili optuženih slabog ili delimično slabog imovinskog stanja pred Specijalizovanim većima.
- (7) ¹Shodno članovima 34(12) i 41 Zakona, a ne dovodeći u pitanje sudijski nadzor koji se sprovodi po potrebi, sekretar je zadužen za rukovođenje i upravu pritvorom i pritvorskim objektima Specijalizovanih veća u skladu sa međunarodnim standardima i sa Zakonom. ²Shodno članovima 41(8) i (9) Zakona, sekretar usvaja Pravilnik o pritvoru, pritužbama i disciplinskom postupku za pritvorske objekte i stara se o tome da pritvorski objekti zadovoljavaju međunarodne standarde i da njihovu inspekciju i nadzor vrši priznato međunarodno nadzorno telo.

- (8) Sekretar preduzima sve potrebne mere u okviru svoje nadležnosti da obezbedi izvršavanje odluka Specijalizovanih veća.
- (9) Sekretar je posrednik za komunikaciju Specijalizovanih veća sa javnošću.

Pravilo 24

Evidencija o postupku i čuvanje dokaza

- (1) Sekretar vodi potpunu i preciznu evidenciju o postupku.
- (2) Sekretar čuva sav dokazni i drugi materijal predocen tokom postupka u skladu sa sudskim nalogima.
- (3) ¹Sekretar vodi sudsku bazu podataka u koju se pohranjuje spis svakog predmeta pokrenutog pred Specijalizovanim većima. ²Podaci javne prirode u sudskoj bazi podataka su dostupni za javnost.
- (4) Sekretar snima ili vodi zapisnik na plenarnoj sednici, kada je to primereno.

Pododeljak 2: Branioci i zastupnici

Pravilo 25

Spisak branilaca i zastupnika

- (1) Ispunjavanje uslova za prijavljivanje na spisak branilaca i zastupnika, potrebne kvalifikacije i iskustvo, kao i modaliteti povlačenja i opoziva branilaca i zastupnika uređuju se Uputstvom o braniocima i zastupnicima.
- (2) Sekretar stavlja braniocima i zastupnicima na spisak specijalizovanih branilaca ili na spisak zastupnika žrtava ukoliko ispunjavaju uslove predviđene Uputstvom o braniocima i zastupnicima.
- (3) Branioci i zastupnici na spiskovima branilaca i zastupnika podležu disciplinskom postupku predviđenom Profesionalnim kodeksom branilaca i zastupnika.

Pravilo 26

Imenovanje i dodeljivanje branilaca i zastupnika

- (1) ¹Sekretar imenuje ili dodeljuje branioca sa spiska specijalizovanih branilaca osumnjičenom ili optuženom u skladu sa Uputstvom o braniocima i zastupnicima. ²U skladu sa postupkom izloženim u tom Uputstvu, osumnjičeni ili optuženi može da zahteva da nadležni panel preispita odluku sekretara o imenovanju odnosno dodeljivanju specijalizovanog branioca.
- (2) U skladu sa Uputstvom o braniocima i zastupnicima, a po obavljenoj konsultaciji sa žrtvama koje učestvuju u postupku, pri čemu se uzimaju u obzir njihovi stavovi i interesi, sekretar sa spiska zastupnika žrtava dodeljuje zastupnika za zajedničko zastupanje shodno članu 22(5) Zakona i pravilu 113(7).
- (3) U skladu sa članovima 21(4)(e), 21(5), 38(3)(c) i 41(4)(b) Zakona, ukoliko osumnjičeni ili optuženi ne izabere branioca ili izabere branioca koji ne ispunjava uslove za uključivanje na spisak specijalizovanih branilaca, specijalizovanog branioca mu dodeljuje sekretar, odnosno panel u slučajevima kada rešava o tom pitanju.

Pododeljak 3: Pružanje zaštite i podrške svedocima

Pravilo 27

Zaduženja sekretara u vezi sa pružanjem zaštite i podrške svedocima

- (1) Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima u sastavu Sekretarijata zadužena je za zaštitu svedoka, žrtava koje učestvuju u postupku i, po potrebi, drugih lica izloženih opasnosti usled svedočenja svedoka.
- (2) Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima obavlja, između ostalog, sledeće dužnosti:
 - (a) formuliše strategije i obezbeđuje adekvatne zaštitne i bezbednosne mere za svedoke, žrtve koje učestvuju u postupku i druga lica izložena opasnosti usled svedočenja svedoka, u dogovoru, kada je to primereno, sa stranom u postupku koja je pozvala svedoka i, između ostalog, preduzima mere iz člana 23(1) Zakona;
 - (b) pruža svu neophodnu administrativnu i logističku pomoć svedocima koji stupaju pred Specijalizovana veća, uključujući obaveštavanje svedoka o:
 - (i) svim pitanjima u vezi sa njihovom bezbednošću i sigurnošću;
 - (ii) prirodi postupka u sudnici;
 - (iii) izgledu sudnice i učesnicima u postupku; i
 - (iv) ulozi, pravima i obavezama svedoka u postupku;
 - (c) pomaže svedocima i žrtvama koje učestvuju u postupku da dobiju medicinsku, psihološku i drugu odgovarajuću podršku koja im je neophodna da bi svedočili pred Specijalizovanim većima;
 - (d) stara se za to da pozvani svedoci, odnosno svedoci kojima je uručen sudski poziv, budu izolovani na za to određenom mestu ili prostoriji, u kojoj čekaju dok ne budu pozvani da svedoče; i
 - (e) pruža svu dodatnu pomoć o kojoj sekretar ili panel donesu odluku, a koja je u skladu sa mandatom i zaduženjima Službe za pružanje zaštite i podrške svedocima.
- (3) Po nalogu panela ili *proprio motu*, Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima može da, pre stupanja određenog lica pred sud, sprovede psihološku procenu sposobnosti tog lica za potrebe stupanja pred sud, kao i procenu eventualno potrebnih zaštitnih mera.
- (4) U obavljanju svojih dužnosti, Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima u svakoj prilici uvažava interese svedoka i žrtava koje učestvuju u postupku, čuva tajnost i postupa nepristrasno.
- (5) Imajući u vidu stav (4), sekretar može da u svrhu ispunjavanja ovih obaveza sklapa odgovarajuće sporazume, protokole ili druge dogovore sa jednom ili više strana.

Pododeljak 4: Služba ombudsmana

Pravilo 28

Opšta odredba

- (1) ¹Nezavisna Služba ombudsmana Specijalizovanih veća radi u sastavu Sekretarijata. ²Nezavisnost ombudsmana u vršenju svih službenih dužnosti mora se poštovati u svakoj prilici.
- (2) Ombudsman Specijalizovanih veća samostalno nadzire, brani i štiti osnovna prava i slobode, sadržane u Poglavlju II Ustava, svih lica koja dolaze u kontakt sa Specijalizovanim većima i Specijalizovanim tužilaštvom u skladu sa Zakonom i Pravilnikom.
- (3) Ombudsman se postavlja na period od četiri (4) godine.
- (4) Nakon postavljenja, ombudsman Specijalizovanih veća daje svečanu izjavu pred sekretarom.
- (5) U slučaju smrti, trajne ili privremene invalidnosti, ostavke ili otpuštanja od strane Organa za imenovanje zbog teške povrede dužnosti, Organ za imenovanje postavlja drugo lice.

Pravilo 29

Uloga i funkcije ombudsmana Specijalizovanih veća

- (1) ¹Ombudsman se neće mešati u predmete ili druge pravne postupke pred Specijalizovanim većima, izuzev u slučajevima neopravdanog odugovlačenja. ²Ukoliko ne dobije poziv kao *amicus curiae* shodno pravilu 67, ombudsman nema pravo obraćanja panelima, uz izuzetak Specijalizovanih veća Ustavnog suda.
- (2) Ukoliko Pravilnikom nije drugačije predviđeno, ombudsman može da:
 - (a) ¹istražuje pritužbe primljene od lica koje tvrdi da su mu povređena prava od strane Specijalizovanih veća ili Specijalizovanog tužilaštva. ²Ukoliko se pritužba podnosi u ime nekog lica za čija se prava navodi da su povređena, neophodna je saglasnost tog lica pre pokretanja bilo kakve istrage;
 - (b) ulazi i vrši inspekciju pritvorskih objekata Specijalizovanih veća u svako doba i bez prethodne najave, a u cilju uvida u uslove pritvora;
 - (c) predlaže ili pomaže u posredovanju i pomirenju u cilju rešavanja pritužbi; i
 - (d) daje preporuke predsedniku ili specijalizovanom tužiocu u vezi sa pitanjima koja spadaju u njihov delokrug rada.
- (3) Zahtev upućen ombudsmanu može da bude odbačen:
 - (a) ako se odnosi na predmet ili drugi pravni postupak pred Specijalizovanim većima, a ne sadrži navode o neopravdanom odugovlačenju;
 - (b) ako ne pokazuje da su Specijalizovana veća izvršila povredu ljudskih prava;
 - (c) ako je nepotpun, ili nije dopunjen nakon opomene ombudsmana; ili

- (d) ako prethodno nisu iscrpljeni drugi pravni lekovi, izuzev u slučaju nepostupanja ili kada treba neodložno preduprediti ozbiljnu i nepopravljivu štetu.

Ombudsman će za odbacivanje zahteva dati obrazloženje.

- (4) ¹Ombudsman obaveštava podnosioca pritužbe, kao i Specijalizovana veća ili Specijalizovano tužilaštvo, o radnjama koje su osnov istrage. ²Specijalizovana veća, Specijalizovano tužilaštvo ili lice čije su radnje obuhvaćene istragom daju odgovor u roku od 30 dana od prijema obaveštenja ombudsmana.
- (5) Specijalizovana veća i Specijalizovano tužilaštvo pružaju pomoć ombudsmanu u vršenju dužnosti, uz dužno poštovanje Pravilnika odnosno eventualnog naloga Specijalizovanih veća, naročito u vezi sa stepenom tajnosti.
- (6) Ombudsman obezbeđuje tajnost svih poverljivih informacija koje njegova služba prima ili kojima ima pristup.
- (7) ¹Po okončanju istrage, ombudsman izrađuje završni izveštaj koji se dostavlja podnosiocu pritužbe, predmetnom telu ili licu i predsedniku. ²Izveštaj ombudsmana se objavljuje, uz redigovanje po potrebi.

Poglavlje 3 Istraga

Odeljak I: Istražne radnje

Pododeljak 1: Opšte odredbe

Pravilo 30

Opšta odredba

- (1) Prilikom vođenja istrage o krivičnom delu iz nadležnosti Specijalizovanih veća, specijalizovani tužilac može da:
 - (a) ispituje žrtve, svedoke i osumnjičene na zapisnik;
 - (b) vrši uviđaje, prikuplja dokaze, obezbeđuje veštačenje prikupljenih dokaza i, po potrebi, obavlja druge istražne delatnosti;
 - (c) traži pomoć trećih država i međunarodnih organizacija ili drugih tela; i
 - (d) preduzima istražne radnje shodno pravilima 34 do 41.
- (2) Tokom istrage, specijalizovani tužilac u svakom trenutku postupa u skladu sa osnovnim ljudskim pravima, predviđenim Poglavljem II Ustava, i obezbeđuje:
 - (a) sigurnost i zaštitu žrtava, svedoka i drugih lica izloženih opasnosti zbog informacija pruženih specijalizovanom tužiocu ili zbog saradnje sa njim; i
 - (b) zaštitu privatnosti svakog lica.

Pravilo 31

Minimalni mehanizmi zaštite opšte prirode

- (1) ¹Istražne radnje koje bi mogle da ugroze osnovna ljudska prava predviđena Poglavljem II Ustava odobrava panel ili, u odgovarajućim slučajevima, preduzima specijalizovani tužilac. ²Takve radnje se mogu odobriti ili preduzeti – u zavisnosti od slučaja – ukoliko su, imajući u vidu sve relevantne okolnosti, primenjeni sledeći minimalni mehanizmi zaštite:
 - (a) ispunjeni su svi relevantni uslovi predviđeni pravilima 34 do 41;
 - (b) pomenute istražne radnje su neophodne za potrebe istrage; i
 - (c) stepen u kojem se, usled preduzimanja istražnih radnji, ugrožavaju prava bilo kojeg lica na lični integritet, privatnost ili imovinu srazmeran je legitimnom cilju istrage i ne stoji u suprotnosti sa suštinom zagarantovanih prava.
- (2) U slučajevima kada panel odobrava istražne radnje shodno stavu (1), panel može da naloži specijalizovanom tužiocu da dostavi informacije o sprovođenju datih radnji i o prikupljanju

materijala na osnovu pravila 34 do 41, pri čemu način i rok za dostavu informacija određuje panel.

- (3) ¹Informacije do kojih se dođe u okviru profesionalnog ili drugog poverljivog odnosa u skladu sa pravilom 111 smatraju se privilegovanim i ne podležu istražnim radnjama, izuzev u slučajevima kada se privilegovani status zloupotrebi radi izvršenja krivičnog dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća i kada dokazi za kojima se traga potvrđuju da se doprinelo izvršenju tog krivičnog dela. ²U takvom slučaju, primenjuje se pravilo 33(1)(a)(ii) *mutatis mutandis*.
- (4) Panel po potrebi može da propiše i druge mehanizme zaštite.

Pravilo 32

Čuvanje, skladištenje i zaštita materijala prikupljenih ili zaplenjenih na osnovu pravila 34 do 41

- (1) ¹Materijali koji se prikupe ili zaplene usled vršenja radnji predviđenih pravilima 34 do 41 se na odgovarajući način čuvaju, skladište i štite. ²Svaka odluka panela kojom se takve radnje odobravaju sadrži:
- (a) postupak i mere predostrožnosti za skladištenje, zaštitu i, u odgovarajućim slučajevima, prenos prikupljenih ili zaplenjenih materijala;
 - (b) naznaku koliko će se dugo čuvati prikupljeni ili zaplenjeni materijali i, u odgovarajućim slučajevima, postupak za njihovo očuvanje shodno pravilu 71; i
 - (c) uputstvo i vremenske rokove za povraćaj ili, u odgovarajućim slučajevima, uništavanje prikupljenih ili zaplenjenih materijala.
- (2) Pravilo 206 se primenjuje *mutatis mutandis*. Zahtevi nadležnih organa Kosova mogu da se odobre, uz uvođenje zaštitnih mera po potrebi.

Pravilo 33

Povraćaj ili uništavanje materijala prikupljenih ili zaplenjenih na osnovu pravila 34 do 41

- (1) Materijali prikupljeni ili zaplenjeni na osnovu pravila 34 do 41 vraćaju se ili uništavaju:
- (a) odmah,
 - (i) ukoliko dati materijali izlaze iz okvira istrage za čije su potrebe pribavljeni, izuzev u slučajevima kada su relevantni za istragu o nekom drugom krivičnom delu iz nadležnosti Specijalizovanih veća; ili
 - (ii) ukoliko su dati materijali pribavljeni nezakonito, naročito u slučajevima kada panel odbije da izda odobrenje ili ne donese odluku o nalogu specijalizovanog tužioca shodno pravilima 36 ili 38;
 - (b) u slučajevima kada dati materijali više nisu relevantni za svrhu u koju su pribavljeni, pri čemu se uzima u obzir:
 - (i) priroda i težina krivičnog dela;

- (ii) potrebe tekućih istraga; i
- (iii) da li je predmetno lice osumnjičeno, osuđeno, oslobođeno ili je neko treće lice; ili
- (c) kada nastupi zakonska zastarelost predviđena članom 106 Krivičnog zakonika Kosova.
- (2) Uz izuzetke predviđene u stavu (1), materijale prikupljene ili zaplenjene na osnovu pravila 34 do 41:
 - (a) vraća specijalizovani tužilac, *proprio motu* ili po odluci panela; ili
 - (b) uništava specijalizovani tužilac, isključivo po odluci panela.

O svakom slučaju povraćaja ili uništavanja materijala vodi se evidencija.

- (3) ¹Predmetno lice se obaveštava o svakoj odluci o povraćaju ili uništavanju materijala najmanje devedeset (90) dana pre izvršenja odluke, ili u drugom roku ako se donese takva odluka.
²Predmetno lice može da traži preispitivanje donesene odluke.

Pododeljak 2: Specijalne istražne radnje

Pravilo 34

Uslovi za preduzimanje specijalnih istražnih radnji

- (1) Imajući u vidu pravilo 31(1), specijalne istražne radnje mogu da se preduzimaju samo ukoliko postoji osnovana sumnja da je izvršeno, da se vrši ili da će se izvršiti krivično delo iz člana 13 ili 14 Zakona, ili krivično delo iz članova 388(2) i (3), 393, 394(1), (4) i (5), 395, 396, 397(1), 400(2) do (4), 409, 410, 423 ili 424 Krivičnog zakonika Kosova, u smislu u kojem se pominje u članu 15(2) Zakona.
- (2) Specijalne istražne radnje mogu da se preduzimaju kada dokazi ne mogu da se pribave drugačijim, manje invazivnim ali podjednako efikasnim sredstvima, a vrše se u odnosu na lica ili konkretne lokacije u slučajevima kada postoji osnovana sumnja:
 - (a) da je dato lice izvršilo, vrši ili da će izvršiti bilo koje krivično delo iz stava (1) koje spada u nadležnost Specijalizovanih veća;
 - (b) da dato lice prima ili šalje poruke koje su upućene ili koje upućuje osumnjičeni ili optuženi, ili da se osumnjičeni ili optuženi služi uređajem za komunikaciju datog lica;
 - (c) da se neka konkretna lokacija koristi ili će se uskoro koristiti za izvršenje krivičnog dela iz stava (1) koje spada u nadležnost Specijalizovanih veća; ili
 - (d) da se dokazi o krivičnom delu iz stava (1) mogu pronaći na nekoj konkretnoj lokaciji, a neophodni su za istragu.
- (3) Lice iz stava (2) specijalizovani tužilac obaveštava o svim radnjama koje se u vezi s tim licem preduzimaju na osnovu pravila 34 do 36, pod uslovom da se time ne dovodi u opasnost cilj sa kojim je radnja preduzeta ili vođenje postupka.

Pravilo 35**Specijalne istražne radnje po odobrenju panela**

- (1) Specijalizovani tužilac traži odobrenje panela za preduzimanje specijalnih istražnih radnji.
- (2) Kada se uveri da su ispunjeni uslovi predviđeni pravilima 31(1) i 34, panel može da donese odluku kojom se odobrava vršenje traženih specijalnih istražnih radnji, a koja sadrži:
 - (a) vremenski period za koji se daje odobrenje u zavisnosti od konkretnih okolnosti istrage, a koji ne sme da bude duži od šezdeset (60) dana;
 - (b) postupak izveštavanja o sprovođenju odobrenih mera i o prikupljenim materijalima, bilo u redovnim vremenskim intervalima ili po okončanju radnji, u zavisnosti od odluke panela, a u skladu sa pravilom 31(2);
 - (c) odobrenje za ulazak na konkretnu lokaciju, kada je to potrebno radi vršenja, nastavka ili okončanja datih istražnih radnji. O takvom odobrenju nije neophodno obavestiti osumnjičenog ili optuženog, osim u slučajevima kada panel utvrdi, s obzirom na konkretne okolnosti u predmetu, da takvo obaveštenje neće dovesti u opasnost efikasnost traženih radnji.
- (3) Vremenski period utvrđen shodno stavu (2)(a) može da se produži na period do 12 meseci ukoliko, uprkos dužnoj revnosti specijalizovanog tužioca, još uvek nije ostvaren nameravani cilj radnji, a i dalje su zadovoljeni uslovi predviđeni pravilima 31(1) i 34.
- (4) ¹U izuzetnim okolnostima, koje se utvrđuju na osnovu činilaca kao što su težina krivičnog dela, složenost istrage ili konstatacija da je specijalizovani tužilac, uprkos dužnoj revnosti, otkrio nove okolnosti neposredno pre okončanja date radnje, vremenski period iz stava (3) može dodatno da se produži. ²Panel preispituje odobrene radnje u redovnim vremenskim intervalima, najkasnije svakih šezdeset (60) dana, a radnje okončava u bilo kom trenutku ukoliko više nisu ispunjeni relevantni uslovi i ukoliko to iziskuje poštovanje ljudskih prava.

Pravilo 36**Specijalne istražne radnje po nalogu specijalizovanog tužioca**

- (1) Specijalizovani tužilac može da izda nalog za specijalne istražne radnje bez odobrenja panela u slučajevima kada su ispunjeni u uslovi predviđeni pravilima 31(1) i 34 i u slučajevima:
 - (a) kada je neodložno sprovođenje datih mera neophodno kako bi se obezbedilo pribavljanje dokaza koji ne mogu da se pribave drugim putem; i
 - (b) kada bi odlaganje usled traženja odobrenja panela ugrozilo istragu ili bezbednost svedoka, žrtve ili drugog lica izloženog opasnosti.
- (2) Specijalizovani tužilac panelu podnosi zahtev za odobrenje takvih radnji odmah, a najkasnije dvadeset i četiri (24) časa po njihovom započinjanju.
- (3) ¹Panel koji rešava po zahtevu odobrava specijalne istražne radnje u roku od tri (3) dana od predaje zahteva samo ako se uveri da su ispunjeni uslovi izneti u stavu (1). ²Pravilo 35 se primenjuje *mutatis mutandis*.

- (4) ¹Ukoliko se odobrenje ne traži, ne dobije ili ukoliko panel ne donese odluku, nalog specijalizovanog tužioca o specijalnim istražnim radnjama se automatski stavlja van snage i specijalizovani tužilac smesta obustavlja preduzete radnje. ²Eventualno prikupljeni materijali ne mogu da se koriste za potrebe istrage ili krivičnog gonjenja.

Pododeljak 3: Pretres i plenidba

Pravilo 37

Pretres i plenidba po odobrenju panela

- (1) Specijalizovani tužilac traži odobrenje panela za pretres i plenidbu ako se, u datim okolnostima, dokazi ne mogu pribaviti drugim putem i ako su traženi pretres i plenidba po svemu sudeći jedino efikasno sredstvo za potrebe istrage.
- (2) Panel može u sledećim slučajevima da odobri pretres poseda nekog lica ili lokacija, prostorija ili stvari u odnosu na koje dato lice opravdano očekuje zaštitu privatnosti, te da odobri plenidbu predmeta pronađenih tokom pretresa:
 - (a) ako postoji osnovana sumnja da je dato lice izvršilo, vrši ili da će izvršiti krivično delo iz nadležnosti Specijalizovanih veća; i ako će pretres imati za ishod hapšenje tog lica ili otkrivanje i plenidbu dokaza potrebnih za istragu;
 - (b) ako postoji osnovana sumnja da će pretres imati za ishod hapšenje osumnjičenog; ili
 - (c) ako je pretres neophodan radi prikupljanja i očuvanja dokaza o krivičnom delu iz nadležnosti Specijalizovanih veća, a postoji osnovana sumnja da se takvi dokazi nalaze na posedu, lokaciji, u prostorijama ili stvarima nad kojima se vrši pretres.
- (3) Panel može da odobri pretres nekog lica ukoliko postoji osnovana sumnja da će pretres imati za ishod otkrivanje dokaza o krivičnom delu iz nadležnosti Specijalizovanih veća i može, shodno tome, da odobri plenidbu datih dokaza.
- (4) Kada se uveri da su ispunjeni uslovi izneti u stavovima (1) do (3), u zavisnosti od slučaja, kao i uslovi predviđeni pravilom 31(1), panel može da donese odluku kojom se odobravaju traženi pretres i plenidba, a koja sadrži:
 - (a) vreme, trajanje i obim pretresa i plenidbe, uključujući podatke o licu ili imovini, lokaciji, prostorijama ili stvarima u odnosu na koje se radnja odobrava; i
 - (b) postupak izveštavanja o sprovođenju odobrenih radnji i o zaplenjenim materijalima, u skladu sa pravilom 31(2).
- (5) Panel može da propiše i druge uslove ako to nađe za shodno.

Pravilo 38**Pretres i plenidba koje vrši specijalizovani tužilac**

- (1) U skladu sa članovima 35 i 39 Zakona, specijalizovani tužilac može da bez odobrenja panela izvrši pretres lica ili imovine, lokacije, prostorija ili stvari i da privremeno zapleni predmete pronađene tokom pretresa, pod uslovima koji se bliže navode u pravilu 37(1) do (3), a u sledećim slučajevima:
 - (a) ako predmetno lice svesno i dobrovoljno pristane na pretres i plenidbu;
 - (b) ako je predmetno lice uhvaćeno na delu u toku izvršenja krivičnog dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća i ako treba da se uhapsi posle žustre potere; ili
 - (c) ako je to neophodno kako bi se otklonila neposredna opasnost od nanošenja ozbiljne i nepopravljive štete drugim licima ili imovini.
- (2) Specijalizovani tužilac panelu podnosi zahtev za odobrenje pretresa i plenidbe odmah, a najkasnije dvadeset i četiri (24) časa po njihovom započinjanju.
- (3) Panel koji rešava po zahtevu odobrava pretres i plenidbu u roku od tri (3) dana od predaje zahteva samo ako se uveri da su ispunjeni uslovi izneti u stavu (1).
- (4) ¹Ukoliko se odobrenje ne traži, ne dobije ili ukoliko panel ne donese odluku, nalog specijalizovanog tužioca o pretresu i plenidbi se automatski stavlja van snage i specijalizovani tužilac ih smesta obustavlja. ²Eventualno zaplenjeni materijali ne mogu da se koriste za potrebe istrage ili krivičnog gonjenja.

Pravilo 39**Izvršenje pretresa i plenidbe**

- (1) Ne gubeći iz vida odredbe iznete u stavu (2), pretres i plenidba na osnovu pravila 37 ili pravila 38 se vrše u prisustvu lica na koje se odnose radnje specijalizovanog tužioca, a koji je dužan da pre izvršenja:
 - (a) dostavi predmetnom licu overenu kopiju odluke panela ili naloga specijalizovanog tužioca;
 - (b) obavesti lice o njegovim pravima na osnovu pravila 42 ili 43, u zavisnosti od slučaja;
 - (c) postara se za prisustvo branioca tokom pretresa i plenidbe, osim u slučajevima kada se lice odrekne prava na prisustvo branioca ili u slučajevima kada braniočevo prisustvo ne može da se očekuje u razumnom roku; i
 - (d) postara se za prisustvo nezavisnog posmatrača koji služi kao svedok tokom izvršenja pretresa i plenidbe.
- (2) ¹Pretres i plenidba mogu da se izvrše u odustvu lica na koje se radnje odnose ukoliko to lice ne može da se pronađe, ili odbija da prisustvuje izvršenju pretresa, i ukoliko bi odlaganje izvršenja pretresa i plenidbe ugrozilo istragu ili bezbednost ili imovinu svedoka, žrtve ili drugih lica izloženih opasnosti. ²Stav 1(c) se primenjuje kada je to izvodljivo, kao i stav (d). ³Predmetno lice se obaveštava o izvršenju pretresa i plenidbe čim se utvrdi lokacija na kojoj se nalazi.

- (3) Tokom izvršenja pretresa i plenidbe vodi se računa o tome da se izbegne izlišno oštećivanje imovine.
- (4) ¹Specijalizovani tužilac evidentira vreme, trajanje, obim i sve druge relevantne pojedinosti u vezi sa pretresom i plenidbom. ²Ako je panel propisao dodatne uslove za izvršenje pretresa i plenidbe, evidencija se vodi i o ispunjavanju tih uslova. ³Specijalizovani tužilac vrši popis sa detaljnim opisom i podacima o svakom zaplenjenom predmetu. ⁴Specijalizovani tužilac, nezavisni posmatrač, predmetno lice i njegov branilac, ako je prisutan, potpisuju popis i slobodni su da unesu pismene primedbe o izvršenju pretresa i plenidbe. ⁵Odbijanje predmetnog lica da se potpiše i razlozi za to odbijanje se evidentiraju.
- (5) Specijalizovani tužilac zadržava i čuva zaplenjene predmete u skladu sa pravilom 32.

Pododeljak 4: Druge radnje

Pravilo 40

Ekshumacije i obdukcije

- (1) Ako ima razloga da veruje da se leš nekog lica, čija je smrt možda prouzrokovana krivičnim delom iz nadležnosti Specijalizovanih veća, može naći na određenom mestu, specijalizovani tužilac traži odobrenje panela za pregled grobnice i za ekshumaciju te, ako se leš nađe, za obavljanje obdukcije.
- (2) Ako panel odobri takve radnje, primenjuje se *mutatis mutandis* pravilo 202 ili pravilo 208, u zavisnosti od slučaja.
- (3) Obdukciju leša ekshumiranog shodno stavu (1) obavlja obducent odobren od strane panela sa ciljem da utvrdi, *inter alia*:
 - (a) identitet leša;
 - (b) uzrok i vreme smrti; i
 - (c) prirodu eventualnih povreda.

Pravilo 41

Prikupljanje uzoraka telesnih materijala radi veštačenja

- (1) Prikupljanje dlaka, pljuvačke, uzoraka krvi, tkiva ili drugih sličnih materijala, koje nije moguće obaviti bez fizičkog kontakta ili bez pribegavanja invazivnim metodama, može da se izvrši u slučajevima kada predmetno lice da svoj dobrovoljni pismeni pristanak, pošto se prethodno posavetovalo sa svojim braniocem ili se svesno odreklo prava na savetovanje sa braniocem.
- (2) U odsustvu takvog pristanka, panel može da odobri radnju opisanu u stavu (1) u odnosu na neko lice:
 - (a) ukoliko postoji osnovana sumnja da je dato lice izvršilo krivično delo iz nadležnosti Specijalizovanih veća; ili

- (b) ukoliko i samo u onoj meri u kojoj je za utvrđivanje istine potrebno da se proverí da li na telu datog lica ima određenih tragova ili posledica krivičnog dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća.
- (3) Pošto je prethodno po potrebi saslušao dato lice, panel pri donošenju odluke uzima u obzir, *inter alia*:
 - (a) prirodu i težinu krivičnog dela;
 - (b) da li se materijali za kojima se traga mogu pribaviti putem neke druge metode;
 - (c) postupak koji se primenjuje u sprovođenju veštačenja; i
 - (d) posledice po zdravlje predmetnog lica.
- (4) Uzorke krvi, telesnih tkiva ili drugih sličnih materijala može da uzima samo kvalifikovano medicinsko osoblje.
- (5) Materijali opisani u stavovima (1) i (2) ne koriste se ni u kakve druge svrhe izuzev za istragu i krivično gonjenje krivičnih dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća.

Odeljak II: Prava lica tokom istrage

Pravilo 42

Opšta odredba

Tokom istrage specijalizovanog tužioca:

- (a) nijedno lice neće biti primorano da sebe optuži ili da prizna krivicu;
- (b) nijedno lice neće biti podvrgnuto bilo kom obliku prinude, nagovaranja, neprimerenog obećanja, pritiska ili pretnje, mučenju ili bilo kom drugom obliku okrutnog, nečovečnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja;
- (c) svako lice ima pravo na besplatnu pomoć prevodioca i na sve prevode neophodne da se zadovolji uslov pravičnosti ako ne razume ili ne govori jezik na kojem se obavlja ispitivanje; i
- (d) nijedno lice neće biti podvrgnuto proizvoljnom hapšenju ili pritvoru i neće biti lišeno slobode osim u skladu sa Zakonom i Pravilnikom.

Pravilo 43

Prava osumnjičenog tokom istrage

- (1) Ako specijalizovani tužilac opravdano sumnja da je određeno lice izvršilo ili učestvovalo u izvršenju krivičnog dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća, takvo lice će se smatrati osumnjičenim i, kada bude s tim upoznato, minimalno mu se garantuju sva prava predviđena članom 38(3) Zakona.
- (2) Specijalizovani tužilac pre svakog ispitivanja upoznaje osumnjičenog sa njegovim pravima prema članu 38(3) Zakona na način i na jeziku koji osumnjičeni razume i govori.
- (3) ¹Istražna radnja koja zahteva prisustvo osumnjičenog, naročito svako ispitivanje, suočavanje, prepoznavanje ili rekonstrukcija lica mesta krivičnog dela ne može se obaviti bez prisustva specijalizovanog branioca. ²Osumnjičeni može da se odrekne ovog prava pod uslovom da se specijalizovani tužilac postara za to da osumnjičeni shvati prirodu ovog prava i posledice odricanja od istog. ³Prilikom pružanja informacija s tim u vezi, specijalizovani tužilac uzima u obzir lične prilike osumnjičenog, uključujući godine starosti i duševno i fizičko stanje. ⁴Specijalizovani tužilac pismeno konstatuje da se osumnjičeni odrekao ovog prava i okolnosti u kojima je to učinio, a osumnjičeni tu pismenu konstataciju potpisuje.
- (4) ¹Osumnjičeni se obaveštava da može da povuče svoje odricanje u bilo kojem trenutku tokom informativnog razgovora koji se sa njim vodi. ²Kada osumnjičeni povuče svoje odricanje, ispitivanje se obustavlja i može se nastaviti samo u prisustvu specijalizovanog branioca. ³Ispitivanje ili bilo koja druga radnja izvršena pre nego što osumnjičeni povuče svoje odricanje ne gube valjanost i neće se ponavljati.

Pravilo 44**Snimanje ispitivanja osumnjičenog**

- (1) ¹Prilikom ispitivanja osumnjičenog koje vrši specijalizovani tužilac primenjuje se postupak predviđen pravilom 40. ²Ispitivanje se snima video tehnikom u skladu sa sledećim postupkom:
- (a) osumnjičeni se obaveštava na jeziku koji razume i govori da se ispitivanje snima video tehnikom. Ukoliko se osumnjičeni protivi snimanju ispitivanja, činjenica da je s tim bio upoznat i odgovor osumnjičenog zapisnički se konstatuju, a on potpisuje zapisnik;
 - (b) u slučaju prekida u toku ispitivanja, specijalizovani tužilac tu činjenicu, kao i vreme kada je do prekida došlo, beleži pre prekida video snimanja, a na video snimku beleži i vreme kada je ispitivanje nastavljeno. Za vreme svakog prekida te vrste, specijalizovani tužilac se uzdržava od bilo kakvog razgovora o pitanjima povezanim sa istragom ili sa položajem osumnjičenog;
 - (c) na kraju ispitivanja, osumnjičenom se pruža mogućnost da razjasni, dopuni ili izmeni bilo šta što je prethodno izjavio. Vreme kada je ispitivanje završeno se beleži;
 - (d) kopija snimka dostavlja se osumnjičenom ili njegovom specijalizovanom braniocu;
 - (e) pošto što se izradi kopija, original snimka se pečati u prisustvu osumnjičenog, uz potpis specijalizovanog tužioca i osumnjičenog; i
 - (f) ako specijalizovani tužilac podigne optužnicu protiv osumnjičenog, izrađuje se transkript snimka.
- (2) ¹Osumnjičeni može da se ispituje bez snimanja ispitivanja video tehnikom shodno stavu (1) u slučajevima kada izuzetne okolnosti takvo snimanje onemogućavaju. ²Specijalizovani tužilac beleži razloge zbog kojih nije sproveden postupak iz stava (1).
- (3) ¹U slučajevima kada se, shodno stavu (1) ili (2), ispitivanje ne snima video tehnikom, specijalizovani tužilac izrađuje pismeni transkript ispitivanja osumnjičenog, koji potpisuju on i osumnjičeni. ²Specijalizovani tužilac evidentira eventualno odbijanje osumnjičenog da pročita ili potpiše transkript, kao i razloge koje on eventualno navede za svoje odbijanje, i traži od bilo kog drugog prisutnog lica da pročita i potpiše transkript.

Pravilo 45**Priznanja**

Vansudsko priznanje osumnjičenog ili optuženog dato tokom ispitivanja koje vrši specijalizovani tužilac smatra se slobodnim i dobrovoljnim ako specijalizovani tužilac pokaže da su strogo poštovani uslovi predviđeni pravilima 43 i 44.

Pravilo 46**Obezbeđenje informacija**

- (1) Ne dovodeći u pitanje obaveze sekretara shodno pravilu 24, specijalizovani tužilac je odgovoran za čuvanje, skladištenje i bezbednost informacija i fizičkih i elektronskih materijala pribavljenih tokom istrage specijalizovanog tužioca, osim ukoliko se takve informacije odnosno materijali na suđenju ne predlože za uvođenje u dokazni spis i sve do trenutka dok se to ne dogodi.
- (2) Pored elektronskih sredstava kojima se Specijalizovana veća služe za predočavanje dokaza, specijalizovani tužilac se stara da svi materijali takve prirode budu raspoloživi na zahtev odbrane ili panela.

Pravilo 47**Okončanje istrage**

- (1) Ako specijalizovani tužilac ne podigne optužnicu pred Specijalizovanim većima shodno članu 38(4) Zakona u razumnom roku nakon što lice dobije status osumnjičenog i s tim bude upoznato, osumnjičeni može da zahteva od specijalizovanog tužioca da okonča istragu koja se protiv njega vodi.
- (2) Ukoliko se zahtev odbaci ili se ne uzme u razmatranje, osumnjičeni može da se obrati sudiji pojedincu, raspoređenom shodno članu 25(1)(f) Zakona, da uzme to pitanje u razmatranje i da, ako je to nužno, okonča istragu koja se vodi protiv osumnjičenog.

Poglavlje 4 Sudski pozivi, hapšenje i pritvor

Odeljak I: Opšte odredbe

Pravilo 48

Osnovna načela

- (1) Nijedno lice u nadležnosti Specijalizovanih veća ne sme biti lišeno slobode osim u skladu sa Zakonom i Pravilnikom.
- (2) Na osnovu zahteva jedne od strana u postupku ili *proprio motu*, panel može da izda sve neophodne naloge za hapšenje, sudske pozive, odluke ili naloge za potrebe istrage ili radi pripreme i vođenja postupka.

Pravilo 49

Sudski pozivi i drugi nalozi

- (1) Sekretar prosleđuje nadležnim organima vlasti sve sudske pozive, odluke ili naloge koje izdaju Specijalizovana veća.
- (2) Kada se sudski poziv, odluka ili nalog prosleđuju Kosovu ili nekoj trećoj državi koja je pristala da sarađuje sa Specijalizovanim većima, ili je po bilo kojem drugom osnovu preuzela obavezu pružanja pomoći, nadležne vlasti će revnosno pristupiti efikasnom izvršavanju istih.
- (3) Kada se sudski poziv, odluka ili nalog odnose na lice koje se nalazi u nekoj trećoj državi koja nije obuhvaćena stavom (2), ili mu se poslednje poznato mesto boravka nalazi u takvoj državi, sekretar nadležnim organima te države dostavlja zahtev za saradnju, uključujući sudski poziv ili nalog.
- (4) ¹Ukoliko se predmetno lice ne nalazi na mestu na kojem je trebalo da mu se uruči dokument, službenik koji uručuje dokument ostavlja pismeno obaveštenje u kojem se primaocu sudskog poziva ili naloga nalaže da se pojavi na određenom mestu, određenog dana i u određeno vreme kako bi primio dokument. ²Ukoliko se posle dva takva pokušaja, izvršena u razumnom roku, primalac ne pojavi ili odbija da primi sudski poziv ili nalog, službenik koji uručuje dokument evidentira datum, vreme, broj pokušaja i eventualni razlog za odbijanje. ³Službenik ostavlja sudski poziv ili nalog na licu mesta, čime se dokument smatra uručenim.

Pravilo 50

Dovođenje u Specijalizovana veća

- (1) Ako je svedok, osumnjičeni ili optuženi predmet postupanja na osnovu sudskog poziva, odluke ili naloga Specijalizovanih veća ili specijalizovanog tužioca, ili ako izdržava kaznu na Kosovu, panel nadležnim vlastima izdaje nalog da to lice bez odlaganja dovedu u Specijalizovana veća, a može i da navede uslove za dovođenje i dalji pritvor nakon konsultacija sa sekretarom.

- (2) Panel takođe može da naloži ili zahteva da se takvo lice dovede iz bilo koje treće države na osnovu sporazuma te države sa Kosovom ili sa Specijalizovanim većima, ili na osnovu reciprociteta.

Pravilo 51

Odšteta za protivpravno hapšenje ili pritvor

- (1) Po donošenju pravosnažne odluke da je lice protivpravno uhapšeno ili pritvoreno po ovlašćenju Specijalizovanih veća, predmetno lice može da podnese zahtev predsedniku za odštetu ili drugo odgovarajuće pravno sredstvo u roku od šest (6) meseci od pravosnažnosti odluke.
- (2) ¹Predsednik raspoređuje panel koji rešava po zahtevu nakon što sasluša specijalizovanog tužioca. ²Pri određivanju odgovarajuće odštete ili drugog odgovarajućeg pravnog sredstva u slučajevima iz stava (1), panel uzima u obzir posledice protivpravnog hapšenja i pritvora po lične, porodične, socijalne i profesionalne prilike podnosioca zahteva.

Odeljak II: Hapšenje

Pravilo 52

Naredba za hapšenje koju izdaje specijalizovani tužilac

- (1) Kada se lice uhapsi na osnovu naredbe za hapšenje koju izdaje specijalizovani tužilac shodno članu 35(2)(h) i u saglasnosti sa članom 41(6) Zakona, specijalizovani tužilac o tome odmah obaveštava predsednika i sekretara.
- (2) ¹U skladu sa članom 41(3) Zakona, svako lice uhapšeno shodno ovom pravilu se izvodi pred panel u roku od četrdeset osam (48) sati od hapšenja. ²Panel će se uveriti da je lice upoznato sa razlozima za svoje hapšenje u skladu sa članom 41(6) Zakona, kao i sa svojim pravima prema Zakonu i Pravilniku. ³Panel odlučuje o daljem pritvoru ili puštanju lica na slobodu u roku od četrdeset osam (48) sati od trenutka kada je pritvoreno lice pred njega izvedeno.
- (3) ¹Nakon hapšenja shodno stavu (1), specijalizovani tužilac će se bez nepotrebnog odlaganja obratiti panelu radi izdavanja naloga za dovođenje lica u pritvorski objekat Specijalizovanih veća. ²Ako panel izda nalog za dovođenje, sekretar preduzima sve potrebne organizacione korake sa nadležnim vlastima.

Pravilo 53

Nalog za hapšenje koji izdaju Specijalizovana veća

- (1) Na zahtev specijalizovanog tužioca ili *proprio motu*, panel može da izda nalog za hapšenje ako se uveri da su ispunjeni uslovi izloženi u članu 41(6) Zakona.
- (2) Nalog za hapšenje sadrži:
- (a) ime lica i sve druge relevantne podatke na osnovu kojih se može identifikovati;

- (b) konkretna krivična dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća zbog kojih se traži hapšenje;
 - (c) sažet prikaz činjenica koje, prema navodima, predstavljaju ta krivična dela; i
 - (d) u odgovarajućim slučajevima, pritvorski objekat Specijalizovanih veća u koji se lice dovodi.
- (3) Nalog za hapšenje ostaje na snazi sve dok panel ne naloži drugačije.

Pravilo 54

Međunarodni nalog za hapšenje koji izdaju Specijalizovana veća

Na zahtev specijalizovanog tužioca ili *proprio motu*, panel može da izda međunarodni nalog za hapšenje, koji se prosleđuje svim državama putem relevantnih međunarodnih tela.

Pravilo 55

Izvršenje naloga za hapšenje

- (1) Sekretar nalog za hapšenje koji izdaju Specijalizovana veća prosleđuje nadležnim organima, uključujući, ukoliko je to primereno, i specijalizovanog tužioca.
- (2) Kada se nalog za hapšenje prosleđuje Kosovu ili nekoj trećoj državi koja je pristala da sarađuje sa Specijalizovanim većima, ili je po bilo kojem drugom osnovu preuzela obavezu pružanja pomoći, nadležne vlasti će revnosno pristupiti efikasnom izvršavanju istog.
- (3) Kada se nalog za hapšenje odnosi na lice koje se nalazi u nekoj trećoj državi koja nije obuhvaćena stavom (2), ili mu se poslednje poznato mesto boravka nalazi u takvoj državi, sekretar nadležnim organima te države dostavlja zahtev za saradnju, uključujući i nalog za hapšenje.
- (4) ¹Kada se lice uhapsi na Kosovu ili u trećoj državi na osnovu naloga za hapšenje koji su izdala Specijalizovana veća, predmetno lice može da bude pritvoreno od strane nadležnih organa, koji o tome neodložno obaveštavaju sekretara, a on sa svoje strane odmah obaveštava predsednika, panel i strane u postupku. ²Sekretar preduzima sve potrebne organizacione korake sa nadležnim vlastima i državom domaćinom za neodložno dovođenje uhapšenika u pritvorski objekat Specijalizovanih veća.
- (5) ¹Vlasti Kosova će se povinovati nalogu, pritvoriti i dovesti predmetno lice bez odlaganja i prema propisanim uslovima. ²Licu se neće omogućiti nikakvo pravno sredstvo koje nije izričito navedeno u nalogu.
- (6) U skladu sa članom 41(5) Zakona, svako lice uhapšeno shodno ovom pravilu izvodi se bez nepotrebnog odlaganja pred panel, koji će se uveriti da je lice upoznato sa razlozima za svoje hapšenje shodno članu 41(4) Zakona, kao i sa svojim pravima prema Zakonu i Pravilniku.

Odeljak III: Pritvor

Pravilo 56

Sudski pritvor

- (1) ¹Lice za koje je izdat nalog za pritvor biće pritvoreno u skladu sa članom 41(7) Zakona. ²U izuzetnim okolnostima, to lice može biti pritvoreno u objektu van države domaćina ili van Kosova do transfera. ³U takvim okolnostima panel može, na zahtev jedne od strana u postupku i nakon konsultacija sa sekretarom, da zatraži modifikaciju uslova pritvora ili da o tim uslovima izloži svoje mišljenje. ⁴Pritvoreno lice sve vreme ostaje u nadležnosti Specijalizovanih veća.
- (2) ¹Pre raspoređivanja sudije za prethodni postupak shodno članu 33(1)(a) Zakona, pritvor osumnjičenog razmatra sudija pojedinac raspoređen shodno članu 33(2) Zakona svaka dva (2) meseca, odnosno i ranije na zahtev osumnjičenog ili specijalizovanog tužioca ili *proprio motu*. ²Pored osnova predviđenih u članu 41(6) Zakona, svaki zahtev za produženje pritvora mora da se opravda istražnim radnjama koje specijalizovani tužilac namerava da preduzme. ³Ukupno trajanje pritvora prema ovoj odredbi ne sme da bude duže od jedne (1) godine. ⁴Po isteku ovog perioda, ukoliko nije raspoređen sudija za prethodni postupak, osumnjičeni se pušta na slobodu.
- (3) Ne dovodeći u pitanje član 21(4)(c) Zakona, panel može, postupajući po zahtevu ili *proprio motu*, da donese odluku o uslovima pritvora i s tim povezanim pitanjima radi zaštite svedoka ili žrtava, poverljivih informacija ili integriteta postupka, uključujući i odluku o uvođenju potrebnih i srazmernih ograničenja u pogledu mogućnosti pritvorenika da stupa u komunikaciju.

Pravilo 57

Razmatranje i preispitivanje sudskog pritvora

- (1) ¹Nakon raspoređivanja sudije za prethodni postupak shodno članu 33(1)(a) Zakona i do pravosnažnosti presude, postupajući panel razmatra odluku o sudskom pritvoru po isteku dva (2) meseca od poslednje odluke o pritvoru, u skladu sa članom 41(10), (11) i (12) Zakona. ²Panel će se postarati za to da nijedno lice ne ostane u pritvoru neopravdano dugo u periodu pre početka suđenja. ³U slučaju da dođe do nepotrebnog odgađanja koje prouzrokuje specijalizovani tužilac, panel, nakon što sasluša strane, može da pusti lice na slobodu pod uslovima koje smatra primerenim.
- (2) Ako se otkriju nove činjenice usled kojih bi dalje zadržavanje datog lica u pritvoru postalo protivpravno, pritvorenik može da podnese zahtev za preispitivanje odluke o sudskom pritvoru panelu koji je tu odluku doneo.
- (3) Ako postoje dovoljne osnove za puštanje pritvorenika na slobodu, imajući u vidu član 41(6) Zakona, panel može, na zahtev pritvorenika ili *proprio motu*, a nakon što sasluša strane, da pusti pritvorenika na slobodu u bilo kojoj fazi postupka.
- (4) ¹U odnosu na zahtev uložen shodno stavu (2) ili (3), panel može da propiše uslove za puštanje na slobodu koje smatra primerenim kako bi se obezbedilo prisustvo optuženog tokom postupka, u skladu sa članom 41(12) Zakona. ²Panel pribavlja mišljenje treće države ukoliko pritvorenik traži da bude pušten na slobodu na teritoriji te države. ³Pritvorenik neće biti pušten na slobodu

na teritoriji treće države bez njenog pristanka. ⁴Odluka se donosi u najkraćem mogućem roku, a najkasnije tri (3) dana od poslednjeg podneska.

Pravilo 58

Interlokutorna žalba na sudski pritvor

- (1) Žalba na odluke u vezi sa sudskim pritvorom može se podneti Apelacionom sudu shodno pravima predviđenim članom 45(2) Zakona.
- (2) Na žalbu protiv odluke o određivanju sudskog pritvora primenjuje se pravilo 170.
- (3) ¹Žalba protiv odluke o puštanju lica na slobodu podnosi se u roku od dva (2) dana od donošenja odluke. ²Odgovor se dostavlja u roku od jednog (1) dana od podnošenja žalbe. ³Specijalizovani tužilac nema pravo da podnese repliku.
- (4) ¹Žalba nema suspenzivno dejstvo osim ukoliko panel Apelacionog suda, u obliku vanredne mere, ne naloži drugačije po zahtevu za suspenzivno dejstvo koji se podnosi uz žalbu. ²Ako specijalizovani tužilac zahteva suspenzivno dejstvo odluke o puštanju na slobodu, predmetno lice se ne pušta na slobodu osim ukoliko panel Apelacionog suda ne donese odluku kojom se odbija zahtev za suspenzivno dejstvo i sve dok se takva odluka ne donese. ³Panel Apelacionog suda je dužan da reši zahtev za suspenzivno dejstvo u roku od pet (5) dana od poslednjeg podneska.

Pravilo 59

Zaštita zakonitosti protiv pravosnažnih odluka o sudskom pritvoru

¹U skladu sa članom 48(6) Zakona, pritvorenik može da podnese zahtev za zaštitu zakonitosti protiv pravosnažnih odluka o određivanju ili produženju sudskog pritvora shodno pravilu 58. ²Takav zahtev se podnosi predsedniku u skladu sa pravilom 193.

Pravilo 60

Smrt pritvorenika

¹U slučaju smrti pritvorenika koji se nalazi u nadležnosti Specijalizovanih veća, sekretar utvrđuje uzrok smrti i može da naloži sve neophodne istrage u tom cilju. ²Ukoliko se utvrdi da lice nije umrlo prirodnom smrću, sekretar prosleđuje slučaj nadležnim lokalnim vlastima.

Poglavlje 5

Odredbe koje se odnose na različite faze postupka

Odeljak I: Opšte odredbe

Pravilo 61

Nadzor nad odvijanjem postupka u sudnici

- (1) ¹Predsedavajući sudija nadzire red u sudnici i u galeriji za javnost, kao i ponašanje svih učesnika u postupku. ²On po potrebi preduzima odgovarajuće mere, uključujući udaljavanje lica radi zaštite prava optuženog na pravično i javno suđenje ili radi očuvanja dostojanstva i doličnosti postupka.
- (2) ¹Predsedavajući sudija može da naloži privremeno udaljavanje optuženog iz sudnice i da nastavi suđenje u njegovom odsustvu ukoliko optuženi, uprkos upozorenju da zbog takvog ponašanja može da bude udaljen iz sudnice, nastavi da ometa postupak, a pod uslovom da njegove interese zastupa specijalizovani branilac. ²U tom slučaju, panel će se postarati za to da optuženi i dalje prati suđenje i daje uputstva specijalizovanom braniocu sa mesta izvan sudnice.
- (3) Predsedavajući sudija može da naloži pretresanje svakog lica prisutnog u sudnici i u galeriji za javnost ako je to potrebno iz bezbednosnih razloga, kao i radi pravilnog vršenja pravosuđa.

Pravilo 62

Dužnosti specijalizovanog tužioca

¹U obavljanju svojih dužnosti, specijalizovani tužilac pomaže Specijalizovanim većima da utvrde istinu.

²On preduzima mere za zaštitu i dužno poštovanje žrtava i svedoka, kao i osnovnih prava osumnjičenih i optuženih.

Pravilo 63

Zloupotreba postupka

- (1) Ukoliko panel ustanovi da se branilac, zastupnik žrtava ili zastupnik specijalizovanog tužioca ponaša uvredljivo, nepristojno ili na drugi način remeti pravilno odvijanje postupka, ili ukoliko takav branilac ili zastupnik u obavljanju svojih dužnosti ne zadovoljava standarde profesionalne etike, panel može, nakon propisnog upozorenja:
 - (a) da izrekne novčanu kaznu u iznosu do pet stotina (500) EUR za svaku zloupotrebu prema ovom stavu;
 - (b) da takvom braniocu, zastupniku žrtava ili zastupniku specijalizovanog tužioca zabrani da se obraća panelu; ili
 - (c) da utvrdi, pošto prethodno pruži priliku braniocu ili zastupniku i, u odgovarajućim slučajevima, optuženom da se izjasne, da branilac ili zastupnik više ne ispunjava uslove za zastupanje osumnjičenog, optuženog ili žrtava koje učestvuju u postupku pred

Specijalizovanim većima. U takvom slučaju organizuje se zamena branioca ili zastupnika kako se ne bi ugrozilo pravo optuženog na pravično i ekspeditivno suđenje i, u odgovarajućim slučajevima, prava žrtava koje učestvuju u postupku.

- (2) ¹Panel svoj zaključak opisan u stavu (1) saopštava sekretaru u slučajevima kada je on dodelio branioca ili zastupnika, odnosno specijalizovanom tužiocu. ²Panel može da prijavi svaki slučaj povrede dužnosti branioca ili zastupnika disciplinskom odboru, predviđenom Profesionalnim kodeksom branilaca i zastupnika, i svakom nadležnom telu u državi koja je braniocu, zastupniku žrtava ili zastupniku specijalizovanog tužioca izdala dozvolu za obavljanje prakse.
- (3) Kada se zaključak opisan u stavu (1) odnosi na specijalizovanog tužioca, panel o tome obaveštava predsednika, koji sa svoje strane može o tome da obavesti Organ za imenovanje.

Pravilo 64

Neefikasna pomoć branioca ili zastupnika

¹Panel može da utvrdi, pošto prethodno pruži priliku braniocu, zastupniku i, u odgovarajućim slučajevima, optuženom da se izjasne, a na osnovu činjenice da je zastupanje do te mere neefikasno da se načelo ravnopravnosti strana u postupku više ne može smatrati zadovoljenim, da branilac ili zastupnik više ne ispunjava uslove za zastupanje osumnjičenog, optuženog ili žrtava koje učestvuju u postupku pred Specijalizovanim većima. ²U takvom slučaju preduzimaju se koraci shodno pravilu 63(1)(c).

Pravilo 65

Neizvršavanje naloga panela

- (1) Uz izuzetke predviđene članom 42(7) i (8) Zakona, kada neko lice osim branioca ili zastupnika hotimično odbije da izvrši nalog panela u kojem je priloženo upozorenje o sankcijama u slučaju kršenja naloga, predsedavajući sudija, nakon što sasluša dato lice, može da naloži:
- (a) zabranu prisustvovanja postupku u sudnici koja se tom licu izriče u trajanju od najduže trideset (30) dana;
 - (b) u odgovarajućim slučajevima, zabranu vršenja funkcije koju to lice obavlja pred panelom u trajanju od najduže trideset (30) dana; ili
 - (c) ako je povreda dužnosti teže prirode, plaćanje novčane kazne u iznosu do pet stotina (500) EUR za svaki slučaj neizvršenja naloga prema ovom stavu.
- (2) Ako predsedavajući sudija smatra da je primereno izreći zabranu u dužem trajanju, on to pitanje prosleđuje panelu, koji može da održi zasedanje kako bi se utvrdilo da li je opravdano naložiti dužu ili trajnu zabranu.

Pravilo 66**Sredstva ograničavanja slobode**

¹U okviru nadležnosti Specijalizovanih veća, sredstva ograničavanja slobode, kao što su lisice, koriste se samo po nalogu sekretara kao mera predostrožnosti protiv bekstva ili radi sprečavanja samopovređivanja, povređivanja drugih ili velike materijalne štete. ²Sredstva ograničavanja slobode se uklanjaju pre nego što optuženi uđe u sudnicu kako bi stupio pred panel, osim ukoliko panel ne odobri njihovu dalju primenu.

Pravilo 67***Amicus Curiae***

- (1) U svakoj fazi postupka panel može da vlasti Kosova, neku treću državu, organizaciju ili lice pozove ili im odobri da u svojstvu *amicus curiae* dostave stavove o bilo kom pitanju koje bi po mišljenju panela bilo primereno i koje bi doprinelo pravilnom odlučivanju o predmetu.
- (2) Dostavljanje stavova *amicus curiae* ne odgađa sudski postupak.
- (3) ¹Stavovi u pismenom obliku shodno stavu (1) podnose se sekretaru, koji distribuira podnesak po nalogu panela. ²Pod uslovom da im to panel odobri, strane u postupku i zastupnik žrtava mogu da odgovore u roku od sedam (7) dana od podnošenja stavova.

Pravilo 68**Odsutnost optuženog**

- (1) Optuženom se sudi u njegovom prisustvu, osim ukoliko Zakon i Pravilnik ne predviđaju drugačije.
- (2) Ako je optuženi na slobodi, a prisustvovao je sednici povodom prvog stupanja pred sud, on može da, po odobrenju panela, prisustvuje daljem toku postupka putem video-konferencijske veze, pod uslovom da specijalizovani branilac lično prisustvuje sudskom zasedanju.
- (3) ¹Ako je optuženi na slobodi, ali se bez odobrenja panela i navođenja valjanog razloga ne pojavi lično ili putem video-konferencijske veze na zasedanju za koje mu je uredno uručen sudski poziv, panel privremeno prekida postupak, izdaje nalog za hapšenje, nalaže pritvor optuženom i određuje datum nastavka zasedanja. ²Nakon hapšenja, optuženi se izvodi pred panel, koji donosi odluku o produženju pritvora u skladu sa pravilom 56. ³Pravila 57 i 59 se primenjuju *mutatis mutandis*.
- (4) Ako je optuženi u pritvoru i odbija da stupi pred panel, panel može da naloži da se postupak vodi u odsustvu optuženog, ukoliko se uveri:
 - (a) da je prethodno već obavljeno prvo stupanje optuženog pred sud;
 - (b) da je optuženi uredno obavešten da treba da prisustvuje postupku;
 - (c) da se optuženi dobrovoljno i nedvosmisleno odrekao prava da mu se sudi u njegovom prisustvu, ili je to pravo izgubio;

- (d) da interese optuženog zastupa njegov specijalizovani branilac koji lično prisustvuje zasedanju; i
 - (e) da, po mišljenju panela, prisustvo optuženog nije neophodno za neko konkretno zasedanje.
- (5) ¹Optuženom je dozvoljeno da se u bilo kom trenutku vrati i prisustvuje postupku. ²Sekretar jednom nedeljno verifikuje njegovu odluku da ne prisustvuje postupku, te da se odrekne prava na prisustvovanje postupku i izveštava panel u tom smislu.
- (6) Ako je optuženi u pritvoru ali nije fizički sposoban da prisustvuje postupku, panel će se postarati za to da se optuženom omogući da prati postupak i da daje uputstva specijalizovanom braniocu sa mesta izvan sudnice.

Pravilo 69

Lekarski pregled osumnjičenog ili optuženog

- (1) ¹Panel može, na zahtev jedne od strana u postupku ili *proprio motu*, da izda nalog za lekarski, psihijatrijski ili psihološki pregled osumnjičenog ili optuženog. ²U takvom slučaju panel poziva veštaka da mu pomogne u odlučivanju.
- (2) ¹Ako panel ustanovi da optuženi nije procesno sposoban, postupak se prekida do daljnjeg. ²Panel preispituje nalog o prekidu postupka svaka četiri (4) meseca, ili u bilo kom ranijem trenutku na zahtev strana u postupku ili *proprio motu*, ako uverljivi razlozi to opravdavaju. ³Panel po potrebi može da naloži i dodatne preglede osumnjičenog ili optuženog.

Pravilo 70

Smrt optuženog

¹Panel obustavlja postupak protiv optuženog u slučaju njegove smrti. ²Takva odluka ni na koji način ne utiče na bilo koje pravno sredstvo za koje je eventualno podnet zahtev pred domaćim pravosuđem.

Pravilo 71

Privremene mere za obezbeđenje sredstava

- (1) ¹Ako se izda nalog ili naredba za hapšenje ili se potvrdi optužnica, panel može, uz dužno poštovanje prava osumnjičenog ili optuženog, da naloži vlastima Kosova ili da zahteva od trećih država da preduzmu privremene mere za obezbeđenje imovine, prihoda i sredstava osumnjičenog ili optuženog koja su korišćena za izvršenje krivičnog dela ili su tim putem stečena. ²Takav nalog ne ide na štetu prava *bona fide* trećih strana.
- (2) ¹Obaveštavanje osumnjičenog ili optuženog nije nužno izuzev u slučajevima kada panel, s obzirom na konkretne okolnosti u datom predmetu, utvrdi da se obaveštenjem neće ugroziti delotvornost zahtevanih mera. ²U potonjem slučaju, sekretar će se postarati za to da osumnjičeni ili optuženi i, u meri u kojoj je to izvodljivo, sva zainteresovana lica ili zainteresovane treće države budu obavešteni o postupku.

- (3) Ukoliko se nalog izda bez prethodnog obaveštenja, panel se sekretaru obraća sa zahtevom da, po sprovođenju naloženih mera, o tome odmah obavesti osumnjičenog ili optuženog i, u meri u kojoj je to izvodljivo, zainteresovana lica ili zainteresovane treće države i da ih pozove da iznesu svoje stavove o tome da li nalog treba da se povuče ili izmeni.

Pravilo 72

Ubrzani postupak

- (1) Kada potvrdi optužnicu za krivično delo prema članu 15(2) Zakona, sudija za prethodni postupak može da u cilju ubrzavanja postupka prosledi spis predmeta pretresnom panelu u skladu sa članom 25(2) Zakona čim se reše preliminarne podnesci, a nezavisno od pravila 98(1).
- (2) Panel koji vodi postupak shodno članu 15(2) Zakona može da skрати rokove i preduzme bilo koje druge mere koje smatra neophodnim da ubrza postupak, uz dužno poštovanje prava optuženog na pravično suđenje.
- (3) ¹Ukoliko panel Apelacionog suda ne naloži drugačije, žalbe na presude pretresnog panela prema članu 15(2) Zakona se razmatraju ekspeditivno na osnovu spisa predmeta. ²Odluka po takvoj žalbi može se u celosti doneti na osnovu pismenih podnesaka.
- (4) Ovo pravilo ne ide na štetu ekspeditivnog vođenja drugih postupaka pred Specijalizovanim većima.

Odeljak II: Mesto postupka

Pravilo 73

Sudska delatnost van sedišta Specijalizovanih veća

¹Shodno članu 26(2) Zakona, panel uz odobrenje predsednika može da obavlja svoje dužnosti na mestu van sedišta Specijalizovanih veća. ²Uz dužnu brigu o tajnosti i bezbednosti, mogu se koristiti video-konferencijske veze, elektronska pošta i druga raspoloživa elektronska sredstva.

Pravilo 74

Terenske posete i stupanje svedoka pred sud van sedišta Specijalizovanih veća

- (1) ¹Nakon što sasluša strane i, po potrebi, druge učesnike u postupku, panel može da odluči da obavlja svoje dužnosti na nekoj konkretnoj lokaciji van sedišta Specijalizovanih veća shodno članu 3(6) Zakona, izuzetno i ukoliko je to neophodno u interesu pravilnog vršenja pravosuđa, između ostalog i zbog sledećih konkretnih razloga:
- (a) obilaska mesta zločina; i
 - (b) nemogućnosti svedoka da stupi pred sud u sedištu Specijalizovanih veća zbog teške bolesti ili druge ozbiljne prepreke, ako njegovo svedočenje nije prethodno sačuvano.

²Panel takođe odlučuje da li su alternativni načini svedočenja, prisustvovanja sudskom zasedanju ili terenskih poseta eventualno primereniji u datim okolnostima.

- (2) ¹Pre donošenja bilo kakve odluke shodno stavu (1), panel će se konsultovati sa sekretarom u pogledu pitanja bezbednosti, troškova i tajnosti. ²Ako se lokacija o kojoj je reč u stavu (1) nalazi u trećoj državi, sekretar će se konsultovati i sa tom državom i može da po potrebi sklopi sporazume predviđene članom 4 Zakona.
- (3) Ukoliko je takvo izmeštanje moguće organizovati, predsednik izdaje administrativnu odluku kojom se ono omogućava.
- (4) ¹Sekretar u dogovoru sa predsednikom izdaje Uputstvo za terenske posete kako bi olakšao planiranje terenskih poseta i obezbedio jednoobraznu primenu procedura. ²Predsednik može da se konsultuje s tim u vezi sa Specijalizovanim tužilaštvom i sa Nezavisnim predstavničkim telom specijalizovanih branilaca.

Odeljak III: Podnesci i odluke

Pravilo 75

Zahtevi i drugi podnesci

- (1) Specijalizovani tužilac i sekretar a, nakon prvog stupanja optuženog pred sud, i bilo koja strana u postupku mogu da pred nadležnim panelom ulože zahtev za izricanje odgovarajućih mera, osim ako Pravilnikom nije drugačije predviđeno.
- (2) ¹Zahtevi strana i učesnika u postupku, nalozi i odluke o rutinskim pitanjima i pitanjima koja činjenično i pravno nisu uopšte ili nisu suviše kompleksna se, po pravilu i prema nahodanju panela, iznose usmeno. ²Uz usmene naloge i odluke daje se, odmah ili naknadno, pismeno obrazloženje kada je to neophodno radi njihove jasnoće ili izvršavanja. ³Sekretar vodi evidenciju o svim usmeno izdatim nalogima ili odlukama.
- (3) Ne dovodeći u pitanje odredbe iz stava (2), osim ukoliko se ne izda drugačiji nalog ili ukoliko nije drugačije predviđeno Pravilnikom, pismeni podnesci strana se u toku postupka ne dopunjuju usmenom argumentacijom.
- (4) Kada ustanovi da je neki zahtev ili podnesak obestan ili da predstavlja zloupotrebu prava ili postupka, panel može da naloži sekretaru da obustavi isplatu ili umanju honorar branioca ili zastupnika za taj zahtev ili podnesak, ili, u odgovarajućim slučajevima, može da obavesti specijalizovanog tužioca o tome da je njegov zastupnik podneo takav zahtev ili podnesak.
- (5) ¹Strane u postupku i zastupnik žrtava nemaju pravo da podnesu zahtev za ocenu ustavnosti shodno članu 49(4) Zakona i zahtevi dostavljeni u tom smislu neće se uzeti u razmatranje. ²To ne sprečava panel da uputi zahtev shodno članu 49(4) Zakona, odnosno optuženog ili zastupnika žrtava da uputi zahtev u skladu sa članom 49(3) Zakona.

Pravilo 76**Rokovi za predaju podnesaka**

¹Ukoliko Pravilnikom nije drugačije predviđeno, odgovor na podnesak se predaje u roku od deset (10) dana od dostave podneska, a replika na odgovor u roku od pet (5) dana od odgovora. ²Panel razmatra samo repliku odnosno one njene delove u kojima se obrađuju nova pitanja koja proističu iz odgovora. ³Zahtevi za produženje roka podnose se dovoljno vremena unapred da bi panel odluku o zahtevu mogao da donese pre isteka relevantnog roka.

Pravilo 77**Interlokutorna žalba za koju je potrebno odobrenje**

- (1) Kada želi da na odluku panela izjavi žalbu na koju nema izričito pravo prema Zakonu i Pravilniku, strana u postupku traži odobrenje za ulaganje žalbe od panela koji je doneo osporavanu odluku u roku od sedam (7) dana od iste.
- (2) Panel daje odobrenje ako se odluka odnosi na pitanje koje bi moglo bitno da utiče na pravičan i ekspeditivan tok postupka ili na ishod suđenja, uključujući, kada je to primereno, slučajeve kada je nemoguće odobriti odgovarajuće pravno sredstvo po završetku suđenja u predmetu, a promptno rešenje panela Apelacionog suda bi moglo suštinski da pospeši postupak.
- (3) ¹Panel donosi obrazloženu odluku u roku od sedam (7) dana od dostave poslednjeg podneska strana ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, uz naznaku pitanja za koja se daje odobrenje. ²Kada panel ne donese odluku u ovom roku, smatra se da je odobrenje za ulaganje žalbe dato.

Pravilo 78**Većanje**

- (1) ¹Većanje panela odvija se iza zatvorenih vrata i strogo je poverljivo. ²Saradnici sudija mogu da budu prisutni tokom većanja.
- (2) ¹Svaki sudija iznosi svoje gledište i zaključke o svakom pitanju koje se razmatra tokom većanja i nastoji da dostavi pismeni nacrt svog mišljenja pre nego što se donese bilo kakva odluka ili presuda. ²Sudije panela pokušaću da odluče jednoglasno. ³Kada se ne postigne jednoglasnost, većina sudija u panelu donosi obrazloženu odluku ili presudu. ⁴Mogu se priložiti izdvojena ili suprotna mišljenja.

Pravilo 79**Ovlašćenje za preispitivanje odluka**

- (1) ¹U izuzetnim okolnostima i kada je dokazana očigledna greška u rasuđivanju ili kada je preispitivanje neophodno da bi se izbegla nepravda, panel može, na zahtev jedne od strana ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, ili *proprio motu*, nakon što sasluša strane, da ponovo razmotri svoje odluke. ²Presude ne podležu preispitivanju.

- (2) Zahtev za preispitivanje ne utiče na rokove za bilo koji pravni lek.

Odeljak IV: Zaštita svedoka i žrtava

Pravilo 80

Zaštitne mere

- (1) Shodno članu 23(1) Zakona, panel može, *proprio motu* ili na zahtev jedne od strana u postupku, Službe za pružanje zaštite i podrške svedocima, svedoka ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, da izda nalog za uvođenje odgovarajućih mera za zaštitu, bezbednost, fizičko i duševno zdravlje, dostojanstvo i privatnost svedoka, žrtava koje učestvuju u postupku i drugih lica izloženih opasnosti usled svedočenja svedoka, pod uslovom da te mere nisu u suprotnosti sa pravima optuženog.
- (2) Pre izdavanja naloga, panel će se starati da pribavi saglasnost lica u odnosu na koje se traže zaštitne mere.
- (3) Zahtev za zaštitne mere ili neki njegovi delovi, kao i svi odgovori na isti, mogu da se podnesu kao poverljivi i da se označe *ex parte*, a taj stepen tajnosti zadržavaju sve dok panel ne naloži drugačije ili dok se ne izmeni stepen tajnosti shodno Poglavlju 5, Odeljak IV.
- (4) Panel može da održi raspravu *in camera* kako bi utvrdio da li da izda nalog za, *inter alia*:
 - (a) mere kojima se sprečava javno obelodanjivanje identiteta ili mesta boravka svedoka, žrtve koja učestvuje u postupku ili lica koje je u rodbinskoj ili drugoj vezi sa njima, kao što su:
 - (i) redigovanje vlastitih imena i podataka na osnovu kojih se može utvrditi identitet u javnim spisima Specijalizovanih veća;
 - (ii) neobelodanjivanje javnosti bilo kojeg spisa koji ukazuje na identitet svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku;
 - (iii) neobelodanjivanje bilo kojih spisa, materijala ili podataka kojima se otkriva ili na osnovu kojih može da se otkrije identitet svedoka zastupniku žrtava ili žrtvama koje učestvuju u postupku;
 - (iv) svedočenje uz korišćenje uređaja za izmenu slike i glasa;
 - (v) svedočenje putem dvosmerne interne televizije; ili
 - (vi) dodeljivanje pseudonima;
 - (b) poluzatvorene ili zatvorene sednice, u skladu sa pravilom 120;
 - (c) posebne mere kako bi se olakšalo svedočenje traumatizovanim ili osetljivim svedocima, uključujući žrtve seksualnog i rodnog nasilja, starije svedoke ili svedoke mlađe od 18 godina, kao što su:
 - (i) prisustvo psihologa, savetnika ili člana uže porodice tokom svedočenja svedoka;
 - (ii) jednosmerna interna televizija;

- (iii) zaklanjanje svedoka iz vidnog polja optuženog; ili
- (iv) dostava pitanja unapred radi prosleđivanja posredstvom panela;
- (d) neobelodanjivanje optuženom od strane specijalizovanog branioca bilo kojih materijala ili podataka koji mogu da dovedu do otkrivanja identiteta svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku; ili
- (e) u izuzetnim okolnostima i uz poštovanje svih neophodnih zaštitnih mehanizama:
 - (i) neobelodanjivanje stranama u postupku bilo kakvih materijala ili podataka koji mogu da dovedu do otkrivanja identiteta svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku; ili
 - (ii) potpunu anonimnost svedoka.
- (5) Panel može da naloži svaku kombinaciju prethodno pomenutih mera, ili da izda nalog za druge mere koje su u datim okolnostima primerene radi zaštite svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku.
- (6) U skladu sa članom 23(2) Zakona, osetljivim svedocima, uključujući žrtve seksualnog i rodnog nasilja i lica mlađa od 18 godina po pravilu se odobravaju mere predviđene u stavovima (4)(a)(i) i (ii), osim ukoliko se data lica tome izričito ne usprotive.
- (7) Prilikom izdavanja naloga o zaštitnim merama, panel odlučuje da li se transkript postupka koji se odnosi na svedočenje zaštićenog svedoka može dati na korišćenje u drugim postupcima pred Specijalizovanim većima ili u drugim jurisdikcijama, i odlučuje o svim eventualnim merama.
- (8) Pre svedočenja svedoka, Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima upoznaje svedoka sa:
 - (a) opasnošću od nehotičnog ili protivpravnog otkrivanja njegovog identiteta ili svedočenja uprkos naloženim zaštitnim merama; i
 - (b) mogućnošću da dođe do izmene zaštitnih mera shodno pravilu 81.

Pravilo 81

Izmena zaštitnih mera

- (1) Kada panel izda nalog za zaštitne mere u odnosu na svedoka, žrtvu koja učestvuje u postupku ili drugo lice izloženo opasnosti usled svedočenja svedoka, te mere:
 - (a) ostaju na snazi *mutatis mutandis* u svakom drugom kasnijem postupku pred Specijalizovanim većima ili u drugoj jurisdikciji, osim u slučajevima kada se izmene u skladu sa postupcima izloženim u ovom pravilu; i
 - (b) ne sprečavaju specijalizovanog tužioca da ispuni obavezu obelodanjivanja na osnovu Pravilnika u kasnijim postupcima, pod uslovom da odbranu kojoj se podaci obelodanjuju upozna sa prirodom naloženih zaštitnih mera i obavezom da ih se pridržava.
- (2) Ako strana u prvobitnom ili kasnijem postupku pred Specijalizovanim većima ili sekretar želi izmenu naloženih zaštitnih mera:

- (a) podnosi zahtev panelu koji je izdao nalog za zaštitne mere; ili
 - (b) ukoliko taj panel nije više postupajući, podnosi zahtev postupajućem panelu u kasnijem postupku.
- (3) ¹Sudija ili panel suda na Kosovu ili u trećoj državi, strane u postupku pred sudom na Kosovu ili u trećoj državi, ako ih ovlasti nadležni tužilački ili sudski organ, žrtva koja učestvuje u postupku ili svedok za koje su Specijalizovana veća naložila zaštitne mere mogu da se obrate predsedniku sa zahtevom za izmenu zaštitnih mera. ²Predsednik:
- (a) prosleđuje zahtev panelu koji je izdao nalog za zaštitne mere; ili
 - (b) raspoređuje sudiju pojedinca da odluči o zahtevu, ukoliko taj panel više nije postupajući.
- (4) Pre rešavanja po zahtevu prema ovom pravilu, panel ili sudija pojedinac se staraju da pribave sve relevantne podatke iz postupka u kojem su naložene zaštitne mere i konsultuju se sa sudijom koji je naložio zaštitne mere, ako je taj sudija i dalje na listi.
- (5) ¹Panel ili sudija pojedinac koji rešava po zahtevu prema ovom pravilu će se, posredstvom Službe za pružanje zaštite i podrške svedocima, postarati da se zaštićeno lice saglasi sa izmenom zaštitnih mera. ²U odsustvu takve saglasnosti, panel ili sudija pojedinac mogu naložiti izmenu zaštitnih mera *proprio motu* ako je to opravdano usled vanrednih okolnosti odnosno ukoliko bi u suprotnom došlo do sudske greške.
- (6) ¹Svedok ili, u odgovarajućim slučajevima, njegov pravni zastupnik može da se u celosti ili delimično odrekne zaštitnih mera odobrenih shodno pravilu 80, pošto ga panel ili Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima pouče o posledicama takvog odricanja. ²Zahtev za odricanje se podnosi putem obraćanja panelu ili pismenom izjavom koju potpisuju svedok i Služba za pružanje zaštite i podrške svedocima. ³Panel će se uveriti da je odricanje slobodno i dobrovoljno.

Odeljak V: Stepen tajnosti

Pravilo 82

Određivanje stepena tajnosti podnesaka

- (1) ¹Stepen tajnosti podnesaka ili njihovih delova se označava na sledeći način:
- (a) javno: mogu se staviti na uvid javnosti;
 - (b) poverljivo: mogu se obelodaniti samo stranama i ovlašćenim učesnicima u postupku;
 - (c) strogo poverljivo: mogu se obelodaniti samo ograničenom broju lica, po nalogu Specijalizovanih veća.
- ²Poverljivi i strogo poverljivi podnesci nose oznaku *ex parte* kada sekretar dobije nalog da ih ne distribuira jednoj ili više strana ili drugom učesniku u postupku.
- (2) Veća, sekretar, strane i učesnici u postupku sačinjavaju i vode registre lica koja imaju ili su imala pristup podnescima koji nose oznaku strogo poverljivo.

- (3) ¹U svim podnescima koji su označeni kao poverljivi ili strogo poverljivi navodi se razlog za takav stepen tajnosti, kao i to da li se i kada on može izmeniti. ²Ako panel drugačije ne naloži i sve dok se to ne dogodi, sa podneskom se postupa u skladu sa datom oznakom tajnosti.
- (4) Ukoliko panel drugačije ne naloži, svi odgovori, replike i drugi podnesci povezani sa prvobitnim podneskom imaju isti stepen tajnosti.
- (5) ¹Kada osnove za određeni stepen tajnosti više ne postoje, podnosilac prvobitnog podneska podnosi zahtev panelu za izmenu stepena tajnosti. ²Panel može da promeni stepen tajnosti podneska i na zahtev svakog drugog učesnika u postupku ili *proprio motu*. ³U slučaju zahteva za izmenu zaštitnih mera, primenjuje se pravilo 81.
- (6) Za neovlašćeno obelodanjivanje spisa ili podataka koji su označeni stepenom tajnosti strogo poverljivo i poverljivo može se pokrenuti postupak prema članu 15(2) Zakona i članu 400(1) Krivičnog zakonika Kosova zbog povrede tajnosti postupka.

Pravilo 83

Određivanje stepena tajnosti dokumentacije o postupku i dokazima

- (1) Na svim dokumentima u vezi sa postupkom i dokazima koji nisu dostupni javnosti navodi se razlog za takav stepen tajnosti, kao i to da li se stepen tajnosti može izmeniti i kada.
- (2) Sekretar vodi evidenciju o naznačenim rokovima za izmenu stepena tajnosti i obaveštava panel o isteku tih rokova.
- (3) Sekretar izdaje uputstvo za rad kojim se obezbeđuje adekvatno i efikasno rukovanje dokumentacijom u smislu stava (1).

Pravilo 84

Izmena stepena tajnosti dokumentacije o postupku i dokazima

- (1) Panel će pre donošenja presude na stalnoj osnovi, preispitivati stepen tajnosti dokumentacije o postupku i dokazima i, u odgovarajućim slučajevima, naložiti izmenu istog.
- (2) Nakon donošenja pravosnažne presude, predsednik može da rasporedi sudiju pojedinca da pregleda dokumentaciju o postupku i dokazima radi izmene stepena tajnosti.
- (3) Sudija pojedinac može da donese odluku o izmeni stepena tajnosti prema stavu (2) ako je preduzeo sve razumne mere da pribavi saglasnost organa vlasti Kosova, treće države, pravnog ili fizičkog lica na koje takva izmena direktno utiče.
- (4) ¹Odluka o izmeni stepena tajnosti prema stavu (3) stupa na snagu devedeset (90) dana po zavođenju. ²Organi Kosova, treća država, pravno ili fizičko lice na koje takva izmena stepena tajnosti direktno utiče mogu da podnesu zahtev za preispitivanje odluke od strane predsednika.

Poglavlje 6 Optužnica i prethodni postupak

Odeljak I: Optužnica

Pravilo 85

Dužnosti sudije za prethodni postupak pre potvrđivanja optužnice

- (1) Predsednik raspoređuje sudiju za prethodni postupak shodno članu 33(1)(a) Zakona radi obavljanja dužnosti definisanih u članu 39 Zakona.
- (2) Pre potvrđivanja optužnice, sudija za prethodni postupak ekspeditivno rešava zahteve specijalizovanog tužioca u vezi sa vođenjem istrage, shodno članu 39 Zakona.
- (3) ¹Sudija za prethodni postupak i specijalizovani tužilac mogu da se sastaju tokom istrage i pre potvrđivanja optužnice. ²Sudija za prethodni postupak vodi poverljivi i *ex parte* zapisnik svakog sastanka, čiji stepen tajnosti može da se izmeni kada prestanu da važe razlozi zbog kojih je određen prvobitni status.
- (4) Sva dokumenta i podaci koje specijalizovani tužilac dostavi sudiji za prethodni postupak tokom istrage su strogo poverljivi i *ex parte*, uz izuzetke predviđene pravilima 102 i 103.
- (5) Sudija za prethodni postupak određuje poželjni datum za donošenje odluke shodno članu 39(2) Zakona u roku koji, u zavisnosti od konkretnih okolnosti predmeta, ne može biti duži od šest (6) meseci od datuma podizanja optužnice uz sve propratne materijale.

Pravilo 86

Podizanje, pregled i potvrđivanje optužnice

- (1) Ukoliko se u toku istrage uveri da postoji dobro utemeljena sumnja da je osumnjičeni izvršio ili da je učestvovao u izvršenju krivičnog dela iz nadležnosti Specijalizovanih veća, specijalizovani tužilac o tome obaveštava predsednika, koji raspoređuje sudiju za prethodni postupak u skladu sa članom 33(1)(a) Zakona.
- (2) Specijalizovani tužilac podnosi optužnicu sa oznakom poverljivo i *ex parte* sudiji za prethodni postupak radi donošenja odluke shodno članu 39(2) Zakona.
- (3) ¹U optužnici podignutoj shodno članu 38(4) Zakona navode se ime i podaci o osumnjičenom, kao i sažet opis činjeničnog stanja u predmetu i krivičnog (krivičnih) dela za koja se osumnjičeni tereti, naročito vid odgovornosti u odnosu na krivična dela koja mu se stavljaju na teret shodno članu 16 Zakona. ²Optužnica se podnosi zajedno sa propratnim materijalom, koji sadrži:
 - (a) dokazni materijal kojim se potkrepljuju pravno relevantne činjenice; i
 - (b) detaljan prikaz u kojem se pokazuje relevantnost svake stavke u dokaznom materijalu u odnosu na svaki navod iz optužnice, uz poseban osvrt na postupanje osumnjičenog u odnosu na krivično delo (krivična dela) za koje (koja) se tereti.

- (4) ¹Sudija za prethodni postupak proučava propratni materijal u odnosu na svaku optužbu i odlučuje da li je dokazano postojanje dobro utemeljene sumnje protiv osumnjičenog. ²Tokom takvog pregleda optužnice, sudija za prethodni postupak može:
- (a) da zahteva od specijalizovanog tužioca ili da mu dozvoli prilaganje dodatnih materijala kojima se potkrepljuje jedna ili sve optužbe;
 - (b) da zahteva od specijalizovanog tužioca da preispita optužnicu sa ciljem da se pruže konkretniji podaci u odnosu na jednu ili sve optužbe, kao i u odnosu na konkretno postupanje osumnjičenog, ili kako bi se obezbedila preciznost sa pravne tačke gledišta ili jasnije iznele optužbe; ili
 - (c) da zahteva od specijalizovanog tužioca da smanji broj optužbi ili suzi njihov opseg.
- Za svaku radnju te vrste sačinjava se detaljni pismeni zapisnik, koji se uvodi u spis predmeta.
- (5) Po obavljenom pregledu, shodno članu 39(2) Zakona, sudija za prethodni postupak obrazloženom odlukom potvrđuje ili odbacuje optužbe u celosti ili delimično.
- (6) Nakon potvrđivanja nekih ili svih optužbi u optužnici:
- (a) osumnjičeni stiče status optuženog; i
 - (b) sudija za prethodni postupak može da izda nalog za hapšenje ili sudski poziv za stupanje pred sud i da donese sve druge odluke ili naloge predviđene članom 39(3) Zakona.
- (7) Odbrana može da ospori odluku o optužnici samo u okvirima predviđenim pravilom 97.
- (8) ¹Sekretar čuva optužnicu u onom obliku u kojem ju je potvrdio sudija za prethodni postupak i izrađuje overene kopije s pečatom Specijalizovanih veća. ²Optužnica se po potrebi prevodi na jezik koji optuženi razume i govori, a prevod se prilaže uz svaku overenu kopiju optužnice.
- (9) Nepotvrđivanje neke optužbe u optužnici ne sprečava specijalizovanog tužioca da naknadno podigne izmenjenu i dopunjenu optužnicu, ili da uključi istu optužbu u optužnicu potkrepljenu novim dokaznim materijalom.
- (10) Sekretar obaveštava predsednika o tome da je optužnica potvrđena.

Pravilo 87

Uručenje optužnice

- (1) ¹Nakon potvrđivanja optužnice, bez nepotrebnog odlaganja i imajući u vidu stavove (2) i (4), sekretar uručuje optužnicu optuženom lično. ²Sekretar optuženom uručuje overenu kopiju optužnice zajedno sa prevodom optužnice na jezik koji optuženi razume i govori.
- (2) Po potrebi i shodno pravilu 202, sekretar može da uruči optužnicu lično optuženom i uz pomoć vlasti Kosova i da, na zahtev specijalizovanog tužioca, preduzme i sve druge mere koje smatra neophodnim kako bi se optužnica dala na uvid javnosti.
- (3) Vlasti Kosova kojima je upućen zahtev da uruče optužnicu obavestiće sekretara o preduzetim merama u roku od petnaest (15) dana od prijema naloga za pomoć.

- (4) Ako optuženi ima boravište u trećoj državi sa kojom su Specijalizovana veća sklopila sporazum o saradnji prema članu 4 Zakona, ili koja sa Kosovom ima sporazum o uzajamnoj pravnoj pomoći, optužnica se može lično uručiti u skladu sa tim sporazumima i u prisustvu sekretara.
- (5) Ukoliko optuženi ima boravište u nekoj trećoj državi koja nije obuhvaćena stavom (4), sekretar, shodno članu 55(1) Zakona i pravilu 208, dostavlja zahtev za pomoć i saradnju nadležnim vlastima te države kako bi se obezbedilo uručenje optužnice optuženom bez nepotrebnog odlaganja.
- (6) Prvo stupanje optuženog pred sud shodno pravilu 92 održava se u roku od sedam (7) dana po uručanju optužnice ili, ako je optuženi u bekstvu, u roku od tri (3) dana po njegovom hapšenju, u zavisnosti od toga koji je datum kasniji.

Pravilo 88

Javnost optužnice

- (1) Uz izuzetke predviđene stavom (2), optužnica se stavlja na uvid javnosti pošto je potvrdi sudija za prethodni postupak.
- (2) ¹U izuzetnim okolnostima, ako specijalizovani tužilac iznese valjan razlog pre potvrđivanja optužnice, sudija za prethodni postupak može, *inter alia*, iz bezbednosnih razloga, kako bi sprečio bekstvo optuženog ili predupredio svako drugo remećenje postupka ili socijalne nemire, da izda nalog za privremeno neobelodanjivanje javnosti optužnice, povezanih dokumenata ili informacija do daljnjeg. ²Optužnica se u svakom slučaju obelodanjuje javnosti, uz eventualno redigovanje po potrebi, najkasnije do prvog stupanja optuženog pred sud.
- (3) Nezavisno od stava (2), specijalizovani tužilac može da obelodani optužnicu ili neki njen deo vlastima treće države ili drugom telu, ukoliko to smatra potrebnim u cilju istrage ili krivičnog gonjenja.

Pravilo 89

Spajanje ili razdvajanje optužnice

- (1) Dva ili više krivičnih dela i optužbi za koje se tereti mogu da se spoje u jednu optužnicu:
 - (a) ako je isti optuženi učestvovao u krivičnim delima o kojima se iznose navodi;
 - (b) ako se krivična dela i optužbe zasnivaju na istim činjenicama; ili
 - (c) ako krivična dela i optužbe čine niz ili su deo niza krivičnih dela o kojima se iznose navodi, a ista su ili slična po svojoj prirodi ili postupcima.
- (2) U svakoj fazi postupka, nakon što sasluša strane, panel može da naloži:
 - (a) razdvajanje krivičnih dela ili optužbi ukoliko to nalažu konkretne okolnosti predmeta; ili
 - (b) da se zajednički optuženim licima sudi odvojeno u interesu pravičnog i ekspeditivnog suđenja ili kako bi se izbegao sukob interesa koji bi mogao da nanese ozbiljnu štetu jednom od optuženih.

Pravilo 90

Izmena optužnice

- (1) U skladu sa članovima 39(8) i 40(7) Zakona, specijalizovani tužilac može da izmeni optužnicu:
 - (a) u svakom trenutku pre njenog potvrđivanja, bez prethodnog odobrenja;
 - (b) između njenog potvrđivanja i dodeljivanja predmeta pretresnom panelu uz odobrenje koje, nakon što sasluša optuženog, daje sudija za prethodni postupak koji je potvrdio optužnicu; i
 - (c) po dodeljivanju predmeta pretresnom panelu uz odobrenje koje panel izdaje nakon što sasluša optuženog.
- (2) ¹Panel može da odobri izmenu optužnice ako se uveri da ta izmena ne ide na uštrb ili nije u suprotnosti sa pravima optuženog. ²Ako specijalizovani tužilac zahteva da uključi nove optužbe ili zameni postojeće optužbe težim, primenjuje se pravilo 86(3) i (4) *mutatis mutandis*. ³Kada se optužnica izmeni uz prethodno odobrenje, nije potrebno da se opet potvrđuje.
- (3) Ako izmenjena optužnica sadrži nove optužbe ili su postojeće optužbe zamenjene težim, a optuženi je već stupio pred panel u skladu sa pravilom 92, ponovo se održava prvo stupanje optuženog pred sud u najkraćem mogućem roku.
- (4) ¹Odbrana ima dvadeset i jedan (21) dan da podnese preliminarne podneske shodno pravilu 97 u odnosu na nove optužbe. ²Panel po potrebi može da odloži datum početka suđenja kako bi se odbrani omogućilo dovoljno vremena za pripremu.
- (5) Nezavisno od stava (1)(b) i (c), specijalizovani tužilac može da izmeni optužnicu bez odobrenja u okviru sporazuma o priznanju krivice shodno pravilu 94.

Pravilo 91

Povlačenje optužnice ili optužbi

- (1) Specijalizovani tužilac može da, u skladu sa članom 40(7) Zakona, povuče optužnicu ili optužbe:
 - (a) u svakom trenutku pre potvrđivanja optužnice, bez prethodnog odobrenja;
 - (b) između potvrđivanja optužnice i dodeljivanja predmeta pretresnom panelu uz odobrenje sudije za prethodni postupak koji je potvrdio optužnicu; i
 - (c) po dodeljivanju predmeta pretresnom panelu uz odobrenje tog panela.
- (2) Odbrana se odmah obaveštava o povlačenju optužnice ili neke od optužbi u optužnici.
- (3) Nezavisno od stava (1)(b) i (c), specijalizovani tužilac može da povuče optužbe bez prethodnog odobrenja u okviru sporazuma o priznanju krivice shodno pravilu 94.
- (4) Nakon povlačenja, specijalizovani tužilac može naknadno da podigne optužnicu shodno pravilu 86 ako iznese nove dokaze koji nisu bili poznati ili dostupni u vezi sa povučenom optužnicom odnosno dodatne optužbe.

Odeljak II: Prvo stupanje pred sud i izjašnjavanje o krivici

Pravilo 92

Prvo stupanje optuženog pred sud

- (1) ¹Shodno članu 39(4) Zakona i pravilu 87(6), optuženi se dovodi pred sudiju za prethodni postupak bez nepotrebnog odlaganja. ²Ako optuženi nije izabrao specijalizovanog branioca, sekretar može privremeno da odredi specijalizovanog branioca koji se može u kratkom roku staviti na raspolaganje radi zastupanja optuženog prilikom prvog i svakog daljeg stupanja pred sud po potrebi.
- (2) Shodno članu 39(5) Zakona, sudija za prethodni postupak:
 - (a) utvrđuje da se poštuje pravo optuženog na branioca;
 - (b) čita ili daje nalog da se optuženom pročita optužnica na jeziku koji optuženi razume i govori i uverava se da je optuženi razumeo optužnicu;
 - (c) obaveštava optuženog da će u roku od trideset (30) dana od prvog stupanja pred sud biti pozvan da se izjasni da nije kriv ili da prizna krivicu po svakoj tački optužnice ili, ukoliko optuženi to želi, da može odmah da se izjasni da nije kriv ili prizna krivicu;
 - (d) ako optuženi prizna krivicu, dalje postupa u skladu sa pravilom 93;
 - (e) ako se optuženi izjasni da nije kriv, dalje postupa u skladu sa pravilom 95;
 - (f) ako se optuženi ne izjasni o krivici prilikom prvog ili kasnijeg stupanja pred sud, u njegovo ime evidentira da nije kriv i dalje postupa u skladu sa pravilom 95; i
 - (g) određuje druge datume, prema potrebi, za obavljanje svojih dužnosti prema pravilu 95.
- (3) Iz odbijanja optuženog da prizna krivicu ili da se izjasni da nije kriv ne smeju da se izvode nikakvi negativni zaključci.

Pravilo 93

Priznanje krivice

- (1) ¹Ako optuženi prizna krivicu, sudija za prethodni postupak o tome obaveštava predsednika, koji imenuje pretresni panel. ²U skladu sa pravilom 98, sudija za prethodni postupak prosleđuje spis predmeta pretresnom panelu.

- (2) Specijalizovani tužilac može, u zavisnosti od toga šta je primereno:
 - (a) da izmeni optužbe shodno pravilu 90 ili da povuče optužbe shodno pravilu 91(3);
 - (b) da predloži konkretnu kaznu ili raspon kazne, u zavisnosti od slučaja; ili
 - (c) da se ne protivi konkretnoj kazni ili rasponu kazne koju predloži specijalizovani branilac.
- (3) Pretresni panel kojeg rasporedi predsednik može da proglasi optuženog krivim i da zakaže datum sednice za odmeravanje kazne što je pre moguće ako se, pošto sasluša optuženog, uveri:
 - (a) da je krivica priznata dobrovoljno;
 - (b) da optuženi razume prirodu i posledice priznavanja krivice;
 - (c) da je priznanje krivice nedvosmisleno;
 - (d) da postoje dovoljne činjenične osnove za utvrđivanje bitnih činjenica neophodnih za dokazivanje krivičnog dela i učešća optuženog, i
 - (e) da su interesi pravde dužno uzeti u obzir.
- (4) Ako optuženi prizna krivicu samo u odnosu na određene optužbe, na te optužbe se primenjuju stavovi (1) i (2).
- (5) Ako se pretresni panel nije uverio da su ispunjeni uslovi izloženi u stavu (3), smatraće da krivica nije priznata i izdaće nalog za redovan nastavak postupka u skladu sa odredbama Zakona i Pravilnika.
- (6) Pretresni panel obrazlaže svoju odluku o priznanju krivice, a obrazloženje se unosi u spis.

Pravilo 94

Sporazum o priznanju krivice

- (1) U svakom trenutku pre okončanja postupka, a po mogućstvu pre početka postupka, specijalizovani tužilac i odbrana mogu da sklope pismeni sporazum o priznanju krivice.
- (2) Sporazum o priznanju krivice sadrži dogovor između specijalizovanog tužioca i odbrane o sledećem:
 - (a) optužbama, uključujući učešće optuženog u krivičnom delu (krivičnim delima) i vidu (vidovima) odgovornosti za koje se tereti;
 - (b) konkretnoj kazni ili rasponu kazne, u zavisnosti od toga šta je primereno; i
 - (c) reparacijama.
- (3) ¹Ako specijalizovani tužilac i odbrana postignu sporazum o priznanju krivice pre raspoređivanja pretresnog panela, sudija za prethodni postupak o tome obaveštava predsednika, koji raspoređuje pretresni panel. ²U skladu sa pravilom 98, sudija za prethodni postupak prosleđuje spis predmeta pretresnom panelu.

- (4) Pretresni panel izdaje nalog za obelodanjivanje sporazuma o priznanju krivice na javnoj sednici, ili na zatvorenoj sednici ako se za to iznese valjan razlog.
- (5) Pretresni panel može da odobri sporazum o priznanju krivice, ako se uveri:
- (a) da je specijalizovani branilac razmotrio uslove sporazuma o priznanju krivice sa optuženim;
 - (b) da optuženi razume uslove sporazuma o priznanju krivice;
 - (c) da optuženi priznaje činjenično stanje u vezi sa optužbama sadržanim u sporazumu o priznanju krivice i dobrovoljno je pristao na sporazum o priznanju krivice, bez pretnji ili prisile;
 - (d) da optuženi shvata posledice sporazuma o priznanju krivice i odriče se prava na suđenje u redovnom postupku;
 - (e) da postoje dovoljne činjenične osnove za utvrđivanje bitnih činjenica neophodnih za dokazivanje krivičnog dela i učešća optuženog; i
 - (f) da su interesi pravde dužno uzeti u obzir.
- (6) ¹Odredbe sporazuma o priznanju krivice za pretresni panel nisu obavezujuće. ²Panel može da predloži izmene i dopune sporazuma specijalizovanom tužiocu i odbrani za razmatranje.
- (7) ¹Ako se pretresni panel nije uverio da su ispunjeni uslovi iz stava (5), smatraće da sporazum o priznanju krivice nije postignut. ²U takvom slučaju pretresni panel izdaje nalog za nastavak redovnog postupka u skladu sa Zakonom i Pravilnikom.
- (8) ¹Pretresni panel iznosi obrazloženje za svoju odluku o sporazumu o priznanju krivice, koje se unosi u spis. ²Odluka kojom se odobrava sporazum o priznanju krivice ima snagu i dejstvo pravosnažne presude i podleže ponovnom pokretanju krivičnog postupka samo na osnovu člana 48 Zakona i pravila 187.

Odeljak III: Prethodni postupak

Pravilo 95

Dužnosti sudije za prethodni postupak nakon potvrđivanja optužnice

- (1) Nakon potvrđivanja optužnice shodno pravilu 86 i nakon prvog stupanja optuženog pred sud shodno pravilu 92, sudija za prethodni postupak koordiniše komunikaciju između strana u postupku dok se predmet ne prosledi pretresnom panelu shodno članu 40(1) Zakona.
- (2) ¹Sudija za prethodni postupak se stara za to da se postupak ne odlaže nepotrebno i preduzima sve neophodne mere za ekspeditivnu pripremu predmeta za suđenje. ²Sudija za prethodni postupak, *inter alia*:
 - (a) utvrđuje datume i plan rada za sve obaveze strana u prethodnom postupku;
 - (b) određuje rokove za obelodanjivanje u skladu sa Poglavljem 7, preduzima sve potrebne mere za blagovremeno obelodanjivanje i izrađuje izveštaj o obelodanjivanju za pretresni panel;
 - (c) preduzima mere da utvrdi i suzi spisak spornih i nespornih pitanja između strana u postupku;
 - (d) održava sednice neophodne za obezbeđivanje pravičnog i ekspeditivnog postupka;
 - (e) određuje rokove za predaju podnesaka dok se spis predmeta ne prosledi pretresnom panelu, uključujući i prigovore strana u pogledu prihvatljivosti dokaznih materijala obelodanjenih shodno pravilu 102;
 - (f) odlučuje o preliminarim podnescima dostavljenim shodno pravilu 97 pre prosleđivanja spisa predmeta pretresnom panelu;
 - (g) odlučuje o zahtevima podnetim shodno pravilima 52, 56 i 57;
 - (h) odlučuje o zahtevima u vezi sa zaštitnim merama podnetim pre prosleđivanja spisa predmeta pretresnom panelu;
 - (i) odlučuje o zahtevima za dobijanje statusa žrtve koja učestvuje u postupku podnetim pre prosleđivanja spisa predmeta pretresnom panelu; i
 - (j) određuje poželjni datum kada će predmet biti spreman za suđenje.

³U obavljanju ovih dužnosti, sudija za prethodni postupak može da u odsustvu optuženog i drugih lica sasluša strane u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava. ⁴Takva zasedanja mogu da se održavaju *in camera*. ⁵Zapisnik sa sednice vodi sekretar.
- (3) Nakon što sasluša strane u postupku, sudija za prethodni postupak evidentira pravna i činjenična pitanja o kojima postoji saglasnost.
- (4) Sudija za prethodni postupak nalaže specijalizovanom tužiocu da u određenom roku podnese:

- (a) pretpretresni podnesak specijalizovanog tužioca, uključujući, za svaku optužbu, sažeti prikaz dokaza koje specijalizovani tužilac namerava da predoci u vezi sa navodima o izvršenju krivičnog dela i o vidu odgovornosti za koji se optuženi tereti. Ovaj podnesak uključuje i eventualne izjave odbrane o slaganju sa činjenicama, kao i izjave o nespornim pitanjima;
 - (b) spisak svedoka koje specijalizovani tužilac namerava da pozove, uključujući:
 - (i) procenu ukupnog vremena predviđenog za izvođenje dokaza specijalizovanog tužioca;
 - (ii) ukupni broj svedoka, uključujući broj svedoka predviđenih da svedoče protiv svakog optuženog i o svakoj optužbi;
 - (iii) ime ili pseudonim svakog svedoka;
 - (iv) sažeti prikaz činjenica o kojima je predviđeno da svaki pojedinačni svedok svedoči;
 - (v) navode u optužnici o kojima je predviđeno da svaki pojedinačni svedok svedoči, uz konkretno pozivanje na optužbe i relevantne stavove optužnice;
 - (vi) naznaku da li će svedok svedočiti lično ili posredstvom drugih sredstava predviđenih Pravilnikom; i
 - (vii) procenu potrebnog vremena za glavno ispitivanje svakog svedoka.
 - (c) spisak dokaznih predloga koje specijalizovani tužilac namerava da predoci u kojem se, kada je to moguće, navode i eventualni prigovori odbrane u pogledu autentičnosti.
- (5) ¹Nakon što specijalizovani tužilac podnese stavke pomenute u stavu (4), sudija za prethodni postupak poziva odbranu da u određenom roku dostavi svoj pretpretresni podnesak, u kojem će naznačiti:
- (a) prirodu odbrane optuženog u opštim crtama;
 - (b) optužbe i pitanja koje optuženi osporava, uz pozivanje na konkretne stavove u pretpretresnom podnesku specijalizovanog tužioca i razloge zbog kojih ih optuženi osporava; i
 - (c) spisak potencijalnih svedoka koje odbrana namerava da pozove, ne dovodeći u pitanje eventualne naknadne izmene ili njihovo podnošenje. Odbrana precizira na koje se konkretno relevantno pitanje odnosi svedočenje svakog pojedinačnog svedoka.

²Pored toga, u roku koji odredi sudija za prethodni postupak, odbrana obaveštava specijalizovanog tužioca o svojoj nameri da iznese odbranu alibijem ili po nekom drugom osnovu kojim se isključuje krivična odgovornost, uključujući smanjenu uračunljivost ili neuračunljivost, intoksikaciju, nuždu, prisilu i stvarnu ili pravnu zabludu.

Pravilo 96**Statusne konferencije**

- (1) Sudija za prethodni postupak saziva statusnu konferenciju u najkraćem mogućem roku posle prvog stupanja optuženog pred sud i u daljem toku postupka kada to smatra za potrebno, a u cilju:
 - (a) organizovanja razmene mišljenja između strana u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, kako bi se obezbedila ekspeditivna priprema za suđenje;
 - (b) preduzimanja mera kako bi se postarao da strane u postupku blagovremeno i revnosno sprovedu sve neophodne pripreme; i
 - (c) razmatranja stanja u predmetu i kako bi se stranama u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava omogućilo da pokrenu pitanja s tim u vezi.
- (2) Uz pismenu saglasnost koju optuženi daje pošto se prethodno posavetovao sa svojim specijalizovanim braniocem, statusna konferencija prema odredbama ovog pravila može da se održi:
 - (a) u prisustvu optuženog, s tim da njegov specijalizovani branilac učestvuje putem video-konferencijske veze;
 - (b) u prisustvu specijalizovanog branioca, s tim da optuženi učestvuje putem video-konferencijske veze; i
 - (c) u odsustvu optuženog, ali uz prisustvo ili učešće njegovog specijalizovanog branioca putem video-konferencijske veze.

Pravilo 97**Preliminarni podnesci**

- (1) Optuženi može da, u skladu sa članom 39(1) Zakona, sudiji za prethodni postupak podnese preliminarne podneske kojima se:
 - (a) osporava nadležnost Specijalizovanih veća;
 - (b) tvrdi da optužnica sadrži nedostatke u formi; i
 - (c) traži razdvajanje optužnica shodno pravilu 89(2).
- (2) ¹Takvi podnesci se pripremaju u pismenom obliku i dostavljaju se u roku od trideset (30) dana od obelodanjivanja svih materijala i izjava navedenih u pravilu 102(1)(a). ²O podnescima se donosi odluka u roku od dvadeset i jednog (21) dana od predaje poslednjeg podneska ili pre uvodnih izlaganja shodno pravilu 126, u zavisnosti od toga koji je datum raniji.
- (3) ¹Zalbe protiv odluka o preliminarim podnescima prema stavu (1)(a) se ulažu na osnovu prava predviđenog članom 45(2) Zakona. ²Na sve druge odluke donete prema stavu (1) primenjuje se pravilo 77.

Pravilo 98**Predaja spisa predmeta pretresnom panelu**

- (1) Po prijemu podnesaka specijalizovanog tužioca i odbrane shodno pravilu 95(4) i (5) i pravilu 97, a u roku od trideset (30) dana od donošenja pravosnažne odluke o preliminarnim podnescima, sudija za prethodni postupak predaje pretresnom panelu celokupni spis predmeta, koji sadrži:
 - (a) potvrđenu optužnicu, zajedno sa propratnim materijalima prema pravilu 86(3);
 - (b) sve podneske i materijale dostavljene putem elektronskog sistema za organizaciju rada u sudnici;
 - (c) sav dobijeni dokazni materijal koji nije obuhvaćen stavom (1)(b);
 - (d) svu ostalu prepisku koja se odnosi na predmet, a nije zavedena u Službi za organizaciju rada u sudnici;
 - (e) dokument o primopredaji, u kojem se sažeto iznose:
 - (i) argumenti strana u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava u vezi sa činjeničnim stanjem i merodavnim pravom;
 - (ii) pitanja u vezi sa kojima je postignuta saglasnost;
 - (iii) spisak naloga i odluka koje je doneo sudija za prethodni postupak;
 - (iv) dokazni materijal koji je predložila svaka od strana u postupku;
 - (v) predlozi u vezi sa brojem i relevantnošću svedoka koji će biti pozvani;
 - (vi) sporna činjenična i pravna pitanja;
 - (vii) napredak koji je ostvaren u procesu obelodanjivanja;
 - (viii) svi sastanci sa stranama u postupku; i
 - (ix) sva ostala nerešena pitanja;
 - (f) sve zahteve i odluke u vezi sa obelodanjivanjem, i
 - (g) sve druge materijale relevantne za predmet.
- (2) Spis predmeta shodno stavu (1) prosleđuje se elektronskim putem.
- (3) Pre predaje prema stavu (1), sudija za prethodni postupak o tome blagovremeno obaveštava predsednika kako bi se obezbedilo raspoređivanje sudija u pretresni panel u odgovarajućem roku.

Odeljak IV: Jedinstvena istražna prilika

Pravilo 99

Opšte odredbe

- (1) Ako strane u postupku smatraju da određena istraga predstavlja jedinstvenu priliku da se od svedoka dobije svedočenje ili da se analizira, prikupi ili ispita dokazni materijal koji kasnije možda neće biti raspoloživ na suđenju, sudija za prethodni postupak može da, na zahtev jedne od strana, preduzme sve potrebne mere za obezbeđenje dokaza.
- (2) ¹U slučajevima kada optužnica još uvek nije potvrđena i kada specijalizovani tužilac nije uložio zahtev za određivanje mera shodno ovom pravilu, a sudija za prethodni postupak ustanovi da su takve mere potrebne kako bi se obezbedio dokazni materijal koji smatra bitnim za odbranu na suđenju, obavlja se konsultacija sa specijalizovanim tužiocem o tome da li postoji valjan razlog za to što nije uložena zahtev za određivanje mera. ²Ukoliko nakon konsultacija sudija za prethodni postupak zaključi da je specijalizovani tužilac neopravdano propustio da zahteva takve mere, sudija za prethodni postupak može da preduzme takve mere *proprio motu*.
- (3) Mere navedene u stavu (1) obuhvataju:
 - (a) na zahtev jedne od strana ili *proprio motu*, učešće sudije za prethodni postupak ili sudije kojeg odredi predsednik u jedinstvenoj istražnoj prilici;
 - (b) davanje preporuka ili izdavanje naloga u vezi sa postupcima kojih se treba pridržavati;
 - (c) nalog da se vodi zapisnik o postupku; i
 - (d) odobrenje specijalizovanom braniocu da prisustvuje i zastupa interese odbrane.
- (4) Prihvatljivost dokaznih materijala prikupljenih ili obezbeđenih za suđenje shodno ovom pravilu reguliše se na suđenju pravilom 138, a o težini koja će mu se pripisati odlučuje pretresni panel.

Pravilo 100

Uzimanje vanpretresnih iskaza po odluci sudije za prethodni postupak

- (1) Ako se s razlogom smatra da svedočenje potencijalnog svedoka u protivnom neće moći da se pribavi, sudija za prethodni postupak može da odluči, *proprio motu* ili na zahtev jedne od strana u postupku, da se uzme vanpretresni iskaz koji će se koristiti na suđenju, nezavisno od toga da li je lice čiji se vanpretresni iskaz traži fizički sposobno da stupi pred Specijalizovana veća radi davanja iskaza.
- (2) Zahtev za uzimanje vanpretresnog iskaza mora da sadrži ime i mesto boravka lica čiji se vanpretresni iskaz traži, dan i mesto uzimanja vanpretresnog iskaza, izjavu o okolnostima o kojima će lice biti ispitano i o okolnostima koje opravdavaju uzimanje vanpretresnog iskaza.
- (3) ¹Ako se zahtev odobri, strana u postupku na čiji zahtev se uzima vanpretresni iskaz će u razumnom roku o tome obavestiti drugu stranu i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, koji će imati mogućnost da prisustvuju uzimanju vanpretresnog iskaza i ispituju lice čiji

se vanpretresni iskaz uzima. ²Sudija za prethodni postupak može da posmatra i daje preporuke ili naloge u vezi sa prikupljanjem i obezbeđivanjem dokaza i ispitivanjem lica.

- (4) ¹Vanpretresni iskaz se može uzeti bilo u sedištu Specijalizovanih veća ili van njega, a može se dati i putem video-konferencijske veze na zahtev jedne od strana u postupku. ²Pravilo 143 primenjuje se *mutatis mutandis*.
- (5) ¹Sudija za prethodni postupak će se postarati da se vanpretresni iskaz uzme u skladu sa Pravilnikom i da sekretar sastavi precizan zapisnik iskaza. ²Zapisnik sadrži sledeće podatke:
 - (a) pitanja i odgovore;
 - (b) svako pokrenuto pitanje i odluku donetu s njim u vezi; i
 - (c) da li se pitanja prosleđuju pretresnom panelu.
- (6) Sudija za prethodni postupak zapisnik dostavlja pretresnom veću bilo u okviru celokupnog spisa predmeta navedenog u pravilu 98 ili u nekoj kasnijoj fazi, kako to bude primereno.

Pravilo 101

Dokazi koje prikupe pravosudni organi treće države

- (1) Ako su Specijalizovana veća sprečena da realizuju istražnu priliku u skladu sa pravilom 99 na teritoriji neke treće države, panel može da, na zahtev strana u postupku ili *proprio motu*, zahteva od pravosudnih organa te države da realizuju jedinstvenu istražnu priliku u skladu sa bilateralnim sporazumom, ukoliko takav sporazum postoji, ili u skladu sa *ad hoc* dogovorima, a ne gubeći iz vida uslove izložene u stavovima (2) i (3).
- (2) ¹Ako se nadležne vlasti odnosne treće države s tim saglase, panel i strane u postupku mogu da prisustvuju ispitivanju svedoka koje vrši pravosudni organ te države na osnovu pitanja koja su dostavile strane u postupku. ²Pravosudni organ može stranama da odobri direktno postavljanje pitanja svedoku.
- (3) ¹Sekretar može da snimi ispitivanje video tehnikom. ²Na zahtev jedne od strana i u meri u kojoj je to izvodljivo, sekretar izrađuje transkript ispitivanja.
- (4) Pod uslovom da se dobije saglasnost relevantne treće države, ispitivanju svedoka može da prisustvuje sudija za prethodni postupak ili sudija kojeg odredi predsedavajući sudija panela.

Poglavlje 7 Obelodanjivanje

Pravilo 102

Obelodanjivanje koje vrši specijalizovani tužilac

- (1) ¹Uz izuzetke predviđene odredbama pravila 105, 107 i 108, specijalizovani tužilac stavlja na raspolaganje odbrani i, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava:
- (a) što je pre moguće, a najkasnije u roku od trideset (30) dana od prvog stupanja optuženog pred sud, propratni materijal uz optužnicu podnetu na potvrđivanje, kao i sve izjave dobijene od optuženog; i
 - (b) u roku koji odredi panel, a najkasnije trideset (30) dana pre početka izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca:
 - (i) izjave svih svedoka koje specijalizovani tužilac namerava da pozove da svedoče na suđenju;
 - (ii) sve druge izjave svedoka, izveštaje veštaka, vanpretresne iskaze ili transkripte koje specijalizovani tužilac namerava da predoči na suđenju;
 - (iii) izjave dodatnih svedoka specijalizovanog tužioca, nakon odluke da se ti svedoci pozovu; i
 - (iv) dokazne predloge koje specijalizovani tužilac namerava da predoči na suđenju.

²Izjave svih svedoka koje specijalizovani tužilac namerava da pozove da svedoče na suđenju staviće se na raspolaganje na jeziku koji optuženi razume i govori.

- (2) ¹Specijalizovani tužilac, shodno članu 21(6) Zakona, detaljno obaveštava odbranu o svim materijalima ili dokazima koje ima u svom posedu. ²Specijalizovani tužilac će odbrani na zahtev obelodaniti sve izjave, dokumente, fotografije i omogućiti pregled svih drugih fizičkih predmeta u posedu ili pod nadzorom specijalizovanog tužioca koje odbrana smatra bitnim za svoju pripremu, ili su pribavljeni od optuženog, ili su mu pripadali. ³Takvi materijali i dokazi se obelodanjuju bez odlaganja. ⁴Specijalizovani tužilac se odmah obraća panelu ako postoji osnov za osporavanje važnosti podataka.
- (3) ¹Obelodanjivanje shodno stavu (2) okončava se u fazi prethodnog postupka. ²U daljem toku postupka specijalizovani tužilac podnosi obaveštenje o svakom naknadnom obelodanjivanju, uz navođenje razloga za zakasnelo obelodanjivanje.

Pravilo 103

Obelodanjivanje oslobađajućih dokaza

Uz izuzetke predviđene pravilima 107 i 108, specijalizovani tužilac obelodanjuje odbrani odmah, čim se nađu u njegovom posedu, pod njegovim nadzorom ili o njima stekne stvarna saznanja, sve podatke za koje se razumno može smatrati da ukazuju na nevinost odnosno ublažavaju krivicu optuženog, ili da utiču na verodostojnost ili pouzdanost dokaza specijalizovanog tužioca.

Pravilo 104**Obelodanjivanje koje vrši odbrana**

- (1) Kada odbrana podnese obaveštenje u skladu s pravilom 95(5), u roku koji odredi panel i uz dovoljno vremena pre početka pretresa shodno pravilu 124 kako bi se specijalizovanom tužiocu omogućilo da odgovori, odbrana obaveštava specijalizovanog tužioca:
 - (a) u slučaju odbrane alibijem, o mestu (mestima) na kojima optuženi tvrdi da se nalazio u vreme krivičnog dela za koje se tereti, imenima i ažurnim kontakt podacima svedokâ i svim drugim dokazima na koje optuženi namerava da se osloni kako bi dokazao svoj alibi; ili
 - (b) u slučaju bilo kojih drugih osnova kojima se isključuje krivična odgovornost, o imenima i ažurnim kontakt podacima svedokâ i svim drugim dokazima na koje optuženi namerava da se osloni kako bi dokazao postojanje tih osnova.
- (2) Specijalizovani tužilac obaveštava odbranu u roku koji odredi panel o imenima svedoka koje namerava da pozove radi pobijanja dokaza navedenih u stavu (1).
- (3) ¹Propust odbrane da dostavi obaveštenje o alibiju ili nekim drugim osnovama kojima se isključuje krivična odgovornost ne ograničava pravo optuženog da se pozove na te osnove. ²Svako kašnjenje u dostavljanju obaveštenja s tim u vezi mora da se opravda. ³Pretreseni panel može da izvede negativne zaključke iz takvog propusta.
- (4) Pretresni panel razmatra *proprio motu*, kao pravno pitanje, osnove navedene u stavu (1)(b), čak i u slučajevima kada ih odbrana ne iznese.
- (5) Ukoliko odluči da izvodi dokaze, odbrana, u roku koji odredi panel, a najkasnije petnaest (15) dana pre početka izvođenja dokaza odbrane:
 - (a) omogućava specijalizovanom tužiocu da pregleda i napravi kopije svih izjava, dokumenata, fotografija i drugih fizičkih predmeta koji se nalaze u posedu ili pod nadzorom odbrane, a koje odbrana namerava da koristi kao dokaze na suđenju;
 - (b) dostavlja specijalizovanom tužiocu eventualne izjave svih svedoka koje odbrana namerava da pozove tokom suđenja, kao i sve uzete izjave koje odbrana namerava da predoči na suđenju; i
 - (c) dostavlja specijalizovanom tužiocu dokazne predloge koje odbrana namerava da predoči na suđenju.
- (6) Izjave svih dodatnih svedoka stavljaju se na raspolaganje specijalizovanom tužiocu nakon odluke da se ti svedoci pozovu a, u svakom slučaju, najkasnije 15 (petnaest) dana pre dana zakazanog za svedočenje takvog svedoka.
- (7) U odgovarajućim slučajevima, materijali iz stavova (5) i (6) stavljaju se na raspolaganje i zastupniku žrtava.

Pravilo 105**Privremeno neobelodanjivanje identiteta**

- (1) ¹U izuzetnim okolnostima, strane u postupku ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupnik žrtava mogu panelu da podnesu zahtev za privremeno neobelodanjivanje identiteta svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku, a koji su izloženi opasnosti dok se ne izda nalog za odgovarajuće zaštitne mere. ²U obrazloženom zahtevu se navode konkretne mere koje se zahtevaju.
- (2) Pri odlučivanju o privremenom neobelodanjivanju identiteta, panel može da se konsultuje sa Službom za pružanje zaštite i podrške svedocima.
- (3) Uz izuzetak predviđen pravilom 80(4)(e), identitet svedoka se obelodanjuje dovoljno vremena unapred kako bi se odbrani omogućilo da se pripremi.

Pravilo 106**Neobelodanjivanje izveštaja, memoranduma i drugih internih dokumenata**

¹Ne gubeći iz vida pravilo 103 i ukoliko panel ne naloži drugačije, izveštaji, memorandumi ili drugi interni dokumenti, koje pripremaju strane u postupku ili zastupnik žrtava, njihovi pomoćnici ili predstavnici u vezi sa istragom ili pripremom predmeta, ne podležu obelodanjivanju ili obaveštavanju prema ovom Pravilniku. ²U slučaju specijalizovanog tužioca, to obuhvata i izveštaje, memorandume ili druge interne dokumente koje pripremi SIRG, ili njegovi pomoćnici ili predstavnici, u vezi sa istražnim radom koji obavlja.

Pravilo 107**Zaštićene informacije koje ne podležu obelodanjivanju**

- (1) ¹Ako specijalizovani tužilac ima u svom posedu ili pod svojim nadzorom informacije koje su mu dostavljene u poverenju i isključivo radi pribavljanja novih dokaza, takve informacije i njihovo poreklo su zaštićeni članom 58 Zakona. ²Izvorni materijali ili informacije se ne obelodanjuju bez pristanka davaoca i ni u kom slučaju se ne predlažu za uvođenje u dokazni spis bez prethodnog obelodanjivanja optuženom.
- (2) ¹Ukoliko informacije podležu obelodanjivanju, specijalizovani tužilac podnosi poverljivi i *ex parte* zahtev panelu da ga u celosti ili delimično oslobodi obaveze da, prema pravilima 102 i 103, obelodani izvorni materijal. ²U zahtevu će biti navedene informacije o kojima je reč. ³Specijalizovani tužilac takođe može da podnese zahtev za kompenzatorne mere shodno pravilu 108(2).
- (3) Ukoliko, po dobijanju saglasnosti davaoca izvornih materijala ili informacija opisanih u stavu (1), specijalizovani tužilac odluči da bilo koji deo izvornih materijala ili informacija izvede kao dokaz, panel, nezavisno od pravila 121, 122 i 132, ne sme da:
 - (a) naloži bilo kojoj od strana u postupku da iznese dodatne dokaze dobijene od davaoca izvornih materijala ili informacija;

- (b) uruči sudski poziv davaocu izvornih materijala ili informacija radi davanja iskaza u svojstvu svedoka ili da naloži njegovo prisustvo, u skladu sa Pravilnikom, radi pribavljanja takvih dodatnih dokaza; ili
 - (c) naloži drugim svedocima da prisustvuju ili zahteva predočavanje dokumenata radi pribavljanja takvih dodatnih dokaza.
- (4) Ukoliko specijalizovani tužilac pozove svedoka sa ciljem da u dokazni spis uvede informacije predviđene ovim pravilom, panel ne može da prinudi tog svedoka da odgovori na bilo koje pitanje koje se odnosi na te informacije ili na njihovo poreklo ukoliko svedok odbije da odgovori pozivajući se na njihovu poverljivu prirodu.
- (5) Pravo optuženog da osporava dokaze koje izvodi specijalizovani tužilac ostaje nenarušeno, uz ograničenja navedena u stavovima (3) i (4).
- (6) Odredbe ovog pravila se primenjuju *mutatis mutandis* na konkretne informacije u posedu ili pod nadzorom odbrane.
- (7) Nijedna odredba sadržana u stavovima (3) i (4) ne utiče na pravo panela da izuzme ove dokaze ili da preduzme sve mere potrebne da se obezbedi pravičnost postupka.

Pravilo 108

Druge informacije koje ne podležu obelodanjivanju

- (1) Ako informacije koje se nalaze u posedu ili pod nadzorom specijalizovanog tužioca, ili o kojima on ima stvarna saznanja, podležu obelodanjivanju prema pravilima 102 ili 103, ali takvo obelodanjivanje može:
- (a) da naškodi tekućim ili budućim istragama;
 - (b) da predstavlja ozbiljnu opasnost po bezbednost svedoka, žrtve koja učestvuje u postupku ili članova njene porodice; ili
 - (c) iz bilo kog drugog razloga stoji u suprotnosti sa javnim interesom ili pravima trećih strana;
- specijalizovani tužilac može panelu da podnese poverljivi i *ex parte* zahtev da u celosti ili delimično ne otkriva takve informacije.
- (2) Kada podnosi takav zahtev, specijalizovani tužilac navodi informacije o kojima je reč, razloge za neobelodanjivanje, eventualno predložene redakcije i izjavu o predloženim kompenzatornim merama, uključujući:
- (a) otkrivanje novih, sličnih informacija;
 - (b) podnošenje sažetog prikaza informacija;
 - (c) podnošenje informacija u redigovanom obliku; ili
 - (d) navođenje relevantnih činjenica u vezi sa razlozima za neobelodanjivanje.

- (3) ¹Panel razmatra da li informacije o kojima je reč podležu obelodanjivanju shodno Pravilniku. ²Ukoliko panel zaključi da to jeste slučaj, panel razmatra zahtev specijalizovanog tužioca i razloge za neobelodanjivanje, kao i predložene kompenzatorne mere.
- (4) ¹Panel može da naloži da se preduzmu odgovarajuće kompenzatorne mere. ²Ukoliko, po mišljenju panela, nijedna od tih mera ne bi osigurala pravo optuženog na pravično suđenje, specijalizovanom tužiocu se pruža izbor da ili obelodani informacije, ili izmeni odnosno povuče optužbe na koje se te informacije odnose.
- (5) Specijalizovani tužilac može predsedniku da podnese zahtev za imenovanje lica koje bi, u svojstvu *amicus curiae*, panelu pružilo pomoć i savete u vezi sa kompenzatornim merama.
- (6) Stavovi (1) do (5) se primenjuju na odbranu *mutatis mutandis*.

Pravilo 109

Postupak obelodanjivanja

U meri u kojoj je to izvodljivo, strana u postupku:

- (a) ispunjava sve svoje obaveze obelodanjivanja u elektronskom obliku, uz odgovarajući kompjuterski program koji omogućava pretraživanje materijala, a koji obezbeđuje sekretar.
- (b) daje jasan i sažet opis dokumenata, ili kategorija dokumenata, koji su obelodanjeni suprotnoj strani; i
- (c) klasifikuje informacije u skladu sa optužbama u optužnici, pri čemu se konkretno poziva na krivična dela u osnovi, kontekstualna obeležja krivičnih dela, navode o postupanju optuženog ili, u odgovarajućim slučajevima, dokaze koje će izvesti specijalizovani tužilac.

Pravilo 110

Neizvršavanje obaveze obelodanjivanja

Na zahtev jedne od strana u postupku ili *proprio motu*, panel može da donese odluku o merama koje će se preduzeti usled neizvršavanja obaveze obelodanjivanja shodno Pravilniku, uključujući odlaganje postupka i izuzimanje dokaza, sa izuzetkom oslobađajućih dokaza.

Pravilo 111

Privilegovana komunikacija i informacije

- (1) ¹Komunikacija koja se odvija u kontekstu profesionalnog odnosa između određenog lica i njegovog specijalizovanog branioca smatra se privilegovanom i o njoj se može sačiniti zapis jedino u skladu sa ovim Pravilnikom ili Pravilnikom o pritvoru, pritužbama i disciplinskom postupku. ²Sadržaj takve komunikacije ne podleže obelodanjivanju, izuzev u sledećim slučajevima:
 - (a) ako se lice pismeno saglasi sa obelodanjivanjem;

- (b) ako lice dobrovoljno obelodani sadržaj komunikacije trećoj strani, a treća strana potom svedoči o tom obelodanjivanju; ili
 - (c) ako je lice nameravalo da izvrši krivično delo, a komunikacija je bila u funkciji izvršenja tog krivičnog dela.
- (2) Komunikacija koja se odvija u kontekstu profesionalnog ili drugog poverljivog odnosa se smatra privilegovanom i, shodno tome, ne podleže obelodanjivanju ukoliko panel utvrdi:
- (a) da se takva komunikacija odvija u okviru poverljivog odnosa u kojem je razumno očekivati privatnost i neobelodanjivanje;
 - (b) da je poverljivost od suštinskog značaja za prirodu tog odnosa; i
 - (c) da nema neosnovanog pozivanja na tu privilegiju u funkciji zloupotrebe ili ne predstavlja dokaz o krivičnom delu.
- (3) ¹Panel prihvata privilegovani status komunikacije koja se odvija u kontekstu profesionalnog odnosa između određenog lica i njegovog lekara, psihologa ili savetnika, naročito kada se to odnosi na žrtve, ili na komunikaciju između lica i pripadnika sveštenstva. ²Panel prihvata privilegovani status komunikacije koja se odvija u kontekstu svete tajne ispovesti, kada ispovest predstavlja sastavni deo verske prakse u okviru date veroispovesti.
- (4) ¹Panel prihvata privilegovani status svih informacija, dokumenata ili drugih dokaza koje pribavi MKCK u sklopu ili usled obavljanja svojih dužnosti shodno Statutu Međunarodnog crvenog krsta i Crvenog polumeseca. ²Takve informacije, dokumenti i drugi dokazi ne podležu obelodanjivanju ni u jednoj fazi postupka, uključujući obelodanjivanje putem svedočenja bilo kojeg sadašnjeg ili bivšeg funkcionera ili službenika MKCK-a, izuzev u sledećim slučajevima:
- (a) ako se, po obavljenim konsultacijama, MKCK pismeno saglasi sa takvim obelodanjivanjem ili se na drugi način odrekne ove privilegije; ili
 - (b) ako su takve informacije, dokumenti ili drugi dokazi sadržani u javnim izjavama i dokumentima MKCK-a.
- (5) Nijedna odredba sadržana u stavu (4) ne utiče na prihvatljivost istih dokaza dobijenih iz drugog izvora mimo MKCK-a, njegovih funkcionera ili službenika, ako je takve dokaze taj izvor takođe pribavio nezavisno od MKCK-a, njegovih funkcionera ili službenika.
- (6) Ako panel odluči da su informacije, dokumenti ili drugi dokazi MKCK-a od stvarnog značaja za konkretni predmet, Specijalizovana veća i MKCK se konsultuju kako bi zajednički rešili to pitanje imajući u vidu okolnosti predmeta, relevantnost dokaza koji se traže, da li se dokazi mogu pribaviti iz drugog izvora mimo MKCK-a, interese pravičnog i ekspeditivnog suđenja i žrtava koje učestvuju u postupku, kao i obavljanje dužnosti Specijalizovanih veća i MKCK-a.

Pravilo 112

Trajnost obaveze obelodanjivanja

¹Ukoliko bilo koja od strana u postupku otkrije dodatni dokazni materijal ili informacije, koje je shodno Pravilniku trebalo obelodaniti u nekoj ranijoj fazi postupka, ta strana odmah obelodanjuje takve dokaze

ili informacije suprotnoj strani i panelu. ²Specijalizovani tužilac odbrani obelodanjuje sve oslobađajuće podatke navedene u pravilu 103, nezavisno od toga da li je pretres u međuvremenu završen shodno pravilu 136 i nezavisno od svih potonjih žalbi.

Poglavlje 8

Učešće žrtava u postupku

Pravilo 113

Dodeljivanje statusa žrtve koja učestvuje u postupku

- (1) ¹Pošto sudija za prethodni postupak potvrdi optužnicu shodno pravilu 83, uz dovoljno vremena pre početka pretresa shodno pravilu 124, lice koje tvrdi da je žrtva krivičnog dela o kojem se iznose navodi u optužnici može da podnese zahtev da bude prihvaćeno kao žrtva koja učestvuje u postupku, pri čemu navodi na koji način se kvalifikuje kao žrtva, kao i mesto i datum krivičnog dela za koje se navodi da je dovelo do pretrpljene štete. ²Stranama u postupku se ne obelodanjuju obrasci za podnošenje ovog zahteva.
- (2) ¹Služba za učešće žrtava evidentira i pregleda zahteve i podnosi ih panelu uz preporuku o prihvatljivosti i zajedničkom zastupanju i, u odgovarajućim slučajevima, uz zahtev za odobravanje zaštitnih mera prema pravilu 80. ²Istovremeno, Služba za učešće žrtava stranama s tim u vezi podnosi poverljivi izveštaj.
- (3) Strane u postupku mogu da podnose podneske samo u vezi sa pravnim osnovama u pogledu prihvatljivosti i zajedničkog zastupanja.
- (4) Pri odlučivanju o tome da li neka žrtva može da učestvuje u postupku, panel uzima u obzir da li je podnosilac zahteva pružio *prima facie* dokaze o šteti koju je pretrpeo kao direktnu posledicu krivičnog dela iz optužnice.
- (5) ¹Pre početka pretresa, panel donosi obrazloženu odluku kojom odobrava ili odbija zahtev za dodeljivanje statusa žrtve i zajedničko zastupanje u postupku, kao i, u odgovarajućim slučajevima, zahtev za zaštitne mere prema pravilu 80. ²O odluci se obaveštavaju podnosilac zahteva, Služba za učešće žrtava i strane u postupku.
- (6) ¹Podnosioci čiji su zahtevi odbijeni imaju pravo da ulože žalbu na odluku u roku od četrnaest (14) dana, po potrebi uz pomoć zastupnika sa spiska zastupnika žrtava, koji im se dodeljuje kao grupi. ²Strana može tražiti odobrenje za ulaganje žalbe na odluku shodno pravilu 77, ali samo na osnovu greške u primeni prava.
- (7) Kada se žrtvama dâ pravo da učestvuju u postupku, sekretar dodeljuje zastupnika žrtava grupi žrtava koje učestvuju u postupku u skladu sa Uputstvom o braniocima i zastupnicima.
- (8) Nakon konsultacija sa Službom za učešće žrtava, panel odlučuje da li će žrtve koje učestvuju u postupku podeliti u grupe koje imaju zajedničkog zastupnika, pri čemu uzima u obzir:
 - (a) eventualni sukob interesa koji može da oteža zajedničko zastupanje;
 - (b) eventualne slične interese koji mogu da olakšaju zajedničko zastupanje; i
 - (c) prava optuženog i interese pravičnog i ekspeditivnog suđenja.
- (9) Svako lice koje se u pravosnažnoj presudi navodi kao žrtva koja je pretrpela direktnu štetu kao posledicu izvršenja krivičnih dela od strane optuženog kome su Specijalizovana veća izrekla osuđujuću presudu može od sekretara da traži overenu kopiju presude radi ostvarivanja svojih

prava prema nacionalnom ili drugom relevantnom zakonodavstvu, u skladu sa članom 22(9) Zakona.

Pravilo 114

Modaliteti učešća u postupku

- (1) Žrtve koje učestvuju u postupku ostvaruju svoja prava putem dodeljenog zastupnika žrtava u svim fazama postupka shodno članovima 22(6) i 46(9) Zakona.
- (2) Zastupnik žrtava ima pravo na uvodno i završno izlaganje i može da prisustvuje prethodnom postupku i pretresu, ako panel to smatra potrebnim radi zaštite ličnih interesa i prava žrtava koje učestvuju u postupku, u skladu sa članom 22(3) Zakona.
- (3) ¹Zastupnik žrtava ima pristup poverljivim materijalima ukoliko Pravilnikom nije drugačije predviđeno ili ukoliko panel drugačije ne reši. ²Zastupnik žrtava redovno obaveštava svoje stranke o relevantnim događajima u odvijanju predmeta, pri čemu vodi računa o tome da ne otkrije poverljive informacije.
- (4) ¹Kada god smatra da su u pitanju lični interesi žrtava koje učestvuju u postupku i ako nije drugačije predviđeno Pravilnikom, zastupnik žrtava može, pod nadzorom panela:
 - (a) da podnosi usmene i pismene podneske; i
 - (b) da postavlja pitanja svedocima.

²Po potrebi i u zavisnosti od okolnosti, panel izdaje konkretne smernice kojima se uređuje učešće žrtava u postupku, u skladu sa članom 22(3) i (6) Zakona.
- (5) ¹Ako strane ne predоче dokaze ili predočeni dokazi ne pokazuju u dovoljnoj meri uticaj krivičnih dela o kojima se iznose navodi na lične interese žrtava koje učestvuju u postupku, zastupnik žrtava može panelu da se obrati sa zahtevom da naloži podnošenje relevantnih dokaza ili pozivanje svedoka da svedoče. ²U takvim slučajevima, panel može da naloži zastupniku žrtava da obelodani relevantni materijal stranama, ukoliko je takav materijal u njegovom posedu ili pod njegovim nadzorom.

Poglavlje 9 Sudski postupak

Odeljak I: Priprema i vođenje suđenja

Pravilo 115

Raspoređivanje pretresnog panela

- (1) ¹Shodno članu 33(1)(b) Zakona, predsednik raspoređuje sudije u pretresni panel u najkraćem mogućem roku. ²Nakon početka pretresa shodno pravilu 124, rezervni sudija prisustvuje svakoj fazi suđenja. ³Za postupke koji se vode shodno članu 15(2) Zakona, predsednik imenuje pretresni panel koji se sastoji od sudije pojedinca.
- (2) Predsednik takođe može da prerasporedi prethodno obrazovani pretresni panel kada je to potrebno u skladu sa Pravilnikom.

Pravilo 116

Vođenje postupaka i statusnih konferencija

- (1) ¹Panel na stalnoj osnovi preduzima sve mere i usvaja procedure koje su neophodne kako bi se olakšalo pravično i ekspeditivno vođenje sudskog postupka. ²Nakon konsultacija sa stranama u postupku, panel utvrđuje plan rada u kojem se navode obaveze strana i utvrđuju rokovi za ispunjavanje tih obaveza.
- (2) ¹Panel održava konferenciju za pripremu suđenja ubrzo po svom raspoređivanju i shodno pravilu 117. ²U roku od trideset (30) dana od konferencije za pripremu suđenja, ili po nalogu panela, panel održava konferenciju za pripremu specijalizovanog tužioca shodno pravilu 118. ³Ukoliko odbrana odluči da izvodi dokaze, panel održava konferenciju za pripremu odbrane shodno pravilu 119.
- (3) Pre početka pretresa, a pošto sasluša strane i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, panel može da da sva potrebna uputstva za vođenje postupka kako bi se obezbedilo pravično i ekspeditivno suđenje.
- (4) ¹Nakon konsultacije sa drugim članovima panela, predsedavajući sudija može da izda naloge i odluke za vođenje suđenja shodno pravilu 15(4). ²Panel može po potrebi da izdaje naloge ili odluke o svim pitanjima kako bi se obezbedilo pravično i ekspeditivno suđenje. ³Takvi nalozi i odluke mogu da se odnose, između ostalog, na sledeće:
 - (a) obaveze obelodanjivanja;
 - (b) zaštitne mere za svedoke i žrtve koje učestvuju u postupku;
 - (c) komunikaciju između strana u postupku i svedoka;
 - (d) uslove pritvora i s tim povezana pitanja; i
 - (e) sva druga pitanja u vezi sa pripremom po potrebi.

- (5) Panel može da se savetuje sa stranama u postupku o svim pitanjima u vezi sa predmetom putem statusnih konferencija koje se održavaju po potrebi.

Pravilo 117

Konferencija za pripremu suđenja

- (1) Po prijemu spisa predmeta shodno pravilu 98, panel održava konferenciju za pripremu suđenja sa stranama u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, sa zastupnikom žrtava.
- (2) ¹Na pripremnoj konferenciji za suđenje i nakon što sasluša strane, panel utvrđuje rok za predaju svih podnesaka koji se dostavljaju pre početka pretresa. ²Takvi podnesci se rešavaju pre početka pretresa osim ukoliko panel, s opravdanim razlogom, ne odluči da odloži odluku. ³Strana koja ne uloži prigovor ili ne podnese zahtev pre početka suđenja u roku koji je odredio predsedavajući sudija gubi pravo da ulaže takve prigovore ili podnosi takve zahteve, osim ukoliko ne iznese valjan razlog.
- (3) Panel određuje datum do kojeg odbrana mora da naznači da li je odlučila:
- (a) da održi uvodno izlaganje odmah nakon uvodnog izlaganja specijalizovanog tužioca i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava;
 - (b) da održi uvodno izlaganje posle završne reči specijalizovanog tužioca, a pre nego što počne izvođenje dokaza odbrane; ili
 - (c) da ne održi uvodno izlaganje.

Pravilo 118

Konferencija za pripremu specijalizovanog tužioca

- (1) Na konferenciji za pripremu specijalizovanog tužioca, nakon što sasluša strane u postupku, panel može da:
- (a) odredi broj svedoka koje specijalizovani tužilac može da pozove i da mu naloži da sa spiska ukloni svedoke čija bi se svedočenja ponavljala;
 - (b) predloži specijalizovanom tužiocu da, u odgovarajućim slučajevima, smanji broj optužbi u optužnici ili suzi njihov opseg;
 - (c) predloži specijalizovanom tužiocu da odredi jedan broj mesta zločina ili događaja povezanih sa jednom ili više optužbi o kojima bi specijalizovani tužilac mogao da izvodi dokaze, a za koje se, s obzirom na sve relevantne okolnosti, uključujući krivična dela za koja se optuženi tereti, njihovu klasifikaciju, razmere i karakter, mesta na kojima se tvrdi da su počinjena i žrtve tih krivičnih dela, može razumno smatrati da čine reprezentativni uzorak krivičnih dela za koja se optuženi tereti;
 - (d) odredi vreme koje će specijalizovani tužilac imati na raspolaganju za izvođenje dokaza;
 - (e) traži od specijalizovanog tužioca da skрати procenjeno vreme za glavno ispitivanje bilo kojeg svedoka navedenog na spisku svedoka specijalizovanog tužioca, koji se podnosi sudiji za prethodni postupak prema pravilu 95(4)(b); i

- (f) potvrdi da su strane ispunile svoje obaveze u vezi sa obelodanjivanjem.
- (2) Panel može da odobri, po prijemu blagovremenog obaveštenja i pošto mu se ukaže na valjane razloge, izmene i dopune spiskova svedoka i dokaznih predmeta podnetih prema pravilu 95(4)(b).
- (3) ¹Panel određuje datum za početak pretresa i javno saopštava taj datum, kao i sva eventualna odlaganja početka pretresa. ²Suđenje počinje u roku od trideset (30) dana od pripreme konferencije specijalizovanog tužioca.
- (4) Nakon što sasluša strane i imajući u vidu pretpretresne podneske, predsedavajući sudija evidentira o kojim pravnim i činjeničnim pitanjima postoji saglasnost između strana.
- (5) Pre početka pretresa shodno pravilu 124, panel određuje poželjne rokove za završetak izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca shodno pravilu 129 i, ako je to moguće, za završetak pretresa shodno pravilu 136.

Pravilo 119

Izvođenje dokaza odbrane i konferencija za pripremu odbrane

- (1) Najkasnije po završetku izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca, ili po eventualnom donošenju odluke shodno pravilu 130, odbrana odlučuje da li će izvoditi dokaze i o tome obaveštava panel.
- (2) Ukoliko odbrana odluči da izvodi dokaze, panel izdaje nalog da se podnese:
- (a) spisak svedoka koje odbrana namerava da pozove, uključujući:
- (i) procenu ukupnog vremena neophodnog za izvođenje dokaza odbrane;
 - (ii) ukupan broj svedoka, uključujući broj svedoka za koje se očekuje da će svedočiti u korist svakog optuženog i po svakoj optužbi;
 - (iii) ime ili pseudonim svakog svedoka;
 - (iv) sažet prikaz činjenica o kojima se očekuje da svaki svedok svedoči;
 - (v) navode u optužnici o kojima se očekuje da svaki svedok svedoči, uključujući konkretno pozivanje na optužbe i relevantne stavove optužnice;
 - (vi) naznaku da li će svedok svedočiti lično ili putem drugih sredstava predviđenih Pravilnikom; i
 - (vii) procenu vremena potrebnog za glavno ispitivanje svakog svedoka; i
- (b) spisak dokaznih predloga koje odbrana namerava da predoči uz navođenje, kada je to moguće, eventualnih prigovora specijalizovanog tužioca u pogledu njihove autentičnosti.
- (3) U roku od sedam (7) dana od podnesaka odbrane prema stavu (2), panel održava pripremnu konferenciju odbrane na kojoj, nakon što sasluša strane u postupku, može da:

- (a) odredi broj svedoka koje odbrana može da pozove i naloži odbrani da sa spiska ukloni svedoke čija se svedočenja ponavljaju;
 - (b) odredi vreme koje će odbrana imati na raspolaganju za izvođenje dokaza;
 - (c) zahteva od odbrane da skрати procenjeno trajanje glavnog ispitivanja bilo kojeg svedoka navedenog na spisku svedoka odbrane koji se podnosi prema stavu (2)(a);
 - (d) potvrdi da su strane ispunile svoje obaveze u vezi sa obelodanjivanjem; i
 - (e) izda sva dalja potrebna uputstva kako bi se obezbedilo pravično i ekspeditivno suđenje.
- (4) ¹Na konferenciji za pripremu odbrane panel određuje datum za početak izvođenja dokaza odbrane, koje mora da počne u roku od najkasnije trideset (30) dana od konferencije za pripremu odbrane a, u svakom slučaju, po završetku izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca shodno pravilu 129. ²Panel određuje poželjne rokove za završetak izvođenja dokaza odbrane shodno pravilu 131 i, kada je to moguće, za završetak pretresa shodno pravilu 136.
- (5) Panel može da odobri, po prijemu blagovremenog obaveštenja i pošto mu se ukaže na valjane razloge, izmene i dopune spiskova svedoka i dokaznih predmeta podnetih shodno stavu (2).

Pravilo 120

Javne, poluzatvorene i zatvorene sednice

- (1) Izuzev većanja sudija, svi postupci pred panelom su javni, osim ukoliko panel ne odluči drugačije nakon što sasluša strane u postupku.
- (2) ¹Zatvorene sednice se održavaju *in camera*, bez prisustva javnosti, bez uvida u sudnicu i audio prenosa izvan sudnice, a nalažu se u vanrednim okolnostima. ²Poluzatvorene sednice se održavaju *in camera*, bez mogućnosti javnog praćenja audio prenosa izvan sudnice, a nalažu se u vanrednim okolnostima. ³Razlozi za vođenje postupka na zatvorenim ili poluzatvorenim sednicama se saopštavaju javno.
- (3) Panel može da naloži održavanje zatvorenih ili poluzatvorenih sednica, u zavisnosti od slučaja, iz sledećih razloga:
- (a) javni red;
 - (b) bezbednost;
 - (c) interesi nacionalne bezbednosti Kosova ili neke treće države;
 - (d) neobelodanjivanje identiteta svedoka ili žrtve koja učestvuje u postupku, u skladu sa pravilom 80; ili
 - (e) interes pravde.

Pravilo 121**Pozvani svedoci ili svedoci po sudskom pozivu**

- (1) Svaka strana u postupku je odgovorna za pozivanje sopstvenih svedoka u skladu sa svojim spiskom svedoka.
- (2) Ako specijalizovani tužilac pozove svedoka a svedok se ne odazove pozivu, on je odgovoran za uručivanje sudskog poziva tom svedoku.
- (3) U svim drugim slučajevima kada se svedok ne odazove pozivu, panel upućuje sudski poziv tom svedoku na zahtev ili *proprio motu*.
- (4) Kada se svedok ne nalazi na Kosovu i njegovo prisustvo nije moguće obezediti uručivanjem sudskog poziva, specijalizovani tužilac i sekretar upućuju zahtev za saradnju trećim državama kako bi se obezbedilo prisustvo svedoka na suđenju prema članu 55 Zakona i pravilu 208.
- (5) Kada dobiju poziv da svedoče ili im je uručen sudski poziv da stupe pred sud, svedoci će biti poučeni da ne komuniciraju međusobno u vezi sa svojim svedočenjem ili sa predmetom.

Pravilo 122**Neodazivanje svedoka sudskom pozivu**

- (1) Ukoliko svedok kome je uredno uručen sudski poziv ne dođe na suđenje bez opravdanog razloga, panel, uz izuzetak predviđen pravilom 121(4), može da naloži ili zahteva da svedok stupi pred sud na dan koji odredi panel, pri čemu svedoka obaveštava da se izostanak može sankcionisati u skladu sa članovima 15(2) i 42(7) Zakona i pravilom 65.
- (2) Panel može da odluči da nastavi suđenje u odsustvu svedoka ili može da donese odluku o odlaganju suđenja dok svedok ne stupi pred sud.

Pravilo 123**Odlaganje postupka**

- (1) Predsedavajući sudija može da izda nalog za odlaganje postupka u trajanju od najviše dvadeset i jednog (21) dana kako bi se omogućilo prikupljanje konkretnih dokaza, stupanje svedoka pred sud ili priprema specijalizovanog tužioca ili odbrane, ili iz bilo kojeg drugog opravdanog razloga.
- (2) ¹Panel može da, iz dobro utemeljenih razloga, odloži suđenje u trajanju dužem od dvadeset i jednog (21) dana. ²O tome se donosi obrazložena odluka u kojoj se, kada je to moguće, precizira datum za nastavak postupka. ³Panel može da zakazuje periodične sednice radi razmatranja stanja u predmetu, nerešenih pitanja i kako bi se obezbedilo blagovremeno nastavljjanje suđenja.
- (3) U toku sudskih pauza koje predsednik odredi shodno pravilu 13(1)(d), ukoliko panel ne odluči drugačije, sednice se ograničavaju na hitna pitanja, a rokovi ne prestaju da teku.

Odeljak II: Glavni pretres

Pravilo 124

Početak pretresa

- (1) Predsedavajući sudija proglašava početak suđenja i moli sekretara da najavi predmet.
- (2) Nakon toga, u nastavku suđenja, specijalizovani tužilac čita optužnicu u obliku u kojem ju je potvrdio sudija za prethodni postupak, ili sa izmenama i dopunama unesenim na predlog panela shodno pravilu 118(1)(b) ili u skladu sa pravilom 90.
- (3) Predsedavajući sudija će se uveriti da optuženi razume optužnicu i pružiće optuženom priliku da potvrdi svoje prvobitno izjašnjavanje o krivici.

Pravilo 125

Početna obaveštenja optuženom

- (1) Predsedavajući sudija obaveštava optuženog o:
 - (a) pravu da se brani ćutanjem, pri čemu se odbrana ćutanjem neće uzeti u obzir prilikom utvrđivanja krivice ili nevinosti;
 - (b) pravu da ne bude primoran da prizna krivicu ili da svedoči i o pravu da ne inkriminiše sebe ili članove svoje uže porodice;
 - (c) pravu da ga zastupa imenovani ili dodeljeni specijalizovani branilac; i
 - (d) svim drugim pravima bitnim za njegovu odbranu, kada se to smatra potrebnim.
- (2) Optuženi će biti obavešten o svojim obavezama i o merama predviđenim shodno pravilu 61(2).

Pravilo 126

Uvodna izlaganja

- (1) ¹Pre nego što specijalizovani tužilac počne izvođenje dokaza, strane i zastupnik žrtava mogu da održe uvodna izlaganja. ²Uvodne reči se iznose usmeno i ograničavaju se na pružanje opšteg uvida u problematiku predmeta. ³U njima takođe može da se iznese sažeto objašnjenje dokaza koji će se izvoditi i njihovog uticaja na sporna pitanja u predmetu. ⁴Panel može da ograniči trajanje uvodnih izlaganja.
- (2) Odbrana može da odluči da svoje uvodno izlaganje održi bilo nakon uvodne reči specijalizovanog tužioca ili nakon što specijalizovani tužilac završi izvođenje dokaza, a pre izvođenja dokaza odbrane.
- (3) ¹Zastupnik žrtava može da održi uvodno izlaganje u ime žrtava koje učestvuju u postupku, a u vezi s njihovim ličnim interesima u predmetu, u skladu sa članom 22(3) i (6) Zakona. ²Zastupnik žrtava uvodnu reč drži posle uvodnog izlaganja specijalizovanog tužioca i, u odgovarajućim slučajevima, pre uvodne reči specijalizovanog branioca.

Pravilo 127**Izvođenje dokaza**

- (1) Svaka strana u postupku ima pravo da izvodi dokaze relevantne za predmet.
- (2) Dokazi na sudu se izvode sledećim redom, ukoliko panel ne odredi drugačije:
 - (a) dokazi specijalizovanog tužioca;
 - (b) dokazi odbrane;
 - (c) dokazi koje traži panel shodno pravilu 132;
 - (d) uz dopuštenje panela, dokazi specijalizovanog tužioca kojima se pobijaju navodi odbrane tj. replika; i
 - (e) uz dopuštenje panela, dokazi odbrane kao odgovor na pobijanje tj. duplika.
- (3) ¹Svedoka pozvanog pred pretresni panel prvo ispituje strana koja ga je pozvala da svedoči, a zatim ga unakrsno ispituje suprotna strana, ukoliko odluči da iskoristi pravo na unakrsno ispitivanje. ²U svakom predmetu će biti dopušteno glavno i unakrsno ispitivanje. ³Panel može da dopusti dodatno ispitivanje ako to smatra potrebnim. ⁴Sudija može u svakoj fazi ispitivanja da postavi pitanje svedoku.

Pravilo 128**Dovođenje pritvorenog svedoka radi svedočenja pred Specijalizovanim većima**

- (1) Ukoliko se lice od kojeg Specijalizovana veća ili jedna od strana traže da svedoči nalazi u pritvoru, panel može da naloži da se ono privremeno dovede u pritvorski objekat Specijalizovanih veća ili da zahteva da se organizuje njegovo svedočenje putem video-konferencijske veze, pri čemu se u svakom pojedinačnom slučaju preciziraju sve eventualno potrebne mere radi obezbeđivanja odgovarajućih uslova za davanje istinitog i iskrenog svedočenja, kao i radi bezbednosti, fizičkog i duševnog zdravlja, dostojanstva i privatnosti tog lica.
- (2) Ukoliko organi treće države, u okviru čije nadležnosti ili pod čijim nadzorom se svedok nalazi u pritvoru, ulože prigovor na gore navedeni postupak, panel o tome obaveštava sekretara koji može da preduzme sve mere koje smatra neophodnim, uključujući vođenje pregovora radi postizanja odgovarajućih organizacionih rešenja.

Pravilo 129**Završetak izvođenja dokaza specijalizovanog tužioca**

Kada iscrpi spisak svedoka koje saslušava ili drugih dokaznih materijala koje predočava u okviru izvođenja dokaza, specijalizovani tužilac završava izvođenje svojih dokaza.

Pravilo 130**Odbacivanje optužbi**

- (1) Neposredno pošto specijalizovani tužilac završi izvođenje dokaza, odbrana obaveštava panel o nameri da podnese zahtev za odbacivanje neke ili svih optužbi u optužnici.
- (2) ¹Takav zahtev se podnosi u roku od deset (10) dana po završetku izvođenja dokaza specijalizovanog tužila. ²Specijalizovani tužilac može da dostavi odgovor u roku od deset (10) dana od predaje zahteva. ³Odbrana nema pravo na repliku. ⁴Panel može da sasluša usmene argumente strana u postupku i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, koje može da ograniči na konkretnu optužbu ili optužbe.
- (3) Nakon što sasluša strane i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, panel može usmenom odlukom da odbaci neke ili sve sporne optužbe ukoliko nema dokaza kojima se van razumne sumnje može potkrepiti osuđujuća presuda za konkretne optužbe.
- (4) ¹Specijalizovani tužilac ima pravo da uloži žalbu na odluku kojom se odbacuje optužnica ili bilo koja optužba u istoj shodno pravilu 170. ²Odbrana nema pravo žalbe na odluku kojom se odbija zahtev za odbacivanje optužnice.

Pravilo 131**Završetak izvođenja dokaza odbrane**

Kada iscrpi spisak svedoka koje saslušava ili drugih dokaza koje predočava u okviru izvođenja dokaza odbrane za bilo kog optuženog, specijalizovani branilac završava izvođenje svojih dokaza.

Pravilo 132**Dokazi koje traži panel**

Nakon što sasluša strane i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, panel može da zahteva od strana ili da *proprio motu* zatraži da se izvedu dodatni dokazi koje strane nisu predočile, uključujući i dokaze ili svedočenja veštaka, kada to smatra neophodnim za utvrđivanje istine.

Pravilo 133**Zahtevi za dopunu dokaznog postupka**

¹Nakon što odbrana završi izvođenje dokaza shodno pravilu 131 ili nakon što se predоче dokazi i saslušaju svedoci koje je tražio panel shodno pravilu 132, predsedavajući sudija pita strane da li ulažu zahtev za izvođenje pobijajućih dokaza u sklopu replike ili duplike shodno pravilu 127. ²Odobrenje da se predočavaju takvi dokazi i pozivaju takvi svedoci se daje samo u interesu pravde i to u izuzetnim slučajevima.

Pravilo 134**Završetak dokaznog postupka**

Po donošenju odluke o zahtevima shodno pravilu 133 i nakon što eventualno sasluša takve dokaze, panel:

- (a) izjavljuje da je dokazni postupak završen;
- (b) poziva specijalizovanog tužioca i odbranu da dostave završne podneske u roku od trideset (30) dana;
- (c) poziva zastupnika žrtava da podnese izjavu o uticaju zločina o kojima su izneseni navodi na žrtve koje učestvuju u postupku u roku od trideset (30) dana; i
- (d) zakazuje sednicu radi iznošenja završnih reči, koja se održava u roku od dvadeset i jednog (21) dana od predaje podnesaka i izjave/izjava navedenih u tačkama (b) i (c).

Pravilo 135**Završna izlaganja**

- (1) ¹Tokom završnih izlaganja, reč najpre uzima specijalizovani tužilac, za kojim slede zastupnik žrtava i specijalizovani branilac. ²Panel može da ograniči trajanje završnih reči.
- (2) ¹Završna izlaganja mogu da sadrže osvrt na dokaze prihvaćene u dokazni spis i njihovu pouzdanost, verodostojnost svedoka, zapisnik postupka i merodavno pravo. ²U njima mogu da se koriste ilustrativni materijali i sažeti prikazi svedočenja, pod uslovom da se zasnivaju na dokazima prihvaćenim u spis.
- (3) Panel može da traži razjašnjenje svakog pitanja obrađenog u završnim podnescima.
- (4) ¹Specijalizovani tužilac ima pravo na odgovor. ²Specijalizovani branilac ima pravo da komentariše izneseni odgovor. ³Optuženi ima pravo da poslednji uzme reč.

Pravilo 136**Završetak pretresa**

- (1) Posle održavanja završnih reči, predsedavajući sudija proglašava pretres završenim.
- (2) U ovoj fazi postupka, panelu više ne mogu da se podnose dodatni zahtevi i ulažu dodatni podnesci, izuzev u izuzetnim okolnostima i kada se za to pokaže valjan razlog.
- (3) U ovoj fazi postupka, panel više ne sme da prima dodatne zahteve i podneske, niti sme da saslušava dalja svedočenja, osim ukoliko izuzetne okolnosti ne nalažu drugačije.

Odeljak III: Dokazi

Pododeljak 1: Prihvatljivost i ocena dokaza

Pravilo 137

Opšte odredbe

- (1) ¹Strane u postupku mogu da podnose dokaze relevantne za predmet. ²U skladu sa pravilom 132, panel može da naloži stranama da podnesu dokaze ili da zahteva izvođenje dokaza koje smatra neophodnim za utvrđivanje istine.
- (2) Panel slobodno ocenjuje sve podnete dokaze kako bi utvrdio njihovu prihvatljivost i težinu.

Pravilo 138

Prihvatljivost dokaza

- (1) ¹Ukoliko se ne ospore ili ne izuzmu *proprio motu*, dokazi predloženi panelu se prihvataju u dokazni spis pod uslovom da su relevantni, autentični, da imaju dokaznu vrednost i da šteta koju nanose nema prevagu nad njihovom dokaznom vrednošću. ²U izuzetnim okolnostima, kada se panel uveri da neko pitanje nije bilo poznato u vreme kada su se dokazi predložavali, to pitanje se pokreće čim se za njega sazna.
- (2) Dokazi pribavljeni kršenjem Zakona ili Pravilnika ili standarda međunarodnog prava ljudskih prava su neprihvatljivi u sledećim slučajevima:
 - (a) kada takvo kršenje ozbiljno dovodi u sumnju pouzdanost dokaza; ili
 - (b) kada bi se prihvatanje dokaza kosilo sa integritetom postupka ili bi ga ozbiljno narušilo.
- (3) Dokazi pribavljeni mučenjem ili bilo kakvim drugim nečovečnim ili ponižavajućim postupanjem su neprihvatljivi i biće izuzeti.
- (4) Panel može da traži potvrdu autentičnosti dokaza pribavljenih vanskudskim putem, shodno članu 37(5) Zakona.

Pravilo 139

Ocenjivanje dokaza za potrebe donošenja presude

- (1) Panel neće uzimati u obzir dokaze proglašene neprihvatljivim.
- (2) ¹Panel ocenjuje svaki pojedinačni dokaz imajući u vidu celokupni korpus dokaza prihvaćenih u spis tokom suđenja koje se pred njim vodilo. ²Panel holistički ocenjuje i vaga sve dokaze u celini kako bi ustanovio da li su sporne činjenice dokazane.
- (3) Ne gubeći iz vida pravilo 140(4), panel neće dodatno potkrepljivanje dokaza i iskaza svedoka nametnuti kao pravni uslov za dokazivanje bilo kojeg krivičnog dela ili kažnjivog postupanja u nadležnosti Specijalizovanih veća, naročito kada je reč o krivičnim delima seksualnog nasilja.

- (4) Kada odlučuje o težini koju će pripisati svedočenju pojedinog svedoka, panel ocenjuje verodostojnost svedoka i pouzdanost njegovog svedočenja.
- (5) Posredni dokazi se ocenjuju s oprezom i u vezi s njima se iznose obrazloženi zaključci, naročito u pogledu njihove doslednosti i suštinske koherentnosti, u slučajevima kada panel osudu zasniva isključivo, ili u odlučujućoj meri, na takvim dokazima.
- (6) ¹Nedoslednosti u pojedinom svedočenju ili dokazu ne zahtevaju *per se* da ih panel odbaci kao nepouz dane. ²Panel može da prihvati deo svedočenja ili dokaza, a da druge delove odbaci.
- (7) Panel uzima u obzir način na koji su dokazi prikupljeni i uticaj koji bi to moglo da ima na odvijanje i pravičnost postupka.

Pravilo 140

Standard dokazivanja

- (1) Panel može optuženog da proglasi krivim kada se krivica dokaže van razumne sumnje.
- (2) ¹Standard dokazivanja van razumne sumnje se primenjuje na činjenice koje sačinjavaju obeležja krivičnog dela i vid odgovornosti za koje se optuženi tereti u optužnici, kao i na druge činjenice od kojih zavisi osuđujuća presuda. ²Uslov dokazivanja van razumne sumnje se ne primenjuje na pojedinačne dokaze i svedočenja.
- (3) ¹Kada je reč o posrednim dokazima, standard dokazivanja van razumne sumnje je zadovoljen jedino ako je zaključak izveden na osnovu tih dokaza jedini razuman zaključak koji se može izvesti na osnovu predloženih dokaza. ²Ukoliko dokazi omogućavaju izvođenje drugog razumnog zaključka ili zaključaka, standard dokazivanja van razumne sumnje nije zadovoljen.
- (4) Osuđujuća presuda ne sme da se zasniva isključivo, ili u odlučujućoj meri:
 - (a) na izjavi svedoka koga odbrana nije imala prilike da ispita;
 - (b) na svedočenju svedoka čiji identitet nije obelodanjen odbrani; ili
 - (c) na svedočenju lica mlađeg od 18 godina ili lica sa smanjenom sposobnošću rasuđivanja koje, po mišljenju panela, ne shvata šta se podrazumeva pod obavezom da se govori istina.

Pododeljak 2: Svedočenje, izjave i drugi dokazi

Pravilo 141

Opšte odredbe o svedočenju svedoka

- (1) ¹Lice na suđenju svedoči lično, izuzev u slučajevima predviđenim pravilom 100. ²Panel takođe može da odobri svedočenje putem video-konferencijske veze shodno pravilu 144, kao i predočavanje svedočenja u pismenom ili drugom obliku u skladu sa Zakonom i Pravilnikom, a na način koji ne ugrožava i nije u suprotnosti sa pravima optuženog.

- (2) Uz izuzetke predviđene stavom (3) i pravilom 149(5), svaki svedok daje sledeću svečanu izjavu pre početka svedočenja:
- “Svestan značaja svog svedočenja i svoje zakonske obaveze, svečano izjavljujem da ću govoriti istinu, celu istinu i ništa osim istine i da neću prećutati ništa od svojih saznanja.”
- (3) Licu mlađem od 18 godina ili licu čije je rasuđivanje narušeno i koje, po mišljenju panela, ne shvata prirodu svečane izjave može se dozvoliti da svedoči bez davanja takve izjave ukoliko panel smatra da je to lice kadro da opiše stvari o kojima ima saznanja i da shvata značenje obaveze da govori istinu.
- (4) ¹Svedoku koji još nije svedočio, izuzev veštaka, neće biti dozvoljeno da prisustvuje svedočenju drugog svedoka. ²Svedok koji čuje iskaz drugog svedoka neće samo iz tog razloga biti diskvalifikovan kao svedok. ³Licu koje je učestvovalo u istrazi jedne strane u postupku neće se uskratiti pravo da bude pozvano kao svedok na osnovu toga što je bilo prisutno u sudnici tokom postupka ili je na drugi način pratilo postupak.
- (5) Panel može da odbije da sasluša iskaz svedoka čije se ime ne nalazi na spisku svedoka koji je podnela strana koja ga je pozvala da svedoči shodno pravilima 95(4) i (5), 118(2) ili 119(2) i (5).
- (6) ¹Svedok koji stupi pred panel ima obavezu da svedoči ukoliko nije drugačije predviđeno Zakonom i Pravilnikom, naročito pravilom 151. ²Pravilo 65 se primenjuje na svedoka koji stupa pred panel i koji ima obavezu da svedoči.
- (7) Po završetku iskaza svedok napušta sudnicu, osim ukoliko ne dobije drugačiji nalog.

Pravilo 142

Izjave, ispitivanje i svedočenje optuženog

- (1) U toku suđenja optuženi može da daje izjave koje su relevantne za predmet bez polaganja zakletve.
- (2) ¹Panel može da, *proprio motu* ili na zahtev zastupnika žrtava, postavlja konkretna pitanja optuženom u svakoj fazi postupka. ²Pre postavljanja pitanja, panel obaveštava optuženog da ima pravo da se brani ćutanjem i da se iz toga neće izvesti nikakvi negativni zaključci.
- (3) ¹Optuženi nema obavezu da da svečanu izjavu pre davanja izjava ili odgovora na pitanja. ²Sudije ocenjuju eventualnu dokaznu vrednost izjava optuženog ili njegovih odgovora na pitanja.
- (4) Optuženi takođe može da stupi pred sud kao svedok, u kom slučaju se primenjuje pravilo 141(1) i (2).

Pravilo 143

Ispitivanje svedoka

- (1) ¹Strana u postupku koja ispituje svedoka može da postavlja pitanja svedoku i može da mu predoči svaki dokument ili drugi dokaz u skladu sa ovim Pravilnikom. ²Ukoliko svedok ne može da se seti činjenica koje je izneo u prethodnoj izjavi, svedoku se mogu, uz dopuštenje panela,

predočiti dokumenti radi podsećanja. ³Ovaj stav se primenjuje *mutatis mutandis* i na ispitivanje svedoka koje vrši zastupnik žrtava.

- (2) S dopuštanjem panela, strana koja je pozvala svedoka može tog svedoka da ispituje o sledećim pitanjima, ako je to od značaja za verodostojnost svedoka:
 - (a) iskaz svedoka koji je nepovoljan za datu stranu;
 - (b) pitanje za koje se razumno može pretpostaviti da svedok o njemu ima saznanja, a u vezi sa kojim je panel, tokom ispitivanja jedne od strana, stekao utisak da svedok ne pokušava da iskreno dâ iskaz; i
 - (c) da li je svedok u bilo kojem prethodnom trenutku dao izjavu koja je nedosledna u odnosu na sadašnju.
- (3) ¹Unakrsno ispitivanje se ograničava na predmet glavnog ispitivanja i na pitanja koja utiču na verodostojnost svedoka. ²U slučajevima kada je kadar da dâ iskaz relevantan za tezu strane koja ga unakrsno ispituje, svedok može da se ispituje u tom smislu, pod uslovom da ga strana koja ga unakrsno ispituje upozna sa prirodom svoje teze.
- (4) Nakon prigovora jedne od strana ili *proprio motu*, predsedavajući sudija može da preuzme kontrolu nad načinom i redosledom ispitivanja svedoka i predočavanja dokaza:
 - (a) kako bi ispitivanje i predočavanje dokaza efikasno doprineli utvrđivanju istine;
 - (b) kako bi se izbeglo ponavljanje, nepotrebno trošenje vremena i sredstava; i
 - (c) kako bi se izbeglo uznemiravanje ili zastrašivanje svedoka.

Pravilo 144

Ispitivanje putem video-konferencijske veze

- (1) Na zahtev jedne od strana u postupku ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, *ili proprio motu*, panel može da naloži svedočenje putem video-konferencijske veze, pod uslovom da ta tehnologija omogućava propisno ispitivanje svedoka.
- (2) Panel se, uz pomoć sekretara, stara za to da mesto izabrano za svedočenje putem video-konferencijske veze bude pogodno za davanje istinitog i iskrenog iskaza, kao i za bezbednost, fizičko i duševno zdravlje, dostojanstvo i privatnost svedoka.
- (3) Panel se stara za to da video-konferencijska veza omogući stranama i panelu da prilikom takvog svedočenja ispituju svedoka.
- (4) Sekretar se stara za efikasno i ekspeditivno izvršenje svakog naloga shodno stavu (1).

Pravilo 145

Ispitivanje svedoka van mesta održavanja suđenja

- (1) Imajući u vidu odredbe pravila 74, svedok koji je pozvan da svedoči ili mu je uručen sudski poziv da stupi pred sud, a nije u mogućnosti da to učini zbog teške bolesti ili druge prepreke, može da

se ispituje u mestu boravka ili staranja ukoliko njegov iskaz već nije uzet i sačuvan prema pravilu 100.

- (2) ¹Specijalizovani tužilac, odbrana i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnik žrtava se obaveštavaju o vremenu i mestu ispitivanja. ²Ukoliko je optuženi u sudskom pritvoru, panel odlučuje da li je njegovo prisustvo neophodno pri ispitivanju svedoka, pod uslovom da je prisutan njegov specijalizovani branilac.

Pravilo 146

Ispitivanje svedoka sa posebnim potrebama

¹Pri ispitivanju svedoka sa posebnim potrebama, koje obuhvataju oštećenja vida, sluha, govora ili nedovoljnu pismenost, način ispitivanja se prilagođava okolnostima. ²Panel po potrebi može da traži da svedoku pruži pomoć lica koje sa njim može da komunicira. ³Lice koje pomaže svedoku daje svečanu izjavu.

Pravilo 147

Ispitivanje anonimnih svedoka

- (1) Na zahtev jedne od strana u postupku ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, panel može da odluči da ispita svedoka u odsustvu strana i zastupnika žrtava, ukoliko postoji ozbiljna opasnost da:
- (a) svedok ili lice koje mu je blisko može da izgubi život ili pretrpi tešku fizičku ili duševnu štetu zbog toga što mu je otkriven identitet, a druge mere za zaštitu svedoka predviđene u pravilu 80 nisu dovoljne da se otkloni takva opasnost; ili
 - (b) mogu da budu ugroženi imperativni interesi nacionalne bezbednosti ukoliko se otkrije identitet ili pripadnost svedoka.
- (2) ¹Kada panel odobri zahtev, stranama i, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava se pruža prilika da svedoku proslede pitanja koja ne otkrivaju njegov identitet. ²Panel prosleđuje ova pitanja samom svedoku. ³Panel takođe može da ispituje svedoka *proprio motu*. ⁴Ukoliko panel ne naloži drugačije, primenjuje se pravilo 24.
- (3) ¹Panel stranama i, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava dostavlja transkript odgovora koje je svedok pružio, u kojima se rediguju sve informacije koje otkrivaju ili bi mogle da otkriju identitet svedoka. ²Strane i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnik žrtava mogu panelu da podnesu dodatna pitanja za prosleđivanje svedoku.
- (4) ¹Panel omogućava stranama i, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava uvid u konačnu verziju transkripta, redigovanu po potrebi kako bi se zaštitila anonimnost svedoka. ²Konačna verzija transkripta ispitivanja svedoka predstavlja sastavni deo spisa.

Pravilo 148**Dokazi u slučajevima navoda o seksualnom nasilju**

- (1) U slučajevima kada se iznose navodi o seksualnom nasilju, panel se rukovodi sledećim načelima, koje primenjuje kada je to primereno:
 - (a) ne može se zaključiti da je žrtva dala svoj pristanak na osnovu bilo kojih njenih reči ili postupaka u slučajevima kada su sila, pretnja upotrebom sile, prisila ili atmosfera prisile narušili sposobnost žrtve da dâ dobrovoljni i istinski pristanak;
 - (b) ne može se zaključiti da je žrtva dala svoj pristanak na osnovu bilo kojih njenih reči ili postupaka u slučajevima kada žrtva nije sposobna da dâ istinski pristanak;
 - (c) ne može se zaključiti da je žrtva dala svoj pristanak na osnovu na osnovu toga što je ćutala ili što nije pružala otpor seksualnom nasilju o kojem se iznose navodi; i
 - (d) o verodostojnosti, karakteru ili sklonosti žrtve ili svedoka ka upuštanju u seksualne odnose ne može se zaključivati na osnovu ranijeg ili kasnijeg seksualnog ponašanja žrtve ili svedoka.
- (2) Dokazi o ranijem ili kasnijem seksualnom ponašanju žrtve se ne prihvataju u dokazni spis.

Pravilo 149**Svedočenje veštaka**

- (1) Završni izveštaj veštaka koga pozove jedna od strana u postupku obelodanjuje se suprotnoj strani i, u odgovarajućim slučajevima, zastupniku žrtava u roku koji odredi sudija za prethodni postupak ili panel shodno pravilu 102(1)(b).
- (2) U roku od sedam (7) dana od obelodanjivanja izveštaja veštaka, ili shodno nalogu panela, suprotna strana podnosi obaveštenje u kojem naznačava da li:
 - (a) osporava kvalifikacije svedoka kao veštaka ili relevantnost izveštaja veštaka u celini ili delimično i, ako je to slučaj, koji delovi izveštaja se osporavaju;
 - (b) prihvata izveštaj veštaka ili neke njegove delove; ili
 - (c) želi da unakrsno ispituje veštaka.
- (3) Ukoliko suprotna strana prihvati izveštaj veštaka ili neke njegove delove, panel može da ih uvede u dokazni spis bez pozivanja veštaka da lično svedoči.
- (4) Ukoliko jedna strana iskoristi svoja prava opisana u stavu (2)(b) ili (c), panel odlučuje o prihvatljivosti izveštaja veštaka nakon svedočenja i ispitivanja veštaka.
- (5) Pre svedočenja, svaki veštak daje sledeću svečanu izjavu:

“Svestan značaja svog svedočenja i svoje zakonske obaveze, svečano izjavljujem da ću veštačenje obaviti savesno i prema svom najboljem znanju i da ću svoje zaključke i mišljenje izneti tačno i u potpunosti.”

- (6) Ukoliko je to potrebno, panel može da odobri veštaku koji još nije izneo svoje stručno mišljenje da prisustvuje pretresu kada neki drugi veštak svedoči o istom pitanju.

Pravilo 150

Svedočenje saoptuženog

- (1) Odbrana može:
- (a) da ga pozove kao svedoka, uz saglasnost saoptuženog; ili
 - (b) da saoptuženom koji se stupa pred sud u svojstvu svedoka postavi bilo koje pitanje posredstvom specijalizovanog branioca.
- (2) ¹Prilikom unakrsnog ispitivanja drugog optuženog ili svedoka strane mogu da koriste prethodno svedočenje saoptuženog dato tokom suđenja. ²Ukoliko se svedočenje saoptuženog o istom pitanju razlikuje, panel može da ispita tog saoptuženog o tom pitanju. ³Panel takođe može da pribegne suočavanju saoptuženih.

Pravilo 151

Samooptuživanje svedoka

- (1) ¹Svedok može da se suprotstavi davanju iskaza koji bi mogao da ga inkriminiše. ²Strana koja ga poziva da svedoči ili, u odgovarajućim slučajevima, panel obaveštava svedoka o ovom pravu na jeziku koji svedok razume i govori pre nego što počne da svedoči.
- (2) Panel može da primora svedoka da svedoči, nakon što razmotri:
- (a) značaj očekivanog iskaza;
 - (b) da li bi svedok dao jedinstveno svedočenje relevantno za predmet;
 - (c) prirodu moguće inkriminacije, ako je poznata; i
 - (d) adekvatnost zaštitnih mera za tog svedoka, u datim okolnostima.
- (3) ¹Kada reši da primora svedoka da svedoči, panel može da odluči da se pre svedočenja svedoku da garancija u pogledu samooptuživanja, nakon što o tome *ex parte* zatraži mišljenje specijalizovanog tužioca. ²Panel svedoku garantuje da će se iskaz koji dâ u odgovorima na pitanja:
- (a) dati *in camera* i ni na koji način neće biti obelodanjen javnosti, Kosovu ili bilo kojoj trećoj državi; i
 - (b) neće koristiti ni neposredno ni posredno protiv tog lica u bilo kom kasnijem postupku krivičnog gonjenja pred Specijalizovanim većima, izuzev prema članu 15(2) Zakona i pravilu 65.

³Pravilo 206(2) se primenjuje.

- (4) Ukoliko se u toku postupka javi pitanje samooptuživanja, panel prekida svedočenje i svedoku pruža priliku da potraži pravni savet za potrebe primene ovog pravila ako uloži zahtev u tom smislu.
- (5) Panel takođe može, ako smatra za potrebno, da naloži neobelodanjivanje bilo kog zapisnika svedočenja i odobravanje bilo kojih zaštitnih mera za svedoka.
- (6) Kada je to primereno, panel može da naloži sekretaru da svedoku dodeli branioca kako bi dobio pravni savet u vezi sa posledicama svog svedočenja.

Pravilo 152

Optuživanje od strane članova porodice

- (1) ¹Pre nego što svedok koji je bračni drug ili srodnik optuženog u prvom kolenu u pravoj liniji počne da svedoči, panel pred koji stupi ga obaveštava da se on ne može prinuditi na davanje bilo koje izjave koja bi mogla da inkriminiše optuženog. ²Svedok može da odluči da dâ takvu izjavu.
- (2) Pri ocenjivanju svedočenja svedoka, panel može da uzme u obzir da se svedok naveden u stavu (1) usprotivio da pruži odgovor na pitanje koje mu je postavljeno sa namerom da se opovrgne izjava koju je prethodno svedok dao, ili da je svedok birao na koja pitanja hoće ili neće da odgovori.

Pravilo 153

Prihvatanje pismenih izjava i transkripata umesto usmenog svedočenja

- (1) Ne gubeći iz vida odredbe pravila 155, panel umesto usmenog svedočenja može da prihvati pismenu izjavu svedoka ili transkript svedočenja koje je svedok dao u postupku pred Specijalizovanim većima ukoliko se tim dokumentima dokazuju pitanja koja ne zadiru u dela i postupke optuženog za koje se tereti u optužnici.
 - (a) Činioci koji povoljno utiču na prihvatanje pismene izjave ili transkripta umesto usmenog svedočenja obuhvataju, između ostalog, sledeće okolnosti:
 - (i) svedočenje ima kumulativni karakter, jer će o sličnim činjenicama usmeno svedočiti ili su već svedočili drugi svedoci;
 - (ii) svedočenje je potkrepljeno dokazima koje bi optuženi mogao da osporava, između ostalog putem unakrsnog ispitivanja;
 - (iii) svedočenje se odnosi na relevantni istorijski, politički ili vojni kontekst;
 - (iv) svedočenje sadrži opštu ili statističku analizu strukture stanovništva u mestima na koja se odnosi optužnica;
 - (v) u svedočenju je reč o uticaju zločina na žrtve;
 - (vi) svedočenje se odnosi na karakter optuženog;
 - (vii) svedočenje se odnosi na činioce koje valja uzeti u obzir prilikom odmeravanja kazne; ili

- (viii) svedok je svoj iskaz dao u prisustvu strana u postupku, koje su imale priliku da ga ispituju ili da ga unakrsno ispituju.
- (b) Činioci koji nepovoljno utiču na prihvatanje svedočenja u obliku pismene izjave ili transkripta umesto usmenog svedočenja obuhvataju sledeće slučajeve:
 - (i) strana ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupnik žrtava je uložio prigovor na prihvatanje iskaza svedoka u pismenoj formi i pokazao da je takav iskaz nepouzdan zbog svoje prirode i izvora, ili da šteta koju nanosi nema prevagu nad njegovom dokaznom vrednošću;
 - (ii) dokazi sadržani u svedočenju su inkriminišući po svojoj prirodi, ili se odnose na pitanje od ključnog značaja za tezu specijalizovanog tužioca;
 - (iii) postoje drugi činioci zbog kojih je uputno da se svedok lično podvrgne unakrsnom ispitivanju; ili
 - (iv) postoji presudni javni interes koji iziskuje da se svedočenje iznese usmeno.
- (2) ¹Izjavu potpisuje lice koje beleži i obavlja ispitivanje, kao i lice koje se podvrgava ispitivanju i, ukoliko je prisutan, njegov branilac a, u odgovarajućim slučajevima, i specijalizovani tužilac ili prisutni sudija. ²U zapisniku se navodi datum, vreme i mesto ispitivanja, kao i imena svih prisutnih lica. ³Ukoliko, u izuzetnom slučaju, lice ne potpiše zapisnik, navode se razlozi zbog kojih to nije učinilo.
- (3) ¹Nakon što sasluša strane u postupku, panel odlučuje da li da zahteva stupanje svedoka pred sud radi unakrsnog ispitivanja. ²Panel može da odluči, uz obrazloženje, da uslovi za pravično i ekspeditivno suđenje u izuzetnoj situaciji opravdavaju prihvatanje izjave ili transkripta, u celosti ili delimično, bez unakrsnog ispitivanja. ³Ukoliko panel odluči da zahteva stupanje svedoka pred sud radi unakrsnog ispitivanja, primenjuje se pravilo 154.

Pravilo 154

Prihvatanje pismenih izjava i transkripata umesto glavnog ispitivanja

Ne gubeći iz vida odredbe pravila 155, panel može da prihvati pismenu izjavu svedoka ili transkript svedočenja svedoka u postupku pred Specijalizovanim većima kada se njima dokazuju dela i postupci optuženog za koje se tereti u optužnici jedino u slučajevima kada su ispunjeni sledeći uslovi:

- (a) svedok je prisutan u sudnici;
- (b) svedok je na raspolaganju za unakrsno ispitivanje i za eventualna pitanja panela; i
- (c) svedok je potvrdio da pismena izjava ili transkript tačno odražavaju ono što je već izjavio i ono što bi izjavio u slučaju ispitivanja.

Pravilo 155**Prihvatanje pismenih izjava lica koja nisu dostupna i lica na koje je izvršen uticaj**

- (1) Dokazni materijali u obliku pismene izjave, svaki drugi zapis koji u pismenom ili nekom drugom obliku odražava ono što je neko lice izjavilo, ili transkript izjave lica koje je umrlo ili kome se više ne može ući u trag uz razumnu revnost, ili koje usled narušenog fizičkog ili duševnog stanja ne može da svedoči usmeno mogu biti prihvaćeni bez obzira na to da li je ta pismena izjava obezbeđena u formi propisanoj ovim Pravilnikom, ukoliko se panel uveri:
 - (a) da to lice nije dostupno ili kadro da svedoči usmeno; i
 - (b) da je izjava, snimak ili transkript *prima facie* pouzdan, imajući u vidu okolnosti pod kojima je zapis sačinjen, snimljen i čuvan.
- (2) Panel može da prihvati dokaze u obliku pismene izjave, bilo kojeg drugog *prima facie* pouzdanog zapisa, ili transkripta izjave nekog lica, ako se uveri:
 - (a) da to lice nije stupilo pred sud u svojstvu svedoka ili da, ukoliko to jeste učinilo, nije svedočilo ili nije svedočilo u relevantnom smislu;
 - (b) da je činjenici da lice nije stupilo pred sud ili nije svedočilo bitno doprinelo vršenje neprimerenog uticaja, uključujući pretnje, zastrašivanje, povredu, mito ili prinudu;
 - (c) da su, u odgovarajućim slučajevima, uloženi razumni naponi shodno pravilima 100 i 121 da se obezbedi stupanje tog lica pred sud u svojstvu svedoka ili, u slučajevima kada je svedok stupio pred sud, da se od njega saznaju sve pravno relevantne činjenice koje su mu poznate;
 - (d) da se predloženi dokazi ili dokazi u istom smislu ne mogu dobiti na drugi način; i
 - (e) da je to u interesu pravde.
- (3) U smislu stava (2):
 - (a) neprimereni uticaj može, *inter alia*, da se odnosi na fizičke, mentalne, ekonomske, imovinske ili druge interese tog lica ili nekog drugog lica;
 - (b) interesi pravde obuhvataju:
 - (i) pouzdanost izjave ili transkripta, s obzirom na okolnosti u kojima su dati i zabeleženi;
 - (ii) ulogu koju su jedna od strana u postupku ili lice koje postupa u njeno ime naizgled imali u vršenju neprimerenog uticaja; i
 - (iii) da li su raspoloživi drugi dokazi u istom smislu i da li su predloženi dokazi dodatno potkrepljeni, u celosti ili delimično.
- (4) Panel može da uzme u obzir sve relevantne dokaze, uključujući pismene dokaze, u svrhu primene ovog pravila.
- (5) Ako se takvim dokazima ili svedočenjima dokazuju dela i postupci optuženog za koje se tereti u optužnici, to može nepovoljno da utiče na prihvatanje datih dokaza, u celini ili delimično.

Pravilo 156**Usaglašene činjenice**

Ako strane u postupku iznesu činjenice o kojima su saglasne shodno pravilu 95(3), a predsjedavajući sudija ih primi k znanju shodno pravilu 118(4), panel navode o takvim činjenicama može da smatra dokazanim osim u slučajevima kada je, po mišljenju panela, neophodno potpunije izvođenje dokaza o datim činjenicama.

Pravilo 157**Formalno primanje na znanje**

- (1) Panel neće tražiti da se dokazuju opštepoznate činjenice nego će ih formalno primiti na znanje.
- (2) Na zahtev jedne od strana u postupku ili *proprio motu*, nakon što sasluša strane i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava panel može, u interesu pravičnog i ekspeditivnog suđenja, formalno da primi na znanje presuđene činjenice iz drugih postupaka pred Specijalizovanim većima ili iz pravosnažnih postupaka pred drugim kosovskim sudovima ili iz drugih jurisdikcija koje se odnose na sporna pitanja u tekućem postupku, u meri u kojoj se one ne odnose na dela i postupke optuženog za koje se tereti u optužnici.

Odeljak IV: Prvostepena presuda**Pravilo 158****Većanje o prvostepenoj presudi**

- (1) ¹Po završetku pretresa, panel se povlači na većanje *in camera* radi izricanja presude o optužbama sadržanim u optužnici. ²Većanje je strogo poverljivo.
- (2) ¹Panel pojedinačno odlučuje o svakoj optužbi sadržanoj u optužnici, uključujući i svaki vid odgovornosti optuženog. ²U slučaju zajedničkog suđenja, zaključci se donose za svakog optuženog ponaosob.
- (3) Optuženi se može proglasiti krivim samo ako se većina sudija u panelu uveri da je krivica dokazana van razumne sumnje.

Pravilo 159**Izricanje prvostepene presude**

- (1) ¹Prvostepena presuda se izriče u roku od devedeset (90) dana od završetka pretresa shodno pravilu 136 i može da sadrži odluku shodno članu 22(7) Zakona. ²Ukoliko je zbog okolnosti predmeta potrebno dodatno vreme, odlaganje neće biti duže od šezdeset (60) dana, izuzev ako je dalje produženje roka apsolutno neophodno. ³Odluka o produženju roka je javna i o njoj se obaveštavaju strane u postupku i zastupnik žrtava. ⁴Uz nju se dostavlja obrazloženje za produženje roka.

- (2) Prvostepena presuda ili sažetak presude se izriče javno u ime naroda Kosova i u prisustvu optuženog, ukoliko optuženi nije opravdano odsutan u izuzetnim okolnostima.
- (3) ¹Prvostepena presuda se donosi u pismenom obliku i sadrži obrazloženje zaključaka panela. ²U slučaju oslobađajuće presude, presuda se može izreći usmeno uz naknadno dostavljanje pismenog obrazloženja u najkraćem mogućem roku.
- (4) ¹Overena kopija prvostepene presude i, u odgovarajućim slučajevima, mišljenja sudija uručuje se optuženom u najkraćem mogućem roku na jeziku koji razume i govori. ²Overene kopije se uručuju odbrani na tom jeziku i na jeziku na kome je presuda doneta.
- (5) Ukoliko optuženog proglasi krivim za krivično delo, panel može da izdaje naloge u skladu sa članovima 22(8) do (11) i 44(6) Zakona.
- (6) Ukoliko optuženog proglasi krivim za jedno ili više krivičnih dela, panel optuženom odmerava odgovarajuću kaznu prilikom izricanja prvostepene presude, osim u slučajevima kada, nakon što sasluša strane, panel odluči da postupi u skladu sa pravilima 162 i 164.

Pravilo 160

Status osuđenog lica

Kada se optuženi koji se nalazi na slobodi proglasi krivim, panel može da izda nalog za njegovo hapšenje i stavljanje u pritvor.

Pravilo 161

Status oslobođenog lica

¹Kada se optuženom koji se nalazi u pritvoru izrekne oslobađajuća presuda, on se odmah pušta na slobodu, izuzev u slučajevima kada je zakonito pritvoren ili služi kaznu zbog drugih krivičnih dela, za koja mu nije izrečena oslobađajuća presuda. ²Lice se pušta na slobodu u skladu sa članom 41(11) Zakona.

Odeljak V: Odmeravanje kazne

Pravilo 162

Postupak odmeravanja kazne

- (1) Ukoliko panel optuženog proglasi krivim za jedno ili više krivičnih dela, a kazna nije izrečena shodno pravilu 159(6), specijalizovani tužilac i odbrana mogu da podnesu sve relevantne podatke koji bi panelu mogli biti od pomoći pri odmeravanju odgovarajuće kazne u roku od petnaest (15) dana od prvostepene presude.
- (2) Uz dopuštenje panela, zastupnik žrtava može da ostvari sva relevantna prava predviđena pravilom 114.

- (3) Postupak predviđen u stavovima (1) i (2) se primenjuje i u slučaju priznanja krivice shodno pravilu 93.
- (4) Ukoliko panel ne odluči drugačije, kazna se odmerava na osnovu pismenih podnesaka.
- (5) Prilikom odmeravanja kazne panel se oslanja na izvedene dokaze, a na zahtev strana i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava, može po potrebi da sasluša dodatne dokaze.

Pravilo 163

Odmeravanje kazne

- (1) ¹Prilikom odmeravanja kazne u skladu sa članom 44(1) do (4) Zakona, panel uzima u obzir i vaga činioce koji se navode u članu 44 (5) Zakona. ²Panel, u zavisnosti od slučaja, naročito uzima u obzir sledeće:
 - (a) olakšavajuće okolnosti kao što su:
 - (i) okolnosti koje ne predstavljaju osnov za isključivanje krivične odgovornosti, kao što su okolnosti koje se navode u pravilu 95 (5); i
 - (ii) ponašanje osuđenog lica nakon dela, uključujući sva eventualna nastojanja da se žrtve obeštete, dobrovoljnu predaju i saradnju sa specijalizovanim tužiocem i Specijalizovanim većima;
 - (b) otežavajuće okolnosti, u odgovarajućim slučajevima, kao što su:
 - (i) sve relevantne prethodne osuđujuće presude za krivična dela u nadležnosti Specijalizovanih veća, ili slične prirode;
 - (ii) zloupotreba vlasti ili službenog položaja;
 - (iii) izvršenje ili učešće u izvršenju krivičnog dela kada je žrtva posebno osetljiva ili bespomoćna; i
 - (iv) izvršenje ili učešće u izvršenju krivičnog dela uz izuzetnu okrutnost ili u slučajevima kada ima više žrtava.
- (2) ¹Priznanje krivice shodno pravilu 93 ili sporazum o priznanju krivice shodno pravilu 94 ima za ishod blažu kaznu. ²Vreme priznanja krivice ili sklapanja sporazuma o priznanju krivice se uzimaju u obzir.
- (3) Pri odmeravanju kazne uzima se u obzir krivični dosije, kao i druga evidencija o prethodnim osuđujućim presudama za krivična dela koju dostavi specijalizovani tužilac.
- (4) ¹Panel odmerava kaznu za svaku optužbu sadržanu u optužnici po kojoj je optuženi osuđen i izriče jedinstvenu kaznu za sveukupno kažnjivo postupanje optuženog, koja se izdržava istovremeno sa bilo kojom drugom kaznom zatvora koju je ranije izrekao neki drugi kosovski sud, u odgovarajućim slučajevima i ukoliko panel ne izda drugačiji nalog. ²Jedinstvena kazna zatvora ne može biti kraća od najduže pojedinačne kazne izrečene za svaku optužbu.
- (5) Kazna doživotnog zatvora se može izreći kada to opravdava izuzetna težina krivičnog dela i lične prilike osuđenog lica, o čemu svedoči postojanje jedne ili više otežavajućih okolnosti.

- (6) Pri izricanju kazne zatvora, panel odbija vreme koje je optuzeni eventualno proveo u pritvoru u skladu sa Poglavljem 4.

Pravilo 164

Izricanje presude o kazni

- (1) ¹Ukoliko panel proglasi optuzenog krivim za jedno ili više krivicnih dela, a kazna nije izrecena shodno pravilu 159(6), izrici se presuda o kazni u roku od trideset (30) dana od poslednjeg podneska strana u postupku ili, u odgovarajucim slucajevima, zastupnika zrtava, ili od eventualne sednice o dodatnim dokazima. ²Ako je zbog okolnosti predmeta potrebno dodatno vreme, odlaganje nece biti duze od trideset (30) dana. ³Odluka o produzenju roka je javna i o njoj se obaveštavaju strane i zastupnik zrtava. ⁴Uz odluku se prilaže obrazloženje za produženje roka.
- (2) Pravilo 159(2) do (4) se primenjuje *mutatis mutandis*.

Pravilo 165

Novčana kazna

- (1) Lice osuđeno za delo shodno članu 15(2) Zakona i osuđeno na plaćanje novčane kazne takvu kaznu plaća sekretaru.
- (2) ¹Pri izricanju novčane kazne, panel osuđenom licu daje razuman rok za plaćanje kazne. ²Panel može da odredi da se u okviru tog roka kazna plati jednokratno ili na rate.
- (3) ¹Ukoliko osuđeno lice ne plati novčanu kaznu u roku koji je odredio panel, panel može da izda nalog u kojem zahteva da osuđeni stupi pred panel. ²Alternativno, panel može da zahteva da osuđeni odgovori pismeno i navede razloge zbog kojih kazna nije plaćena.
- (4) Pošto osuđenom pruži priliku da se izjasni, panel može da donese odluku o preduzimanju odgovarajućih mera, uključujući:
- (a) produženje roka za plaćanje kazne;
 - (b) izdavanje naloga za plenidbu imovine, prihoda i sredstava osuđenog lica u visini potrebnoj za izvršenje novčane kazne;
 - (c) pretvaranje novčane kazne, u celosti ili delimično, u kaznu zatvora koja ne premašuje maksimalnu kaznu zaprećenu za to delo prema Krivičnom zakoniku Kosova, i
 - (d) ukoliko je uz novčanu kaznu izrečena i kazna zatvora, produženje kazne zatvora za još najviše četvrtinu izrečene kazne zatvora ili period od pet (5) godina, u zavisnosti od toga koji je period kraći. Takvo produženje ne sme da dovede do toga da ukupno vreme provedeno u zatvoru premaši maksimalnu kaznu zaprećenu za to delo prema Krivičnom zakoniku Kosova.

Pravilo 166**Mesto izdržavanja kazne zatvora**

- (1) ¹U skladu sa članom 50(1) Zakona, nakon što sasluša optuženog, predsednik odlučuje u kojoj će državi sa spiska država koje su se saglasile da prihvate osuđena lica optuženi izdržavati kaznu. ²Ova odluka ne podleže sudskom preispitivanju.
- (2) Osuđeno lice se odvodi u tu državu u najkraćem mogućem roku po isteku roka za ulaganje žalbe ili kada presuda o kazni postane pravosnažna.
- (3) Dok sekretar ne organizuje odvođenje u državu u kojoj će osuđeno lice izdržavati kaznu, ono ostaje u pritvoru Specijalizovanih veća.

Odeljak VI: Reparacije

Pravilo 167**Upućivanje na parnični postupak**

- (1) Ako panel u svoju presudu uvrsti odluku o žrtvama shodno članu 22(9) i (10) Zakona, sekretar može da, na zahtev zastupnika žrtava shodno članu 22(10) Zakona, prosledi overeni primerak te odluke i presude nadležnim organima relevantne treće države, ili neposredno žrtvama.
- (2) Za potrebe zahteva za odštetu koji se podnosi pred nacionalnim sudovima, presuda prosleđena prema stavu (1) je pravosnažna i obavezujuća u smislu krivične odgovornosti osuđenog lica za pretrpljenu štetu.

Pravilo 168**Nalog osuđenom licu za plaćanje reparacija**

¹Ukoliko panel izda nalog u skladu sa članom 22(8) Zakona protiv osuđenog lica, panel može da, na zahtev zastupnika žrtava, osuđenog lica ili *proprio motu*, angažuje stručnjake radi pomoći u utvrđivanju obima štete nanete žrtvama, ili u odnosu na žrtve, kao i radi iznošenja predloga o odgovarajućim pojedinačnim ili kolektivnim reparacijama od strane osuđenog. ²Panel može da pozove zastupnika žrtava i osuđenog da iznesu svoje stavove o izveštaju stručnjaka.

Poglavlje 10 Žalbeni postupak

Odeljak I: Drugostepeni žalbeni postupak

Pododeljak 1: Interlokutorne žalbe

Pravilo 169

Raspoređivanje panela Apelacionog suda za interlokutorne žalbe

Shodno članu 33(1)(c) Zakona, predsednik raspoređuje sudije u panel Apelacionog suda odmah po podnošenju interlokutorne žalbe shodno predviđenom pravu, ili nakon izdavanja odobrenja shodno pravilu 77(3), ili po potrebi.

Pravilo 170

Ulaganje interlokutorne žalbe

- (1) ¹Ako ima pravo na redovnu žalbu, podnosilac žalbe može da je izjavi u roku od deset (10) dana od donošenja pobijane odluke. ²Suprotna strana može da podnese odgovor u roku od deset (10) dana od ulaganja žalbe. ³Podnosilac žalbe može da podnese repliku u roku od pet (5) dana od odgovora.
- (2) ¹Ako se odobri ulaganje žalbe shodno pravilu 77(3), podnosilac žalbe može da uloži žalbu u roku od deset (10) dana od dobijanja odobrenja. ²Žalba se podnosi isključivo u pogledu pitanja za koja je panel dao odobrenje. ³Respondent može da podnese odgovor u roku od deset (10) dana od ulaganja žalbe. ⁴Podnosilac žalbe može da podnese repliku u roku od pet (5) dana od odgovora.
- (3) Ukoliko panel Apelacionog suda ne odluči drugačije, odluka o interlokutornim žalbama se donosi na osnovu pismenih podnesaka.

Pravilo 171

Suspenzivno dejstvo interlokutorne žalbe

¹Uz izuzetak predviđen pravilom 58(4), interlokutorna žalba nema suspenzivno dejstvo ukoliko nije drugačije naloženo u odluci o davanju odobrenja za žalbu ili od strane panela Apelacionog suda na zahtev podnet pre žalbe ili uz nju. ²Suspenzivno dejstvo se odobrava samo kao izuzetna mera kada podnosilac žalbe dokaže da bi sprovođenje odluke na koju je uložena žalba moglo da učini žalbu bespredmetnom ili da dovede do nepopravljivih posledica.

Pododeljak 2: Žalba na prvostepenu presudu

Pravilo 172

Raspoređivanje panela Apelacionog suda usled žalbe na prvostepenu presudu

Shodno članu 33(1)(c) Zakona, predsednik raspoređuje panel Apelacionog suda odmah po podnošenju najave žalbe shodno pravilu 176, ili drugačije po potrebi.

Pravilo 173

Opšte odredbe

- (1) Osuđeno lice ili specijalizovani tužilac mogu da podnesu žalbu na presudu pretresnog panela na osnovama predviđenim u članu 46(1) Zakona.
- (2) Zastupnik žrtava može da podnese žalbu na presudu pretresnog panela uz ograničenja predviđena članom 46(9) Zakona.
- (3) Pravila koja regulišu prvostepeni postupak se primenjuju *mutatis mutandis* na postupak pred panelom Apelacionog suda.

Pravilo 174

Status lica do donošenja odluke o žalbi

Na lice koje čeka odluku o žalbi primenjuju se *mutatis mutandis* pravila 56 do 60, uz izuzetak pravila 58.

Pravilo 175

Žalbeni spis

¹Sekretar overava spis predmeta sa prvostepenog suđenja i omogućava panelu Apelacionog suda uvid u isti. ²Žalbeni spis obuhvata dati spis predmeta.

Pravilo 176

Najava žalbe

- (1) Nakon donošenja oslobađajuće presude shodno pravilu 159, specijalizovani tužilac može, u roku od trideset (30) dana od pismene prvostepene presude, da najavi žalbu navodeći svoje žalbene osnove.
- (2) Nakon donošenja osuđujuće presude shodno pravilu 159, strana u postupku koja namerava da uloži žalbu na prvostepenu presudu, na presudu o kazni ili na obe presude podnosi u roku od trideset (30) dana od pismene presude o kazni najavu žalbe u kojoj iznosi svoje žalbene osnove.
- (3) ¹Panel Apelacionog suda može da odobri izmenu žalbenih osnova ako mu se ukaže na valjane razloge. ²Zahtev za izmenu žalbenih osnova se podnosi čim razlozi za izmenu postanu poznati.

Pravilo 177**Sudija izvestilac u žalbenom postupku**

- (1) U skladu sa pravilom 17, predsedavajući sudija panela Apelacionog suda može, nakon podnošenja najave žalbe i u dogovoru sa sudijama panela, da imenuje jednog od članova panela za sudiju izvestioca zaduženog za predžalbeni postupak.
- (2) Sudija izvestilac se stara da se postupak ne odlaže bespotrebno i preduzima sve mere povezane sa proceduralnim pitanjima, uključujući donošenje odluka, naloga i uputstava u ime panela, a u cilju pripreme predmeta za pravično i ekspeditivno zasedanje.
- (3) Sudija izvestilac redovno izveštava panel Apelacionog suda, naročito kada su proceduralna pitanja predmet spora i može takva sporna pitanja da prosledi panelu Apelacionog suda.
- (4) Panel Apelacionog suda može da obavlja sve dužnosti sudije izvestioca.

Pravilo 178**Predžalbena konferencija**

U roku od dvadeset i jednog (21) dana od najave žalbe i po potrebi u daljem toku postupka, predsedavajući sudija ili sudija izvestilac, ako je određen, sazivaju konferenciju na kojoj se licu koje se do donošenja odluke o žalbi nalazi u pritvoru pruža prilika da postavi pitanja u vezi sa tim, uključujući i pitanja u vezi sa njegovim duševnim i fizičkim zdravljem.

Pravilo 179**Žalbeni podnesci**

- (1) Podnosilac žalbe dostavlja žalbeni podnesak u kojem navodi sve argumente i pravne izvore kojima potkrepljuje svoje žalbene osnove u roku od šezdeset (60) dana od najave žalbe ili, ako je žalba ograničena na odluku o kazni, u roku od trideset (30) dana od najave žalbe.
- (2) Respondent može da podnese odgovor na žalbu, tj. podnesak respondenta, u kojem navodi sve argumente i pravne izvore u roku od trideset (30) dana od podnošenja žalbenog podneska ili, ako je žalba ograničena na odluku o kazni, u roku od petnaest (15) dana od podnošenja žalbenog podneska.
- (3) Podnosilac žalbe može da podnese repliku na odgovor na žalbu u roku od petnaest (15) dana od podneska respondenta ili, ako je žalba ograničena na odluku o kazni, u roku od deset (10) dana od podneska respondenta.
- (4) Ukoliko specijalizovani tužilac ulaže žalbu na oslobađajuću presudu, oslobođeno lice može da, uz dopuštenje panela Apelacionog suda, podnese repliku pobijanja u roku od deset (10) dana ili,

ako je žalba ograničena na odluku o kazni, u roku od pet (5) dana od odluke kojim mu je dato to dopuštenje.

- (5) Specijalizovani tužilac u svom žalbenom podnesku ili podnesku respondenta, u zavisnosti od slučaja, dostavlja izjavu da je obelodanjivanje materijala u njegovom posedu ili pod njegovom kontrolom obavljeno pre nego što je predao svoj podnesak.
- (6) ¹Ukoliko panel Apelacionog suda ne naloži drugačije, specijalizovani tužilac podnosi objedinjeni žalbeni podnesak u slučajevima kada ulaže žalbu na prvostepenu presudu koja se odnosi na više oslobođenih ili osuđenih lica. ²Rok za dostavu objedinjenog podneska počinje da teče od dana predaje poslednjeg žalbenog podneska ili podneska respondenta oslobođenih ili osuđenih lica, u zavisnosti od slučaja.

Pravilo 180

Datum žalbenog pretresa

Po isteku rokova za podnošenje podnesaka predviđenih pravilom 179, panel Apelacionog suda može po potrebi da zakaže datum žalbenog pretresa.

Pravilo 181

Dodatni dokazi

- (1) ¹Strane u postupku ili, uz ograničenja predviđena članom 46(9) Zakona, zastupnik žrtava mogu da podnesu zahtev za izvođenje dodatnih dokaza pred panelom Apelacionog suda, uz preciznu naznaku konkretnog zaključka pretresnog panela o činjeničnom stanju na koji se dodatni dokazi odnose. ²Takvi zahtevi se dostavljaju u roku od trideset (30) dana od replike na podnesak respondenta, osim ukoliko se produženje roka ne opravda ukazivanjem na valjane razloge.
- (2) ¹Suprotna strana ili saoptuženi na koga se zahtev odnosi može da podnese odgovor u roku od trideset (30) dana od podnošenja zahteva. ²Strana koja traži prihvatanje dodatnih dokaza u spis može da podnese repliku u roku od petnaest (15) dana od odgovora.
- (3) ¹Ako panel Apelacionog suda ustanovi da dodatni dokazi nisu bili raspoloživi u vreme prvostepenog suđenja i da nisu mogli da budu otkriveni uprkos dužnoj revnosti, panel utvrđuje da li su ti dokazi mogli da predstavljaju odlučujući faktor prilikom donošenja odluke na prvostepenom suđenju i shodno tome donosi svoju odluku. ²Pravilo 138 se primenjuje *mutatis mutandis*.
- (4) ¹Panel Apelacionog suda će nastojati da odluku o zahtevu za izvođenje dodatnih dokaza donese pre eventualnog žalbenog pretresa, a obrazloženje može da navede u žalbenoj presudi. ²Panel odluke o takvim zahtevima može da donese isključivo na osnovu pismenih podnesaka.
- (5) U slučajevima kada panel Apelacionog suda prihvati dodatne dokaze:
 - (a) suprotna strana može podneskom da zahteva izvođenje protivdokaza u roku koji panel prethodno odredi u svojoj odluci o prihvatanju dodatnih dokaza u spis, i

- (b) strane u postupku ili, u odgovarajućim slučajevima, zastupnik žrtava mogu da podnesu dopunske podneske o uticaju dodatnih dokaza na konkretni zaključak o činjeničnom stanju u roku od petnaest (15) dana od:
 - (i) isteka roka predviđenog za podnošenje protivdokaza, ukoliko takvi dokazi nisu podneti; ili
 - (ii) odluke o prihvatanju protivdokaza u spis.
- (6) Panel Apelacionog suda u žalbenoj presudi razmatra sve dodatne dokaze koji su prihvaćeni u spis uz dokaze koji se već nalaze u spisu.
- (7) Ukoliko više oslobođenih ili optuženih lica učestvuju u žalbi u svojstvu strana u postupku, dokazi prihvaćeni u pogledu bilo kog pojedinog lica razmatraju se i u odnosu na sva ostala lica, u slučajevima kada je to relevantno i uz izuzetak predviđen pravilom 182(4).

Pravilo 182

Većanje o žalbenoj presudi

- (1) Nakon poslednjeg podneska strana u postupku, panel Apelacionog suda se povlači i veća *in camera*.
- (2) Panel Apelacionog suda donosi žalbenu presudu na osnovu žalbenog spisa i svih dodatnih dokaza prihvaćenih prema pravilu 181.
- (3) ¹Panel Apelacionog suda može da potvrdi, poništi ili preinači presudu pretresnog panela. ²Ako to okolnosti nalažu, panel Apelacionog suda može da naloži da pretresni panel ponovo sudi oslobođenom ili osuđenom licu u skladu sa članom 46(4) Zakona.
- (4) ¹U slučajevima kada je samo osuđeno lice podnelo žalbu, presuda se ne može poništiti ili preinačiti na štetu tog osuđenog lica. ²Ista odredba se primenjuje u slučaju ponovnog suđenja prema stavu (3).

Pravilo 183

Izricanje žalbene presude

- (1) ¹Žalbena presuda se izriče u roku od šezdeset (60) dana od poslednjeg podneska strana. ²Ukoliko okolnosti predmeta iziskuju više vremena, odlaganje ne sme biti duže od trideset (30) dana, osim u slučajevima kada je dodatno produženje roka apsolutno neophodno. ³Odluka o produženju roka je javna i strane se o njoj obaveštavaju. ⁴Uz nju se dostavlja obrazloženje za produženje roka.
- (2) Žalbena presuda ili sažetak žalbene presude se izriče javno u ime naroda Kosova, na sednici o čijem su datumu strane obaveštene i kojoj imaju pravo da prisustvuju.
- (3) ¹Uz žalbenu presudu se prilaže pismeno obrazloženje. ²U slučaju oslobađajuće presude, žalbena presuda se može izreći usmeno, uz naknadno dostavljanje pismenog obrazloženja u najkraćem mogućem roku.

- (4) ¹Primerak žalbene presude i, u odgovarajućim slučajevima, mišljenja sudija uručuje se optuženom u najkraćem mogućem roku na jeziku koji razume i govori. ²Primeri presude se odbrani uručuju na tom jeziku i na jeziku na kojem je presuda izrečena.
- (5) ¹Ukoliko se predmet vrati pretresnom panelu kako bi preispitao svoje zaključke i dokaze na osnovu ispravnog pravnog standarda u skladu sa članom 46(4) Zakona, panel Apelacionog suda precizno navodi zaključke koji se vraćaju na razmatranje. ²Pretresno veće razmatra isključivo zaključke i dokaze koji su neposredno relevantni za zaključke koji su mu vraćeni na razmatranje.

Pravilo 184

Postupak odmeravanja kazne

U slučajevima kada panel Apelacionog suda poništi oslobađajuću i izrekne osuđujuću presudu, postupak odmeravanja kazne predviđen pravilima 162 do 164 se primenjuje *mutatis mutandis*, ukoliko se to smatra primerenim.

Pravilo 185

Status oslobođenih i osuđenih lica po donošenju žalbene presude

- (1) Osuđujuća presuda ili kazna koju izrekne panel Apelacionog suda se izvršava odmah.
- (2) Ako, iz bilo kog razloga, oslobođeno ili osuđeno lice nije prisutno u vreme izricanja presude panela Apelacionog suda, panel Apelacionog suda uprkos tome može da izrekne presudu u njegovom odsustvu i, ukoliko potvrdi ili izrekne kaznu zatvora koju osuđeno lice još uvek nije izdržalo, može da izda nalog za hapšenje i određivanje pritvora osuđenom licu.
- (3) ¹Ako mu se u žalbenom postupku izrekne oslobađajuća presuda, lice koje se nalazi u pritvoru se odmah pušta na slobodu, izuzev u slučajevima kada protiv njega postoje i druge optužbe. ²Lice se pušta na slobodu u skladu sa članom 41(11) Zakona.

Odeljak II: Trećestepeni žalbeni postupak

Pravilo 186

Opšta odredba

- (1) Osuđeno lice može da uloži žalbu na presudu panela Apelacionog suda uz ograničenja predviđena članom 47(1) Zakona.
- (2) Shodno članu 33(1)(d) Zakona, predsednik raspoređuje panel Vrhovnog suda odmah po podnošenju najave žalbe na presudu panela Apelacionog suda, ili drugačije po potrebi.
- (3) Pravila 173(3) do 185 se primenjuju *mutatis mutandis* na žalbeni postupak pred panelom Vrhovnog suda.

Poglavlje 11 Vanredni pravni lekovi

Odeljak I: Ponovno pokretanje krivičnog postupka

Pravilo 187

Zahtev za ponovno pokretanje postupka

- (1) ¹Strana može da traži ponovno pokretanje krivičnog postupka okončanog pravosnažnom presudom u skladu sa članom 48 Zakona. ²Takav zahtev se podnosi predsedniku ili *ad hoc* panelu kojeg raspoređuje Rezidualni mehanizam, pod pretpostavkom da je uspostavljen shodno članu 60 Zakona.
- (2) Shodno članu 33(1)(d) Zakona, predsednik raspoređuje panel Vrhovnog suda odmah po podnošenju takvog zahteva.
- (3) ¹Suprotna strana može da podnese odgovor u roku od trideset (30) dana od podnošenja zahteva. ²Strana koja zahteva ponovno pokretanje postupka može da podnese repliku u roku od petnaest (15) dana od odgovora. ³Panel Vrhovnog suda u odgovarajućim slučajevima može da traži mišljenje zastupnika žrtava.

Pravilo 188

Preliminarno razmatranje zahteva za ponovno pokretanje postupka

¹Shodno članu 48(1) Zakona, panel Vrhovnog suda preliminarno razmatra zahtev kako bi se uverio da zahtev nije podnet iz obesti i da ne predstavlja zloupotrebu postupka, kako bi utvrdio da je li zahtev podnelo lice koje ima subjektivnu legitimaciju i da li su činjenice i dokazni materijali kojima se zahtev potkrepljuje već razmatrani u prethodnom postupku pred Specijalizovanim većima. ²Zahtev koji podnese lice koje nema subjektivnu legitimaciju ili koji se zasniva na činjenicama i dokaznom materijalu koji su prethodno već razmatrani smatra se neprihvatljivim.

Pravilo 189

Odluka o zahtevu za ponovno pokretanje postupka

Panel Vrhovnog suda može da naloži ponovno pokretanje postupka u skladu sa članom 48(4)(b) Zakona samo ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 48(2) i (3) Zakona.

Pravilo 190

Žalbe na presudu posle ponovnog pokretanja postupka

Ako panel Vrhovnog suda odluči da sazove pretresni panel radi vođenja ponovo pokrenutog postupka shodno članu 48(4) Zakona, na presudu koju donese taj pretresni panel može da se uloži žalba u skladu sa Poglavljem 10, Odeljak I, Pododeljak 2.

Odeljak II: Vanredno ublažavanje kazne

Pravilo 191

Zahtev za vanredno ublažavanje kazne

- (1) ¹Strana u postupku može da zahteva vanredno ublažavanje kazne u skladu sa članom 48(5) Zakona. ²Takav zahtev se podnosi predsedniku ili *ad hoc* panelu kojeg raspoređi Rezidualni mehanizam, pod pretpostavkom da je uspostavljen shodno članu 60 Zakona.
- (2) Predsednik raspoređuje panel Vrhovnog suda u skladu sa članom 33(1)(d) Zakona odmah po podnošenju takvog zahteva.
- (3) Ukoliko to panel Vrhovnog suda smatra potrebnim za donošenje odluke o zahtevu, panel može da sasluša stavove specijalizovanog tužioca i zastupnika žrtava.
- (4) Takav zahtev se odobrava ukoliko su po donošenju pravosnažne presude nastupile relevantne okolnosti koje nisu postojale u vreme donošenja presude, ili u slučajevima kada takve okolnosti jesu postojale u vreme donošenja presude i dovele bi do blaže kazne da u to vreme nisu bile nepoznate.
- (5) Zahtev za vanredno ublažavanje kazne ne odlaže izvršenje kazne.

Pravilo 192

Presuda po zahtevu za vanredno ublažavanje kazne

Ako panel Vrhovnog suda odobri zahtev za vanredno ublažavanje kazne, panel preinačuje kaznu izrečenu osuđenom licu.

Odeljak III: Zaštita zakonitosti

Pravilo 193

Zahtev za zaštitu zakonitosti

- (1) ¹Strana u postupku može da podnese zahtev za zaštitu zakonitosti isključivo u skladu sa članom 48(6) do (8) Zakona. ²Takav zahtev se podnosi predsedniku ili *ad hoc* panelu kojeg raspoređuje Rezidualni mehanizam, pod pretpostavkom da je takav mehanizam uspostavljen shodno članu 60 Zakona, a u roku od devedeset (90) dana od donošenja konačne odluke ili pravosnažne presude u odnosu na koju se traži zaštita zakonitosti.
- (2) Shodno članu 33(1)(d) Zakona, predsednik raspoređuje panel Vrhovnog suda odmah po podnošenju takvog zahteva.
- (3) ¹Zahtev za zaštitu zakonitosti mora biti u skladu sa članom 48(7) Zakona i ne može se podneti na osnovu pogrešno ili nepotpuno utvrđenog činjeničnog stanja u predmetu. ²Panel Vrhovnog suda razmatra samo one povrede zakona o kojima se iznose navodi u zahtevu za zaštitu zakonitosti.

Pravilo 194**Presuda po zahtevu za zaštitu zakonitosti**

- (1) U slučajevima kada odobri zahtev za zaštitu zakonitosti, panel Vrhovnog suda, u zavisnosti od prirode povrede:
 - (a) menja osporenu odluku ili presudu;
 - (b) u celosti ili delimično ukida osporenu odluku ili presudu i vraća predmet nadležnom panelu na ponovno odlučivanje ili ponovno suđenje; ili
 - (c) ograničava se samo na konstataciju da je izvršena povreda zakona.
- (2) Ako panel Vrhovnog suda zaključi da je podneti zahtev za zaštitu zakonitosti, koji ide na štetu optuženog, zasnovan, on u takvim slučajevima samo utvrđuje da je prekršen zakon, ali se ne meša u osporenu odluku ili presudu.

Poglavlje 12

Ublažavanje kazne

Pravilo 195

Obaveštenje od države

Shodno članu 51(2) Zakona, Specijalizovana veća ili, ukoliko je uspostavljen, Rezidualni mehanizam traže obaveštenje od države u kojoj osuđeno lice izdržava kaznu da li po merodavnom pravu te države osuđeno lice ispunjava uslove za ublažavanje kazne.

Pravilo 196

Opšti standardi za ublažavanje kazne

- (1) Predsednik ima pravo da ublaži svaku kaznu i odlučuje o tom pitanju nakon što sasluša lice koje izdržava kaznu zatvora i nakon konsultacija sa sudijama.
- (2) ¹Nakon što lice koje izdržava kaznu zatvora odsluži dve trećine (2/3) kazne, ili 25 godina u slučaju kazne doživotnog zatvora, predsednik preispituje kaznu kako bi utvrdio da li je treba ublažiti. ²Takvo preispitivanje se ne sprovodi pre isteka gore navedenog roka.
- (3) Prilikom preispitivanja, predsednik uzima u obzir:
 - (a) da li ponašanje lica koje izdržava kaznu zatvora pokazuje da se to lice iskreno ograđuje od počinjenog krivičnog dela;
 - (b) dokaze o rehabilitaciji lica koje izdržava kaznu zatvora;
 - (c) izgleda za resocijalizaciju i uspešno preseljenje lica koje izdržava kaznu zatvora;
 - (d) težinu jednog ili više krivičnih dela za koja je lice koje izdržava kaznu zatvora osuđeno;
 - (e) postupak prema zatvorenicima u sličnom položaju;
 - (f) da li bi puštanje na slobodu lica koje izdržava kaznu prouzrokovalo znatnu društvenu nestabilnost;
 - (g) stvarnu saradnju lica koje izdržava kaznu zatvora sa specijalizovanim tužiocem;
 - (h) dobrovoljnu pomoć lica koje izdržava kaznu zatvora u omogućavanju izvršenja presuda i naloga Specijalizovanih veća u drugim predmetima, naročito pružanje pomoći u lociranju sredstava koja podležu nalogima za plaćanje novčane kazne, za oduzimanje ili za reparaciju, a koja se mogu upotrebiti u korist žrtava;
 - (i) svaku značajnu radnju koju je lice koje izdržava kaznu zatvora preduzelo u korist žrtava, kao i eventualni uticaj smanjenja kazne na žrtve i njihove porodice;
 - (j) lične prilike lica koje izdržava kaznu zatvora, uključujući pogoršanje fizičkog ili mentalnog zdravlja ili poodmaklu starost; ili
 - (k) druge činioce koji pokazuju da je došlo do jasne i značajne promene u okolnostima, koja u dovoljnoj meri opravdava ublažavanje kazne.

- (4) Predsednik može da postavi uslove za ublažavanje kazne koje smatra primerenim u skladu sa Radnim uputstvom za ublažavanje kazne, koje izdaje predsednik.
- (5) ¹Ukoliko tokom preispitivanja opisanog u stavu (3) utvrdi da nije primereno ublažiti kaznu, predsednik ubuduće preispituje pitanje ublažavanja kazne svake tri (3) godine, osim u slučajevima kada odredi kraći rok u obrazloženoj odluci koja se donosi shodno stavu (3). ²U slučaju bitne promene okolnosti, predsednik može licu koje izdržava kaznu zatvora da odobri podnošenje molbe za preispitivanje u roku od tri godine ili u kraćem roku koji predsednik eventualno odredi.

Pravilo 197

Postupak za ublažavanje kazne

- (1) ¹U cilju primene pravila 196(3) i preispitivanja prema pravilu 196(5), predsednik može da održi sednicu. ²Predsednik će saslušati mišljenje lica koje izdržava kaznu zatvora, njegovog specijalizovanog branioca, specijalizovanog tužioca, države u kojoj lice izdržava kaznu i, u odgovarajućim slučajevima, zastupnika žrtava. ³Sednica se može održati putem video-konferencijske veze ili je, u izuzetnim okolnostima i shodno Pravilniku, vodi sudija koga delegira predsednik u državi u kojoj lice izdržava kaznu.
- (2) Predsednik dostavlja obrazloženu odluku prema stavu (1) svim učesnicima u postupku u najkraćem mogućem roku.

Poglavlje 13

Prvenstvo, saradnja i sudska pomoć

Odeljak I: Opšte odredbe o saradnji

Pravilo 198

Slanje i prijem dopisa u vezi sa saradnjom i sudskom pomoći

- (1) ¹Sekretar otprema sve dopise Specijalizovanih veća, uključujući naloge, naloge za hapšenje, sudske pozive i zahteve za pomoć i saradnju. ²Sekretar prima sve dopise, uključujući odgovore, dokumente i druge informacije prispele od vlasti Kosova i trećih država za Specijalizovana veća.
- (2) Specijalizovano tužilaštvo otprema sve dopise Specijalizovanog tužilaštva, uključujući naloge odnosno naredbe, sudske pozive i zahteve za pomoć i saradnju i prima sve dopise, uključujući odgovore, dokumente i druge informacije prispele od vlasti Kosova i trećih država za Specijalizovano tužilaštvo.
- (3) Svi zahtevi vlasti Kosova upućeni Specijalizovanom tužilaštvu ili predsedniku shodno članu 54(9) Zakona šalju se sekretaru, koji prosleđuje zahtev bilo Specijalizovanom tužilaštvu ili predsedniku, ili i jednom i drugom, u zavisnosti od slučaja.
- (4) Ovo pravilo se primenjuje *mutatis mutandis* na zahteve koje upućuje ili prima neka međunarodna organizacija, ili bilo koje drugo telo ili lice.

Pravilo 199

Zahtev za svedočenje lica koje se nalazi u pritvoru Specijalizovanih veća

- (1) Sudija ili sud na Kosovu ili u trećoj državi, ili strane u krivičnom postupku na Kosovu ili u trećoj državi koje ovlasti odgovarajući pravosudni organ ('podnosilac zahteva') mogu da zahtevaju pomoć Specijalizovanih veća u pribavljanju svedočenja lica koje se nalazi u njihovom pritvoru ('pritvorenik') radi korišćenja istog u tekućoj istrazi ili krivičnom gonjenju u jurisdikciji podnosioca zahteva.
- (2) Takav zahtev se podnosi predsedniku, koji ga prosleđuje sudiji pojedincu.
- (3) Sudija pojedinac, nakon što sasluša stavove specijalizovanog tužioca i specijalizovanog branioca pritvorenika, može da odobri takav zahtev pošto što se uveri:
 - (a) da odobravanje zahteva ne ugrožava prava pritvorenika;
 - (b) da odobravanje zahteva neće naškoditi tekućim istragama specijalizovanog tužioca ili postupku pred Specijalizovanim većima;
 - (c) da su ustanovljene odredbe i garancije kojima se obezbeđuje poštovanje svih zaštitnih mera koje su odobrila Specijalizovana veća;
 - (d) da odobravanje zahteva ne predstavlja opasnost ili rizik po bilo koju žrtvu, svedoka ili drugo lice; i

- (e) da ne postoje imperativni razlozi protiv odobravanja zahteva.
- (4) ¹Pomoć se pruža putem video-konferencijske veze. ²Po nalogu sudije pojedinca, sekretar koordiniše organizacione pripreme za uspostavljanje video-konferencijske veze i prisutan je tokom saslušanja.
- (5) Ukoliko zakonske odredbe u jurisdikciji podnosioca zahteva ne dozvoljavaju prihvatanje svedočenja putem video-konferencijske veze, sudija pojedinac može da podnosiocu zahteva odobri pristup licu koje treba saslušati u prostorijama Specijalizovanih veća.
- (6) U oba slučaja, sudija pojedinac prisustvuje saslušanju i stara se o tome da se poštuje stav 3(a) do (e).
- (7) Ispitivanje pritvorenika se vrši direktno od strane podnosioca zahteva ili po njegovim uputstvima, u skladu sa njegovim zakonima, osim ukoliko nisu u suprotnosti sa Ustavom ili Zakonom.
- (8) Odluke donete prema ovom pravilu ne podležu sudskom preispitivanju.

Odeljak II: Saradnja i sudska pomoć sa Kosovom

Pravilo 200

Opšte odredbe

Odluke, nalozi ili zahtevi bilo kojeg organa Specijalizovanih veća koji se upućuju bilo kojem telu ili licu na Kosovu se izvršavaju u skladu sa članom 53 Zakona.

Pravilo 201

Zahtev za izdavanje naloga za pružanje informacija, saradnje i pomoći

- (1) Specijalizovani tužilac može panelu da se obrati sa zahtevom za izdavanje naloga bilo kojem organu vlasti Kosova za pružanje informacija, saradnje ili pomoći, uključujući i za pretres i plenidbu, naročito u slučaju neizvršavanja ili u hitnim slučajevima.
- (2) Specijalizovani branilac ili zastupnik žrtava takođe mogu da se obrate panelu sa zahtevom za izdavanje naloga bilo kojem organu vlasti Kosova za pružanje informacija, saradnje ili pomoći ako mogu da pokažu:
- (a) da je zahtev specijalizovanog branioca ili zastupnika žrtava odbijen ili prenebregnut; i
- (b) da su informacije, saradnja ili pomoć bitni za njihovu argumentaciju.

Pravilo 202**Nalog za pružanje informacija, saradnje i pomoći**

- (1) Na zahtev specijalizovanog tužioca, specijalizovanog branioca, zastupnika žrtava ili *proprio motu*, panel može da izda nalog svakom organu vlasti na Kosovu u vezi sa bilo kojim oblikom pomoći predviđenim članom 53(1) Zakona.
- (2) Panel može da postavi sve uslove koje smatra potrebnim, uključujući i uslove u vezi sa poverljivošću i zaštitnim merama.
- (3) Svaki takav nalog se izvršava bez nepotrebnog odlaganja, shodno članu 53(1) Zakona.
- (4) ¹Takav nalog se ne može osporavati pred drugim kosovskim sudovima, niti se njegovo izvršenje može usloviti odobrenjem bilo kog drugog pravosudnog organa na Kosovu. ²Svaki takav nalog je obavezujući i ne podleže nikakvim uslovima koji nisu izričito navedeni u tim nalogima.

Pravilo 203**Nalog za ustupanje nadležnosti drugih kosovskih sudova**

- (1) Po podnošenju zahteva za ustupanje nadležnosti Specijalizovanim većima, predsednik imenuje sudiju pojedinca da reši takav zahtev u skladu sa članom 10 Zakona.
- (2) Ako sudija pojedinac utvrdi da je ustupanje nadležnosti primereno, on izdaje nalog datom sudu, tužilaštvu ili istražnom telu radi ustupanja nadležnosti nad predmetom Specijalizovanim većima.
- (3) ¹Nalog za ustupanje nadležnosti može da sadrži zahtev da se pojedini ili svi spisi, uključujući rezultate istrage i sudsku evidenciju i overenu kopiju presude, ako je već doneta, proslede specijalizovanom tužiocu. ²Postupak koji je predmet ustupanja nadležnosti se prekida dok sudija pojedinac ne donese odluku.
- (4) Organi vlasti Kosova će postupiti po svakom nalogu za ustupanje nadležnosti koji im se uruči, shodno članu 53 Zakona, bez nepotrebnog odlaganja i u skladu sa rokovima i uslovima preciziranim u nalogu, uključujući poverljivost i zaštitne mere.

Pravilo 204**Neizvršenje naloga za pružanje informacija, saradnje i pomoći ili ustupanje nadležnosti**

- (1) ¹Ukoliko u roku od trideset (30) dana po uručanju naloga izdatog u skladu sa pravilom 202 ili pravilom 203 nadležni organ vlasti Kosova ne postupi u skladu sa nalogom ili ne pokaže da su preduzeti ili se preduzimaju odgovarajući koraci kako bi se postupilo po nalogu, panel može da donese sudski zaključak o odsustvu saradnje. ²O tome će obavestiti predsednika radi preduzimanja daljih mera.
- (2) ¹Predsednik može da se konsultuje sa vlastima Kosova sa ciljem da se obezbedi traženo izvršenje naloga. ²Ukoliko se uprkos tome ne postupi po nalogu ili se on prenebregne, predsednik može da preduzme sve mere koje smatra primerenim.

Pravilo 205***Non Bis In Idem***

Ako predsednik ili panel dobiju pouzdane informacije da je pokrenut krivični postupak protiv nekog lica pred sudom na Kosovu zbog postupaka za koje je tom licu već izrečena oslobađajuća ili osuđujuća presuda pred Specijalizovanim većima Kosova, shodno članu 17 Zakona, predsednik ili panel će razmotriti to pitanje i, kada je to primereno, doneti obrazloženu odluku o trajnom obustavljanju tekućeg postupka.

Pravilo 206**Zahtevi za pomoć ili saradnju koje upućuju organi vlasti Kosova**

- (1) Zahtev organa vlasti Kosova shodno članu 54(9) Zakona može da se odobri, ne gubeći iz vida zaštitne mere ili bilo koje druge uslove neophodne za zaštitu svedoka, žrtve koja učestvuje u postupku ili drugog lica koje je izloženo opasnosti usled iskaza svedoka, ili u interesu pravde.
- (2) Takav zahtev može biti odbijen ako bi odobravanje istog moglo da naškodi tekućoj istrazi specijalizovanog tužioca ili postupku pred Specijalizovanim većima, ili ako bi predstavljalo pretnju sigurnosti i bezbednosti nekog lica, ili ako bi se osnovano moglo očekivati da na drugi način naškodi učesnicima, Specijalizovanim većima ili interesima pravde.

Pravilo 207**Neobavezujuće dejstvo odluka drugih sudova**

Nalozi ili odluke drugih kosovskih sudova nisu obavezujući za Specijalizovana veća ili za specijalizovanog tužioca, u skladu sa članom 10(1) Zakona.

Odeljak III: Međunarodna saradnja**Pravilo 208****Sporazumi sa trećim državama, međunarodnim organizacijama i drugim telima**

- (1) Specijalizovana veća mogu da, posredstvom sekretara, pozovu treću državu, međunarodnu organizaciju ili bilo koje drugo telo da im pruže pomoć:
 - (a) na osnovu sporazuma postignutih u skladu sa članovima 4(2) i 55(1) Zakona; ili
 - (b) na bilo kojoj drugoj odgovarajućoj osnovi, uključujući sporazume o uzajamnoj pravnoj pomoći koje je sklopilo Kosovo ili zahteve za pomoć na osnovu principa reciprociteta, kao što je to izloženo u članu 55(2) Zakona.
- (2) Odbrana i zastupnik žrtava mogu panelu da se obrate sa zahtevom da traži pomoć i saradnju od treće države, međunarodne organizacije ili bilo kog drugog tela.
- (3) U slučajevima kada istrage ili krivični postupci u nadležnosti Specijalizovanih veća koji se vode u trećim državama mogu negativno da utiču na rad specijalizovanog tužioca ili na postupak pred

Specijalizovanim većima, panel može da, u skladu sa stavom (1), pozove treću državu da ustupi nadležnost za te istrage ili postupke Specijalizovanim većima.

Pravilo 209

Neizvršavanje sporazuma

- (1) Ako treća država, međunarodna organizacija ili bilo koje drugo telo koje je u obavezi da sarađuje sa Specijalizovanim većima ili Specijalizovanim tužilaštvom, u skladu sa sporazumom postignutim prema članu 4 Zakona, ne odgovori na zahtev za pružanje pomoći i saradnje ili ne postupi u skladu s njim, primenjuje se mehanizam za rešavanje sporova predviđen tim sporazumom.
- (2) U slučaju da Specijalizovana veća ili Specijalizovano tužilaštvo traže pomoć od treće države u skladu sa sporazumom o uzajamnoj pravnoj pomoći između te države i Kosova shodno članu 55(2) Zakona, primenjuje se mehanizam za rešavanje sporova predviđen tim sporazumom.
- (3) Ako treća država, međunarodna organizacija ili bilo koje drugo telo koje nije u obavezi da sarađuje ne odgovori na zahtev ili odbije zahtev za pomoć i saradnju, predsednik, specijalizovani tužilac ili sekretar, u zavisnosti od slučaja, mogu da se konsultuju sa nadležnim organima radi pružanja tražene saradnje.

Pravilo 210

Zahtev za pomoć koji upućuju treće države, međunarodne organizacije i druga tela

- (1) Treća država, međunarodna organizacija ili neko drugo telo mogu Specijalizovanim većima da podnesu zahtev za pomoć i saradnju.
- (2) Ukoliko nije drugačije predviđeno sporazumom o saradnji i pomoći postignutim u skladu sa članom 4 Zakona, takav zahtev se Specijalizovanim većima podnosi na jednom od službenih jezika Specijalizovanih veća ili se uz njega dostavlja prevod na jedan od tih jezika.
- (3) Pravilo 206 se primenjuje *mutatis mutandis*.

Pravilo 211

Zahtev za zaštitu saradnika i informacija

- (1) Treće države ili međunarodne organizacije mogu da preduzmu sve razumne mere u saradnji sa Specijalizovanim tužilaštvom, odbranom ili zastupnikom žrtava, u zavisnosti od slučaja, kako bi se postarale za zaštitu svojih radnika, saradnika i poverljivih ili osetljivih informacija.
- (2) Ukoliko treća država ili međunarodna organizacija sazna da se informacije koje podležu članu 58 Zakona obelodanjuju ili da će verovatno biti obelodanjene u bilo kojoj fazi postupka bez obzira na mere preduzete u skladu sa stavom (1), ta država ili organizacija može da podnese zahtev za rešavanje tog pitanja predsedniku, koji zahtev prosleđuje nadležnom panelu.
- (3) Panel može da odobri zaštitne mere ekvivalentne merama predviđenim u pravilu 80(4)(a)(i) i (ii) ili, kada je to primereno, da primeni pravilo 107 *mutatis mutandis*.

DEO II

POSLOVNIK O RADU SPECIJALIZOVANOG VEĆA USTAVNOG SUDA

Poglavlje 1 Opšte odredbe

Pravilo 1

Opseg primene Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda

- (1) U skladu s članom 49(6) Zakona br. 05/L-053 o Specijalizovanim većima i Specijalizovanom tužilaštvu, usvojenog 3. avgusta 2015. (u daljem tekstu: Zakon), sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda i rezervni ustavni sudija usvajaju Poslovnik o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda (u daljem tekstu: Poslovnik). Poslovnikom se uređuju svi aspekti unutrašnje organizacije, postupka odlučivanja i drugih organizacionih pitanja Specijalizovanog veća Ustavnog suda.
- (2) Poslovnik se primenjuje na rad i funkcionisanje Specijalizovanog veća Ustavnog suda kao *lex specialis*, u skladu sa Zakonom i relevantnim odredbama Pravilnika o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većima Kosova (u daljem tekstu: Pravilnik).

Pravilo 2

Izmene i dopune Poslovnika o radu Specijalizovanog veća Ustavnog suda

- (1) Svaki sudija Specijalizovanog veća Ustavnog suda i rezervni ustavni sudija može da predlaže izmene i dopune Poslovnika. Sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda i rezervni ustavni sudija čine kvorum za odlučivanje o predlozima izmena i dopuna. U slučaju sprečenosti jednog (1) od ustavnih sudija, kvorum čine tri (3) ustavne sudije. Izmene i dopune se usvajaju apsolutnom većinom ustavnih sudija koji učestvuju u glasanju, nakon eventualnih konsultacija sa predsednikom i sekretarom.
- (2) Usvojene izmene i dopune stupaju na snagu sedam (7) dana nakon objavljivanja. Specijalizovano veće Ustavnog suda stavlja usvojene izmene i dopune na uvid javnosti, između ostalog objavom na internet stranici Specijalizovanih veća.
- (3) Izmene i dopune Poslovnika ne mogu se primenjivati retroaktivno na štetu prava učesnika u postupku.

Pravilo 3

Sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda

- (1) Sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda i rezervni ustavni sudija su nezavisni u vršenju svojih dužnosti i obaveza. Shodno članu 49(6) Zakona, sudije Specijalizovanog veća Ustavnog

suda nadležne su za unutrašnju organizaciju, postupke donošenja odluka i druga organizaciona pitanja Specijalizovanog veća Ustavnog suda.

- (2) Sudije vode postupke pred Specijalizovanim većem Ustavnog suda što je ekspeditivnije moguće. Veće procenjuje vreme potrebno za okončanje postupka koji se pred njim vodi i o tome obaveštava predsednika.
- (3) Ukoliko jedan od sudija nije na raspolaganju za raspoređivanje, on o tome obaveštava predsednika, koji raspoređuje rezervnog ustavnog sudiju u panel Ustavnog suda kao punopravnog člana u skladu s članom 33(3) Zakona.
- (4) Kada sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda smatraju da je prisustvo rezervnog ustavnog sudije neophodno tokom većanja radi očuvanja kontinuiteta u radu panela Ustavnog suda, uputiće zahtev predsedniku da rasporedi rezervnog ustavnog sudiju u panel.
- (5) U skladu s članom 49(6) Zakona, u konsultaciji sa predsednikom i po dobijanju zaduženja od njega, sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda mogu po potrebi da održavaju povremene sastanke veća u cilju organizovanja rada, kako bi se obezbedilo efikasno i delotvorno funkcionisanje Specijalizovanog veća Ustavnog suda.

Pravilo 4

Nadležnost Specijalizovanog veća Ustavnog suda

Specijalizovano veće Ustavnog suda nadležno je za zahteve za ocenu ustavnosti koje mu upute:

- (a) predsednik, u ime sudija na plenarnoj sednici, u cilju ocene ustavnosti Pravilnika ili njegovih izmena i dopuna, u skladu s članom 19(5) Zakona;
- (b) lica ovlašćena na osnovu člana 113 Ustava da Ustavnom sudu Kosova podnose zahteve koji se odnose ili neposredno utiču na rad, odluke, naloge ili presude Specijalizovanih veća odnosno na rad Specijalizovanog tužilaštva, u skladu s članom 49(2) Zakona;
- (c) pojedinci ovlašćeni u skladu s članom 113(7) Ustava i članom 49(3) Zakona, uključujući optuženog i žrtve;
- (d) paneli Specijalizovanih veća, u skladu s članom 113(8) Ustava i članom 49(4) Zakona; i
- (e) ombudsman Specijalizovanih veća ili ombudsman Republike Kosovo, u skladu sa članovima 113(2) i 135(4) Ustava i članom 49(5) Zakona.

Poglavlje 2

Organizacija i funkcionisanje Specijalizovanog veća Ustavnog suda

Pravilo 5

Radni jezici panela Ustavnog suda

- (1) Panel Ustavnog suda odlučuje koji će se radni jezik/jezici koristiti u postupcima koji se pred njim vode. Pojedinci koji stupe pred panel, a nedovoljno vladaju radnim jezikom/jezicima, po odobrenju panela mogu da se služe jezikom koji govore i razumeju.
- (2) Sekretar se stara za organizaciju usmenog i pismenog prevođenja sa radnog/radnih jezika i na radni jezik/jezike, a isto važi i za bilo koji drugi jezik koji odobri panel Ustavnog suda.

Pravilo 6

Izračunavanje i promena rokova

- (1) Rokovi koji se primenjuju u postupcima pred panelom Ustavnog suda računaju se na osnovu kalendarskih dana.
- (2) Rokovi počinju da teku prvog radnog dana od dostave obaveštenja o podnošenju relevantnog dokumenta na radnom jeziku/jezicima koje odredi panel Ustavnog suda. U slučajevima kada se, na osnovu odredbi Poslovnika ili odluke panela, rok za bilo koju radnju vezuje za određeni događaj, rok počinje da teče prvog radnog dana od dana kada se dati događaj odigrao.
- (3) Kada poslednji dan roka koji je propisan Poslovníkom odnosno koji odredi panel pada u subotu, nedelju ili na dan zvaničnog praznika Specijalizovanih veća, rok se pomera na prvi naredni radni dan.
- (4) Panel Ustavnog suda može *proprio motu* ili ukoliko učesnik u postupku predloži valjane razloge:
 - (a) da produži ili skрати rok propisan Poslovníkom ili rok koji je sâm odredio; ili
 - (b) da prihvati kao valjanu svaku radnju izvršenu po isteku roka.

Pravilo 7

Predsedavajući sudija

- (1) Sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda apsolutnom većinom glasova biraju, na period od jedne (1) godine, predsedavajućeg sudiju Specijalizovanog veća Ustavnog suda koji po dobijanju zaduženja od predsednika obavlja sledeće dužnosti:
 - (a) predsedava panelom Ustavnog suda zaduženim da rešava po zahtevu za ocenu ustavnosti, u skladu s članom 33(3) Zakona, izuzev ukoliko panel ne odluči drugačije;
 - (b) donosi odluke o pitanjima u vezi sa organizacijom postupka u dogovoru sa drugim članovima panela; panel te odluke može da preispituje;
 - (c) koordinira i preduzima odgovarajuće mere radi delotvornog i efikasnog funkcionisanja Specijalizovanog veća Ustavnog suda;

- (d) prema potrebi predstavlja Specijalizovano veće Ustavnog suda u komunikaciji i prepisci sa predsednikom i sekretarom, i
 - (e) obavlja druge dužnosti koje su mu poverene u skladu sa Zakonom i Poslovnikom.
- (2) U konsultaciji sa drugim članovima panela, predsedavajući sudija može odrediti sudiju izvestioca za postupak po zahtevu za ocenu ustavnosti.
 - (3) Mandat predsedavajućeg sudije počinje na dan naveden kao datum stupanja na snagu odluke o izboru. Izbor se vrši mesec dana pre isteka mandata aktuelnog predsedavajućeg sudije.
 - (4) Ukoliko mandat aktuelnog predsedavajućeg sudije istekne pre završetka postupka po podnetom zahtevu za ocenu ustavnosti, on nastavlja da predsedava datim panelom Ustavnog suda do okončanja postupka.

Pravilo 8

Mesto vođenja postupka Specijalizovanog veća Ustavnog suda

- (1) U skladu s članom 3(8)(c) Zakona, predsedavajući sudija Specijalizovanog veća Ustavnog suda može po svom nahođenju da traži premeštanje postupka u državu domaćina, tako da Specijalizovano veće Ustavnog suda zaseda i veća u sedištu Specijalizovanih veća Kosova u državi domaćinu kad to smatra potrebnim.
- (2) Ukoliko se traži promena mesta vođenja postupka, predsedavajući sudija Specijalizovanog veća Ustavnog suda o tome obaveštava predsednika koji, u skladu s članom 3(8)(d) Zakona, nalaže preduzimanje svih neophodnih mera za izvršenje te odluke.

Pravilo 9

Izuzeće ili diskvalifikacija sudija panela Ustavnog suda

- (1) Sudija Specijalizovanog veća Ustavnog suda i rezervni ustavni sudija ne mogu rešavati po zahtevu za ocenu ustavnosti za koji su lično zainteresovani ili s kojim imaju ili su imali ikakve veze koja bi mogla uticati, ili ostavljati utisak da utiče, na njihovu nepristrasnost, sudijsku nezavisnost ili integritet postupka.
- (2) Kada sudija s razlogom smatra da postoje osnove za njegovo izuzeće, dužan je da podnese predsedniku poverljiv zahtev za izuzeće i, ukoliko je potrebno, o tome obaveštava predsedavajućeg sudiju panela. Predsednik donosi odluku u skladu sa pravilom 5 Pravilnika o raspoređivanju sudija. Obrazloženje za tu odluku daje se na uvid javnosti tek nakon konsultacija sa predmetnim sudijom.
- (3) Učesnik u postupku pred panelom Ustavnog suda može panelu Ustavnog suda podneti zahtev za diskvalifikaciju sudije tog panela najkasnije deset (10) dana nakon raspoređivanja dotičnog sudije u panel. Sudija na koga se odnosi zahtev za diskvalifikaciju može i sâm da se povuče pošto dobije obaveštenje o zahtevu za diskvalifikaciju.
- (4) Sudiji se pruža prilika da odgovori na zahtev za diskvalifikaciju. Dvoje drugih sudija panela Ustavnog suda donose obrazloženu odluku u najkraćem mogućem roku. U slučaju nerešenog

glasanja, zahtevaju od predsednika da odredi drugog ustavnog sudiju za odlučivanje o zahtevu za diskvalifikaciju. Takva odluka je javna, uz redigovanje određenih delova po potrebi.

- (5) Ukoliko se odobri zahtev za diskvalifikaciju, predsednik raspoređuje drugog ustavnog sudiju u panel.

Pravilo 10

Ostavka ili smrt sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda

- (1) Sudija Specijalizovanog veća Ustavnog suda koji namerava da podnese ostavku predsedniku pismeno dostavlja svoju ostavku. Nastojaće da to učini devedeset (90) dana pre stupanja ostavke na snagu. Pre nego što ostavka stupi na snagu, sudija će, ukoliko je to moguće, završiti svoje preostale obaveze.
- (2) U slučaju ostavke ili smrti sudije Specijalizovanog veća Ustavnog suda, predsednik o tome obaveštava Organ za imenovanje.

Pravilo 11

Stepen tajnosti

- (1) Pre odlučivanja u bilo kom postupku koji se pred njim vodi, a po izjašnjavanju strana i dogovoru sa sudijom ili panelom koji je odredio prvobitni stepen tajnosti, panel Ustavnog suda može da preispita stepen tajnosti dokumentacije i dokaza u tekućem postupku i da po potrebi naloži da se stepen tajnosti izmeni.
- (2) Po dobijanju zaduženja od predsednika, predsedavajući sudija u relevantnom predmetu može da pregleda dokumentaciju o postupku i dokazima pred Specijalizovanim većem Ustavnog suda radi izmene stepena tajnosti.
- (3) Organi Kosova, treća država, ili pravno ili fizičko lice na koje se takva izmena stepena tajnosti direktno odražava mogu da podnesu zahtev za preispitivanje odluke o izmeni stepena tajnosti. Odluka o izmeni stepena tajnosti prema stavu (2) stupa na snagu u roku od jednog (1) meseca po zavođenju.
- (4) Pravila 82 do 84 Pravilnika se primenjuju *mutatis mutandis*.

Poglavlje 3

Podnošenje zahteva za ocenu ustavnosti na osnovu člana 19(5) Zakona

Pravilo 12

Ocena ustavnosti Pravilnika o postupku i dokazima

- (1) U skladu s članom 162(6) Ustava i članom 19(5) Zakona, panel Ustavnog suda ocenjuje Pravilnik usvojen na plenarnoj sednici u cilju provere njegove saglasnosti sa Poglavljem II Ustava, uključujući član 55.
- (2) Ukoliko panel Ustavnog suda utvrdi da postoji nesaglasnost sa Poglavljem II Ustava, svoj zaključak šalje sudskom plenumu u roku od trideset (30) dana od upućivanja zahteva za ocenu ustavnosti. Panel navodi konkretnu odredbu ili odredbe Pravilnika za koje je utvrđeno da stoje u suprotnosti sa Poglavljem II Ustava i daje obrazloženje.
- (3) Predsednik u ime sudskog plenuma upućuje izmenjene i dopunjene odredbe Pravilnika panelu Ustavnog suda na ocenu ustavnosti. Stavovi (1) i (2) primenjuju se *mutatis mutandis*.

Pravilo 13

Ocena ustavnosti izmena i dopuna Pravilnika o postupku i dokazima

- (1) U skladu s članom 19(5) Zakona, Panel Ustavnog suda ocenjuje izmene i dopune Pravilnika u cilju provere njihove saglasnosti sa Poglavljem II Ustava, uključujući član 55.
- (2) Ukoliko panel Ustavnog suda utvrdi da izmene i dopune nisu saglasne sa Poglavljem II Ustava, svoj zaključak šalje sudskom plenumu u roku od trideset (30) dana od upućivanja zahteva za ocenu ustavnosti. Panel navodi konkretne izmene ili dopune u Pravilniku za koje je utvrđeno da stoje u suprotnosti sa Poglavljem II Ustava i daje obrazloženje. Takav zaključak ne utiče na Pravilnik koji je na snazi.
- (3) Predsednik u ime sudskog plenuma upućuje eventualne korekcije izmena i dopuna panelu Ustavnog suda na ocenu ustavnosti. Stavovi (1) i (2) primenjuju se *mutatis mutandis*.

Poglavlje 4

Podnošenje zahteva za ocenu ustavnosti na osnovu člana 49 Zakona

Pravilo 14

Nedopušteni zahtevi

Zahtev za ocenu ustavnosti podnet na osnovu člana 49 Zakona smatra se nedopuštenim i odbacuje se po kratkom postupku iz sledećih razloga:

- (a) Specijalizovano veće Ustavnog suda je nenadležno;
- (b) Specijalizovano veće Ustavnog suda je u nekoj ranijoj presudi, odluci ili mišljenju već rešilo dotično pitanje, a zahtev ne sadrži relevantne dodatne činjenice;
- (c) u zahtevu se ne precizira osporavana odluka ili mera, niti se ukazuje na navodnu nesaglasnost sa Ustavom ili povredu Ustava;
- (d) rok za podnošenje zahteva je istekao;
- (e) zahtev je podnet anonimno, ili
- (f) panel *prima facie* smatra da se zahtevom zloupotrebljava postupak i/ili da ništa od onog što je navedeno u zahtevu ne ukazuje na moguću nesaglasnost sa Ustavom ili povredu ustavnog prava.

Pravilo 15

Opšte odredbe za razmatranje zahteva za ocenu ustavnosti

- (1) Panel Ustavnog suda odlučuje o dopuštenosti i/ili osnovanosti zahteva podnetog na osnovu člana 49 Zakona.
- (2) Panel Ustavnog suda može po potrebi da zatraži dodatne informacije ili da sasluša dodatnu argumentaciju u vezi sa podnetim zahtevom.
- (3) Za podneske koji se po nalogu panela Ustavnog suda dostavljaju u svojstvu odgovora važe rokovi koje odredi panel.
- (4) Po isteku roka za podnošenje pismenih podnesaka, panel Ustavnog suda donosi odluku na osnovu pismenih podnesaka, osim u slučajevima kada je u interesu pravilnog vršenja pravosuđa neophodno održati raspravu.
- (5) Rasprave su javne osim ukoliko panel ne odluči drugačije u interesu pravilnog vršenja pravosuđa.
- (6) Panel Ustavnog suda može da naloži spajanje odnosno razdvajanje podnetih zahteva za ocenu ustavnosti.

Pravilo 16***Amicus Curiae***

Panel Ustavnog suda može da pozove *amicus curiae* da iznese argumentaciju o bilo kom relevantnom pitanju ukoliko to smatra neophodnim u cilju ispravnog rešavanja po podnetom zahtevu za ocenu ustavnosti.

Odeljak I: Obaveštenje o zahtevu za ocenu ustavnosti i ustupanje zahteva za ocenu ustavnosti

Pravilo 17**Obaveštenje o zahtevu za ocenu ustavnosti podnetom Ustavnom sudu Kosova**

- (1) Po prijemu obaveštenja, na osnovu članova 11, 49(2) ili 54(6) Zakona, o zahtevu podnetom Ustavnom sudu Kosova, predsednik raspoređuje sudije u panel Ustavnog suda koji odlučuje da li da naloži ustupanje tog zahteva u skladu sa članovima 10(2) i 54(2) Zakona.
- (2) Zahtev za ocenu ustavnosti za koji se izda nalog na osnovu stava (1) ustupa se bez odlaganja Specijalizovanom veću Ustavnog suda.

Pravilo 18**Nalog za ustupanje zahteva za ocenu ustavnosti podnetog Ustavnom sudu Kosova**

- (1) Kada konstatuje da zahtev podnet Ustavnom sudu Kosova spada u nadležnost Specijalizovanog veća Ustavnog suda, predsednik određuje panel da rešava po zahtevu. Panel može da naloži ustupanje tog zahteva Specijalizovanom veću Ustavnog suda u skladu sa članovima 10(2) i 54(2) Zakona.
- (2) Zahtev za ocenu ustavnosti za koji se izda nalog na osnovu stava (1) ustupa se bez odlaganja Specijalizovanom veću Ustavnog suda.

Pravilo 19**Dopuštenost ustupljenog zahteva**

- (1) Panel Ustavnog suda odlučuje o dopuštenosti i/ili osnovanosti zahteva za ocenu ustavnosti ustupljenog u skladu sa pravilom 17 ili pravilom 18.
- (2) Ukoliko panel Ustavnog suda zaključi da je ustupljeni zahtev nedopušten usled nepostojanja nadležnosti prema pravilu 14(a), zahtev vraća Ustavnom sudu Kosova.
- (3) Ukoliko panel Ustavnog suda zaključi da je ustupljeni zahtev nedopušten po bilo kom drugom osnovu prema pravilu 14, donosi odgovarajuću odluku.

Odeljak II: Zahtevi za ocenu ustavnosti podneti na osnovu člana 49(3) Zakona

Pravilo 20

Zahtev za ocenu ustavnosti koji podnosi ovlašćeno lice

- (1) Svako lice, uključujući optuženog i žrtve, koje tvrdi da su mu Specijalizovana veća ili Specijalizovano tužilaštvo povredili Ustavom zajemčena lična prava i slobode, može da podnese zahtev za ocenu ustavnosti Specijalizovanom veću Ustavnog suda pod uslovom:
 - (a) da su iscrpljeni svi raspoloživi pravni lekovi predviđeni zakonom za navedenu povredu; i
 - (b) da se zahtev podnese u roku od dva (2) meseca od datuma obaveštenja o pravosnažnoj odluci koja se odnosi na navedenu povredu.
- (2) Rok od dva meseca iz stava (1)(b) počinje da teče prvog radnog dana nakon obaveštenja o pravosnažnoj odluci. Ako poslednji dan roka pada u subotu, nedelju ili na dan zvaničnog praznika Specijalizovanih veća, primenjuje se pravilo 6(3).
- (3) Ovlašćena lica mogu da podnose zahteve za ocenu ustavnosti u svoje lično ime ili da imenuju zastupnika koji će ih zastupati.

Pravilo 21

Privremene mere za ovlašćena lica

- (1) Panel Ustavnog suda ili predsedavajući sudija panela Ustavnog suda može na zahtev ovlašćenog lica, uključujući optuženog i žrtve, da naloži privremene mere ukoliko bi u odsustvu takvih mera predmetno lice bilo izloženo realnoj opasnosti da pretrpi ozbiljnu nepravdu.
- (2) U zahtevu za privremene mere, uz propratni materijal, navode se:
 - (a) relevantne činjenice;
 - (b) razlozi zbog kojih se traže privremene mere;
 - (c) konkretne tražene mere; i
 - (d) objektivno predvidive posledice u slučaju da se zahtev odbije.
- (3) Panel Ustavnog suda ili predsedavajući sudija panela Ustavnog suda može po potrebi zahtevati dodatne informacije.
- (4) U nalogu kojim se odobravaju privremene mere daje se obrazloženje i navodi rok važenja mera.
- (5) Ukoliko je zahtev za odobrenje privremenih mera podnet pre zahteva za ocenu ustavnosti, a nalog za primenu svih ili nekih od traženih mera je već izdat, slučaj dobija prioritetan status i ovlašćeno lice mora da podnese zahtev za ocenu ustavnosti najkasnije petnaest (15) dana od datuma odobravanja privremenih mera. Ukoliko ovlašćeno lice ne podnese zahtev za ocenu ustavnosti u propisanom roku, privremene mere prestaju da važe po isteku tog roka.
- (6) Ukoliko panel Ustavnog suda ne naloži drugačije, privremene mere prestaju da važe na dan donošenja odluke po zahtevu za ocenu ustavnosti.

Pravilo 22**Izmena privremenih mera**

- (1) Predsedavajući sudija odnosno panel Ustavnog suda koji je naložio određenu meru može na zahtev ovlašćenog lica ili *proprio motu* da izmeni privremenu meru ukoliko to iziskuju promenjene okolnosti.
- (2) U zahtevu za izmenu navode se:
 - (a) razlog zbog koga se traži izmena; i
 - (b) vrsta tražene izmene privremene mere.
- (3) Pravilo 21(3) primenjuje se *mutatis mutandis*.

Pravilo 23**Prihvatanje dokaza**

- (1) Panel Ustavnog suda može da prihvati dokaze i izdaje uputstva koje smatra neophodnim za pravilno rešavanje podnetog zahteva za ocenu ustavnosti.
- (2) Panel Ustavnog suda može odlučiti da zakaže dokaznu raspravu, bilo na zahtev ili *proprio motu*, ako smatra da se dokazi ne mogu izvesti ni na koji drugi način.

Pravilo 24**Zaštitne mere**

Panel Ustavnog suda može naložiti zaštitne mere. Pravilo 81 Pravilnika primenjuje se *mutatis mutandis*. Panel Ustavnog suda ili predsedavajući sudija može da izda i druga uputstva koja smatra neophodnim za pravilno rešavanje podnetog zahteva za ocenu ustavnosti.

Odeljak III: Zahtevi za ocenu ustavnosti podneti na osnovu člana 49(4) Zakona

Pravilo 25

Zahtev za ocenu ustavnosti koji upućuje panel

- (1) Panel Specijalizovanih veća može zahtevati ocenu ustavnosti jedne ili više odredbi zakona koji se primenjuje pred Specijalizovanim većima u slučaju:
 - (a) da se to pitanje javi u sudskom postupku pred Specijalizovanim većima;
 - (b) da panel nije siguran da li je neka konkretna odredba saglasna sa Ustavom; i
 - (c) da odluka panela zavisi od saglasnosti spornih odredbi sa Ustavom.
- (2) Panel koji upućuje zahtev za ocenu ustavnosti navodi:
 - (a) konkretne sporne odredbe u datom zakonu;
 - (b) uočeni potencijalni sukob između tih odredbi i Ustava; i
 - (c) razlog usled kojeg odluka panela zavisi od saglasnosti datih odredbi sa Ustavom.

Odeljak IV: Zahtevi za ocenu ustavnosti podneti na osnovu člana 49(5) Zakona

Pravilo 26

Zahtevi za ocenu ustavnosti koje podnose ombudsman Specijalizovanih veća i ombudsman Republike Kosovo

- (1) Ombudsman Specijalizovanih veća ili ombudsman Republike Kosovo može da podnese zahtev za ocenu ustavnosti na osnovu člana 49(5) Zakona u roku od dva (2) meseca od datuma stupanja na snagu osporavanog zakona, u kome navodi:
 - (a) konkretne sporne odredbe u datom zakonu; i
 - (b) uočeni potencijalni sukob između tih odredbi i Ustava.
- (2) Rok od dva meseca iz stava (1) počinje da teče prvog radnog dana nakon stupanja na snagu osporavanog zakona. Kada poslednji dan roka pada u subotu, nedelju ili na dan zvaničnog praznika Specijalizovanih veća, primenjuje se pravilo 6(3).

Poglavlje 5

Većanje i presude

Pravilo 27

Većanje

Većanje panela Ustavnog suda je strogo poverljivo i odvija se iza zatvorenih vrata. Saradnici sudija mogu po potrebi da prisustvuju većanju, uz obavezu čuvanja stroge poverljivosti.

Pravilo 28

Odluke, presude i mišljenja

- (1) Odluke, presude ili mišljenja panela Ustavnog suda donose se jednoglasno ili većinom glasova sudija. Svaki sudija u panelu može da priloži izdvojeno ili suprotno mišljenje u odnosu na odluku, presudu ili mišljenje panela.
- (2) Sve odluke, presude ili mišljenja panela Ustavnog suda donose se u pismenoj formi, osim ako panel ne odluči drugačije.

Pravilo 29

Presude o zakonodavnim odredbama

- (1) Panel Ustavnog suda može da utvrdi da određene zakonodavne odredbe iz njegove nadležnosti, koje se odražavaju na mandat, nadležnost, strukturu ili rad Specijalizovanih veća, nisu saglasne sa Ustavom i da na osnovu te nesaglasnosti proglasi predmetni zakonodavni akt u celini neustavnim.
- (2) Zakonodavne odredbe koje panel Ustavnog suda proglasi neustavnim prestaju da proizvode pravno dejstvo od dana saopštavanja odnosno presude.
- (3) Ukoliko nije drugačije precizirano u presudi, zaključak da određena zakonodavna odredba nije saglasna sa Ustavom čini predmetnu odredbu neustavnom od datuma njenog stupanja na snagu.

Pravilo 30

Uputstva i nalozi

Ukoliko panel Ustavnog suda zaključi da je određena odluka Specijalizovanih veća ili mera Specijalizovanog tužilaštva imala za posledicu kršenje ustavnih prava ovlašćenog lica, panel može, u skladu sa Zakonom i u zavisnosti od prirode postupka i težine povrede o kojoj je reč, odlučiti da je ponovno pokretanje postupka jedini i/ili najbolji pravni lek za povredu ustavnog prava, odnosno dati preporuku za plaćanje odštete.

Pravilo 31**Ispravljanje grešaka**

Na zahtev učesnika u postupku koji je dostavljen u roku od trideset (30) dana od donošenja odluke, presude ili mišljenja, ili *proprio motu*, panel Ustavnog suda može da ispravi administrativne, slučajne ili tehničke greške.